

MEDZINÁRODNÝ BESTSELLER
POKRAČOVANIE PILIEROV ZEME

KEN
FOLLETT

NA VEKY
VEKOV

KNIŽNICA
SVETOVÝCH BESTSELLEROV

KEN
FOLLETT

NA VEKY
VEKOV

TATRAN

Z anglického originálu WORLD WITHOUT END,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Signet, an imprint of Dutton NAL.,
a member of Penguin Putnam Inc., New York 2007,
preložil Ján Kamenistý.
Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2024 ako 5485. publikácia
a 200. zväzok edície LUK – Knižnica svetových bestsellerov.
Vydanie II.
Prebal, väzbu a predsádky navrhol AldoDesign, Bratislava.
Zodpovedný redaktor Jaroslav Hochel
Jazykové redaktorky Eva Melichárková, Mária Smoláriková
a Eva Mládeková
Technický redaktor Jaroslav Zdražil
Sadzba RS servis, Bratislava
Vytlačil FINIDR, s.r.o., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

Copyright © 2007 by Ken Follett
Translation © Ján Kamenistý 2011
Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2024

ISBN 978-80-222-1522-0

Venujem Barbare

1. ČASŤ

1. november 1327

1

Gwenda mala osem rokov, ale tmy sa nebála. Otvorila oči, nevidela však nič. Nenaháňalo jej to strach. Vedela, kde je. Nachádzala sa v kingsbridgeskom opátstve, v dlhej kamennej budove, ktorú nazývali nemocnica. Ležala na zemi postlanej slamou. Vedľa nej ležala jej matka a podľa pachu teplého mlieka Gwenda súdila, že matka dojčí nového súrodenca, ktorému ešte nestačili dať meno. Vedľa mamy ležal otec a ešte ďalej Gwendin starší brat Philemon. Brat mal dvanásť rokov.

Nemocnica bola preplnená, a hoci v tme nevidela na ďalšie rodiny uložené na zemi, zhrčené ako ovce v košiari, cítila prenikavý pach ich teplých tiel. Nasledujúci deň bude Všetkých svätých. Tohto roku pripadne sviatok na nedeľu, takže bude mimoriadne posvätný. Ako tradične, noc pred prvým novembrom bol Halloween. Bola nebezpečná, pretože počas nej sa všade voľne potulovali zlí duchovia. Do Kingsbridgea sa podobne ako Gwendina rodina nahrnuli stovky ľudí z okolitých dedín, aby sviatky strávili v posvätených priestoroch opátstva. Ráno pôjdu na omšu.

Ako všetci citliví ľudia aj Gwenda sa bála zlých duchov; väčšmi sa však bála toho, čo musela vykonať počas bohoslužieb.

Civela do tmy a pokúšala sa nemyslieť na to, čo jej naháňalo toľký strach. Vedela, že v stene priamo oproti nej je oblúkové okno. V okne nebolo sklo – zasklené okná mali len najvýznamnejšie budovy –, ale studenému jesennému vzduchu bránila prenikať dnu roleta z plátna. Miesto, kde tušila okno, ešte neosivelo briezdením. Bola tomu rada. Netešila sa, že svitne ráno.

Nevidela nič, ale počuť bolo všeličo. Slama, ktorá pokrývala celú dlážku, ustavične šušťala, ako sa ľudia v spánku prehadzovali alebo dvíhali. Zaplakalo akési dieťa – pravdepodobne sa prebudilo zo sna – a vzápätí ho utíšili matkine tlmené nežnosťky. Občas sa ozvali aj spoly artikulované slová, kto-

ré ktosi zahundral zo spánku. Kdesi v kúte sa akási dvojica venovala činnosti, akú rodičia síce robievajú, ale nikdy sa o nej nezmienia. Gwenda ich počínanie nazývala fučaním, pretože lepší výraz prosto nenachádzala.

Onedlho sa predsa len zjavilo svetlo. Z dverí za oltárom na východnom konci dlhej miestnosti vyšiel mních so sviecou. Postavil ju na oltár, zažal od nej tenkú voskovicu, potom obišiel celú miestnosť a pozažíhal lampy na stenách. Po každý raz, keď zažal lampu, dopadol na stenu ako odraz jej svetla jeho tieň a sviečka v jeho ruke sa dotkla knôtu sviečky v ruke tieňa.

Silnejúce svetlo čoraz väčšmi odhaľovalo rady pokrútených ľudských tiel ležiacich na zemi, zamotaných do hrubých vlnených plášťov alebo túliacich sa k susedom, aby sa od nich zahriali. Chorí ležali na lôžkach neďaleko oltára, kde im najväčšmi mohla pomôcť posvätnosť miesta. Na opačnom konci miestnosti bolo schodisko, viedlo na poschodie, kde boli ubytovaní vznešenejší návštevníci; bol tam aj gróf zo Shiringu a časť jeho rodiny. Mních zastal nad Gwendou, aby zažal lampu nad jej hlavou. Zachytil jej pohľad a usmial sa. V narastajúcom plamienku si pozorne prezrela jeho tvár. Spoznala ho – bol to brat Godwyn. Bol mladý a pekný a včera večer sa milo zhováral s Philemonom.

Hneď vedľa Gwendy oddychovala ďalšia rodina z ich dediny: Samuel, bohatý sedliak s veľkým kusom zeme, jeho žena a dvaja synovia. Mladší z nich, Wulfric, bol otravný šesťročný chlapec, ktorý sa nazdal, že najzábavnejšie na svete je obhadzovať dievčatá žaludmi a vzápätí utiecť.

Gwendinej rodine sa nedarilo. Jej otec nemal nijakú zem, dával sa najímať každému, kto mu za prácu zaplatil. V lete sa práca zvyčajne našla, ba bolo jej dosť, lenže keď zožali a z polí zavanul chlad, rodina neraz hladovala.

Vtedy musela Gwenda kradnúť.

Predstavovala si, ako ju raz chytia: silná ruka ju zdrapí za rameno, pevne ju zovrie, takže sa nebude vladať vyslobodiť, len sa bude bezmocne metať, a prísny hlas povie: „Takže tak, ty malá zlodejka!“ Potom zažije bolestivé a ponižujúce úderý bičom a neskôr to najhoršie – príde o ruku. Odnú jej ju.

Presne taký trest postihol jej otca. Ľavá ruka sa mu končila oškľivým zvráskaveným pahýľom. Celkom dobre si však poradil aj s jednou rukou – udržal v nej lopatu, vedel osedlať koňa a dokonca aj uplietol sieť na vtáky –, ale aj napriek tomu bol na jar posledným robotníkom, ktorého najímali na práce na poli, a prvým, ktorého na jeseň prepúšťali. Zbytočne by odchádzal z dediny a hľadal si prácu niekde inde; zmrzačená ruka prijasne svedčila o tom, že je zlodej, a nikto by ho do práce

neprijal. Keď sa predsa len vydal kamsi na cestu, zabalil si kýpeť do rukavice, aby sa ho nestránil každý neznámy, s ktorým sa stretne. Nadlho sa mu však oklamať ľudí nepodarilo.

Gwenda nevidela na vlastné oči, ako otca potrestali. Stalo sa to ešte pred jej narodením. Často si to však predstavovala. Vo chvíľach, ako bola táto, si nemohla pomôcť, mákali ju vidiny, že čosi podobné sa deje aj jej. V duchu videla, ako sa ostrie sekery prudko blíži k jej zápästiu, ako jej pretína kožu a kosti, ako jej oddeľuje zápästie od zvyšku ruky, takže sa už nikdy nebude dať znova k nej pripojiť; v takej chvíli prudko zvierala pery, aby sa jej z úst nevydral výkrik.

Ludia okolo nej vstávali, preťahovali si údy, zívali a pretierali si tváre. Gwenda vstala a vytriasla si šaty. Odev zdedila po staršom bratovi. Mala oblečenú dlhú vlnenú košeľu, ktorá jej siahala až po kolená, na nej tuniku, ktorú okolo pásu sťahoval opasok z konopných motúzov. Topánky mali kedysi šnúrky, lenže očká, ktorými sa prevliekali, sa poroztrhali a šnúrky sa stratili, preto si ich priväzovala k chodidlám slamenými povrieslami. Vlasý si pozastrkávala do čiapky, ktorú ušili z veveričích chvostíkov. Tým aj skončila s obliekaním.

Zachytila otcov pohľad. Kradmo ukázal na rodinku na druhej strane cestičky. Bol to manželský pár s dvoma synmi, len o málo staršími ako Gwenda. Muž bol malý a útly a nosil ryšavú bradu, ktorá sa mu jednodaj kučeravila. Pripínal si meč, čo znamenalo, že je alebo vojak, alebo rytier; obyčajní ľudia nesmeli nosiť meče. Jeho manželka bola pomenšia žena s rúznym vystupovaním a tvárou, na ktorej sa zračila mrzutosť. Práve keď si ich Gwenda pozorne prezerala, brat Godwyn úctivo kývol hlavou a povedal: „Dobré ráno, sir Gerald, lady Maud.“

Gwenda pochopila, čo pritiahlo otcovu pozornosť. Sir Gerald mal na opasku remencom pripevnený mešec s peniazmi. Vrecúško vyzeralo, akoby sa v ňom nachádzalo niekoľko stoviek malých, tenkých strieborných penci, polpenci a štvrtpenci, ktoré predstavovali anglickú menu – peňazí mohlo byť v mešci toľko, že jej otec by na ne musel pracovať celý rok, pravda, ak by našiel zamestnanie. Bolo v ňom viac, ako by vystačilo na prežitie rodiny do jarnej orby. V mešci sa mohlo nachádzať aj zopár cudzích zlatých mincí, florinov z Florencie či dokonca dukátov z Benátok.

Gwenda skrývala v drevenej pošvičke zavesenej na koženom remenici na krku nožík. Stačí krátky pohyb, britké ostrie v mihu prereže remenec a mešec jej spadne do dlane. Pravda, sir Gerald môže zacítiť neobvyklý dotyk a zdrapiť ju skôr, ako skutok dokončí...

Godwyn zvýšil hlas, takže prekričal šum naokolo. „Z milosti Ježiša

Krista, ktorý nás učil činiť dobro, budú raňajky po službách Božích,“ oznamoval. „Zatiaľ sa môžete napiť na dvore čistej vody zo studne. Po-užívajte, prosím, latríny, ktoré sú vonku – nemočte dnu!“

Mníchovia a mníšky prísne dbali na čistotu. Včera večer Godwyn prichytil malého šesťročného chlapčeka, ako v kúte ciká, a dal vyvieť celú rodinu. Ak nemali pencu na hostinec, museli stráviť chladnú októbrovú noc trasúc sa na kamennej dlažbe kolonády na severnej strane katedrály. Zvieratá do katedrály nepúšťali. Zahnali aj Gwendinho trojnohého psa Hopa. Premýšľala, kde asi strávil noc.

Keď rozžali všetky lampy, Godwyn otvoril veľké drevené dvere vedúce von z chrámu. Nočný vzduch okamžite sfarbil Gwende končeky uší a špičku nosa na červeno. Nocľazníci cez seba prehodili kabáty a začali sa trúsiť von. Pohl sa aj sir Gerald s rodinou. Gwendin otec s matkou sa zaradili hneď za neho. Gwenda a Philemon ich nasledovali.

Doteraz kradol vždy Philemon, lenže včera ho takmer prichytili. Stalo sa to na kingsbridgeskom jarmoku. Zo stánku talianskeho kupca zobral malú fľaštičku vzácného oleja, no vzápätí sa mu vyšmykla z ruky, takže to všetci videli. Spadla síce na zem, ale našťastie sa nerozbila. Musel predstierať, že o ňu len náhodou zavadil a zhodil ju z poličky.

Ešte donedávna bol Philemon malý a nenápadný ako Gwenda, za posledný rok však narástol o niekoľko palcov, zhrubol mu hlas, bol nemo-torný a ťažkopádny, akoby si nevedel zvyknúť na nové, o čosi väčšie te-lo. Včera večer, hneď po nehode s fľaštičkou oleja, otec rodine oznámil, že Philemon je na seriózne zlodejstvo priveľký a kradnúť bude odteraz Gwenda.

To preto prebdela väčšiu časť noci.

Philemon sa v skutočnosti volal Holger. Keď mal desať rokov, rozho-dol sa, že z neho bude mních, a vzápätí všetkým vravel, že si zmenil me-no na Philemon, čo znelo oveľa pobožnejšie. Prekvapilo ho, že väčšina ľudí sa podriadila jeho novému rozhodnutiu, hoci mama s otcom ho aj naďalej nazývali Holger.

Vyšli von z dverí. Pohľad im padol na dva rady mníšok trasúcich sa od zimy, ktoré mali v rukách pochodne, aby osvietili cestu z nemocnice do veľkej západnej brány kingsbridgeskej katedrály. Po končekoch pla-meňov pochodní poskakovali tieň, akoby sa škriatkovia a raráškovia noci držali mimo dohľadu a v diaľke, pretože rešpektovali posvätnosť mníšskeho stavu.

Gwenda očakávala, že vonku ju bude čakať Hop, lenže psa nebolo. Možno si kdesi našiel teplý kútik, v ktorom prenocoval. Cestou ku kos-tolu otec dbal, aby sa od sira Geralda priveľmi nevzdialili. Gwendu

ktosi zozadu bolestivo pokvákala za vlasy. Skríkla, nazdajúc sa, že je to škriatok; otočila sa a zazrela Wulfrica, šesťročného chlapčeka od susedov. So smiechom jej unikol z dosahu. Chlapcov otec však zrukol: „Prestaň!“ a strelil mu zaucho, až sa chlapec rozplakal.

Obrovský chrám sa týčil nad zhrčeným zástupom ako beztvárna masa. Iba nižšie časti sa črtali zreteľnejšie, v poskakujúcich svetelných lúčoch z pochodní vystupovali oblúky a zvislé priečniky sfarbené na červeno a oranžovo. Pred vchodom do katedrály zástup spomalil. Gwenda uvidela, že z náprotivnej strany sa blíži skupina ľudí z mesta. Zazdalo sa jej, že sú ich stovky, možno tisíce, hoci si nebola istá, koľko je tisíc ľudí, pretože až do toľko napočítat nevedela.

Dav krok za krokom postupoval vestibulom. Blikotajúce svetlo pochodní dopadalo na postavy vytesané do kameňa, stojace popri stenách. Akoby sa zvíjali v šílenom tanci. Celkom naspodku sa ocitli démoni a príšery. Gwenda upierala neistý pohľad na draky a dravé vtáky, na medveďa s ľudskou hlavou, na psa s dvoma telami a jednou tlamou. Niektorí démoni zápasili s ľuďmi; diabol zakladal akémusi človeku slučku okolo krku, príznak ponášajúci sa na líšku ťahal za vlasy ženu, orol, ktorý mal ruky, prebodával oštepom nahého muža. Nad týmito scénami vytvárali plynulý rad svätci chránení kamennými strieškami. Nad svätcami sedeli na trónoch apoštoli a celkom hore nad hlavným vchodom svätý Peter s kľúčom a svätý Pavol so zvitkom v rukách vrhali pohľady plné posvätné úcty na Ježiša Krista.

Gwenda dobre vedela, že Ježiš jej prikazuje, aby nehrešila, v opačnom prípade ju budú mučiť démoni; oveľa väčší strach ako démoni jej však naháňali ľudia. Ak by sa jej nepodarilo ukradnúť sirovi Geraldovi mešec s peniazmi, otec ju zbíčuje. Ba čo horšie, jej rodina nebude mať čo jesť, iba polievku zo žaludov. A nakoniec aj oni dvaja s Philemonom budú celé týždne hladovať. Matke vyschnú prsia a nové dieťaťko umrie rovnako ako posledné dve. Otec sa na celé dni stratí z domu, a keď sa vráti, neprinesie nič pod zub, najviac ak vychudnutú volavku alebo pár veveričiek. Byť hladný bolo horšie ako dostať bičom – dlhšie to bolelo.

Kradnúť sa naučila ešte ako celkom malá: jabĺčko z predavačovho stánku, čerstvo znesené vajíčko priamo spod susedovej sliepky, nožík, ktorý odložil bezstarostný pijan v hostinci na stôl. Lenže kradnúť peniaze bolo čosi celkom iné. Ak by ju prichytili, ako okráda sira Geralda, nepomohlo by jej plakať a dúfať, že s ňou naložia ako s malou uličnicou, ako vtedy, keď potiahla dobrosrdečnej mníške pár krásnych kožených topánok. Prerezať remenec na mešci rytiera nebol bezvýznamný detský prehrešok, bol to zločin, akého sa dopúšťajú dospelí, a podľa toho by ju

aj potrestali. Pokúšala sa nemyslieť na to. Je malá, hybká a rýchla, k mešcu sa prikradne nanajvýš nenápadne, ako duch – pravda, ak sa predtým celá neroztrasie.

Širokánsky kostol sa zaplnil ľuďmi. V bočných lodiach mnísi v kapucniach držali v rukách pochodne, ktoré vrhali nepokojné červené svetlo. Piliere v hlavnej lodi chrámu sa vo výške strácali v tme. Zástup sa tisol ďalej k oltáru, ale Gwenda sa držala v blízkosti sira Geralda. Rytier s červenou bradou ani jeho vychudnutá žena si ju nevšimli. Ani ich dvaja synovia jej nevenovali pozornosť, nebola pre nich viac ako kamenné múry katedrály. Gwendina rodina sa držala vzadu; stratila ich z dohľadu.

Hlavná loď sa rýchlo zaplnila. Gwenda ešte nikdy nevidela toľko ľudí pokope: bolo tu rušnejšie ako počas jarmoku na trávniku pred katedrálou. Ľudia sa bodro vítali, na posvätnom mieste sa cítili v bezpečí pred zlými duchmi, hovor sa čoskoro premenil na všeobecný hluk.

Potom zazvonil zvonec a všetci zmĺkli.

Sir Gerald zastal vedľa akejsi rodiny z mesta. Mali na sebe plášte z krásnej látky, pravdepodobne to boli bohatí kupci s vlnou. Vedľa rytiera stálo asi desaťročné dievčatko. Gwenda zastala za sirom Geraldom a tým dievčatkom. Usilovala sa nevzbudzovať pozornosť, lenže na jej sklamanie na ňu dievčatko vrhalo zvedavé pohľady a povzbudzujúco sa usmievalo, ako keby jej chcelo dodať odvahy.

Mnísi, ktorí zo všetkých strán obkolesovali zástup, zahasili jednu pochodňu za druhou, až sa veľký chrám ocitol v úplnej tme.

Gwenda by bola rada vedela, či si dievčatko na ňu neskôr spomenie. Nielenže na Gwendu uprene hľadelo, ale na rozdiel od ostatných si ju pozorne prezeralo. Videlo ju, premýšľalo o nej, usúdilo, že má azda strach, a preto sa na ňu priateľsky usmialo. Lenže v katedrále boli stovky detí. V šere, ktoré tu vládlo, si nemohlo pevne vryť do pamäti jej črty... alebo azda áno? Gwenda sa pokúšala zahnať obavy.

V tme nebadane postúpila dopredu a nehlučne vkĺzla medzi dve postavy; z jednej strany pocítila mäkkú vlnu, z ktorej bol ušitý kabátik dievčatka, z druhej tuhú látku staršieho plášťa rytiera. Ocitla sa vo výhodnom postavení: už sa mohla pokúsiť ukradnúť mešec.

Siahla si na hrdlo a vybrala z pošvy nožík.

Ticho, ktoré sa rozhostilo v kostole, preťal náhly výkrik. Gwenda naň čakala – matka ju vopred upozornila, čo má v priebehu bohoslužby očakávať –, ale škrek ňou aj tak otriasol. Znelo to, akoby kohosi podrobovali strašným mukám.

Ozvalo sa ostré bubnovanie, ako keby ktosi udieral na kovovú platňu. Nasledovali ďalšie zvuky: kvílenie, šialený rehot, trúbenie na poľovnic-

ky roh, štrkotanie, zvieracie zvuky, cveng puknutého zvona. Medzi zhromaždenými sa rozplakalo dieťa, ďalšie sa k jeho náreku pripojilo. Niektorí dospeli sa nervózne zasmiali. Dobre vedeli, že zvuky vydávajú mnísi, ale aj tak to bola pekelná zvuková mätež.

Gwenda si so strachom uvedomila, že toto nie je vhodná chvíľa na ukradnutie mešca. Všetci boli napätí, striehli. Rytier by zacítil akýkoľvek dotyk.

Diabolský hluk ešte zosilnel, potom sa ozvali nové zvuky: hudba. Sprvu bola taká jemná, že Gwenda si nebola istá, či ju počuje. Mníšky spievali. Gwenda pocítila v tele napätie. Príhodná chvíľa je tu. Gwenda sa pohla ako duch a nepostrehnuteľná ako vzduch sa obrátila k sirovi Geraldovi.

Presne vedela, čo má oblečené. Mal na sebe ťažký krátky vlnený kabátec, ktorý mu v páse držal široký zdobený opasok. Mešec mu visel z opaska na koženom remenci. Na kabátci mal vyšívany plášť, drahý, ale už obnosený, vpredu so žltkastými kostenými gombíkmi. Niektoré gombíky si pozapínal, iné nie; keď sa upravoval, pravdepodobne bol ešte ospalý a lenilo sa mu zapnúť ich všetky, alebo to bolo preto, že cesta z nemocnice do chrámu bola taká krátka.

Gwenda sa tak ľahučko, ako sa len dalo, dotkla drobnou rukou pláštá. Predstavovala si, že jej dľaň a prsty sú pavúk, taký ľahulinký, že ho nemožno pocítiť. Pavúcou rukou prešla po prednej časti plášťa a našla v nej otvor. Vklzla pod okraj plášťa a prešla po ťažkom opasku, až sa dostala k mešcu.

Hudba znela čoraz hlasnejšie a rozruch utíchal. Z prednej časti zhromaždenia sa začal šíriť zbožný mrmot. Gwenda nedovidela na nič, vedela však, že na oltári zažali lampu, že svetlo z nej ožiarilo relikviár, cifrovanú, vyrezávanú a tepanú skrinku zo slonoviny a zlata, v ktorej sa nachádzali kosti svätého Adolfa a ktorá sa vo chvíli, keď zhasli svetlá, na oltári ešte nenachádzala. Dav sa pomkol dopredu, všetci sa usilovali dostať čo najbližšie k svätým pozostatkom. Gwenda sa ocitla stlačená medzi sirom Geraldom a mužom stojacim pred ním. Natiahla pravú ruku a priložila ostrie nožika na remenec s mešcom.

Koža bola tuhá a na prvý raz sa jej ju nepodarilo rozrezať. Zúrivo pídlikala nožom a v duchu si pritom želala, aby sa sir Gerald dostatočne hlboko zaujímal o scénu odohrávajúcu sa pred oltárom a nevšímal si, čo sa mu deje rovno pod nosom. Zdvihla zrak a uvedomila si, že už rozoznáva obrysy ľudí okolo seba: mnísi a mníšky znova zapalovali sviečky. Svetlo bolo každú chvíľu jasnejšie. Nezostávalo jej veľa času. Zúrivo potiahla ostrím, až pocítila, ako remenec povolil. Sir Gerald potichu za-

chrčal: pocítil čosi alebo iba reagoval na divadlo odohrávajúce sa pri oltári? Mešec sa zviezol dole a pristál jej v dlani; bol však priveľký, nezместil sa jej do ruky a vykĺzol z nej. V nasledujúcej strašidelnej chvíli si už myslela, že spadne na zem a stratí sa medzi nešetrnými chodidlami zástupu; potom však mešec zachytila a zovrela v ruke.

Na chvíľu pocítila radosť. Odľahlo jej: mala mešec.

Aj naďalej jej však hrozilo veľké nebezpečenstvo. Srdce jej bilo tak nahlas, až sa jej zdalo, že ho musia počuť všetci naokolo. Rýchlo sa zvrtila a ocitla sa rytierovi za chrbtom. V tej istej chvíli zastrčila ťažký mešec pod prednú časť tuniky. Pocítila, ako jej vpredu navrela hrča, ktorá určite vzbudí podozrenie, ak jej zostane visieť na bruchu ako bachor starého chlapa. Presunula si ho na bok, kde ho sčasti zakrývala ruka. Keď sa svetlá rozžiaria naplno, bude ho vidieť, nemala ho však kam skryť.

Nožik zastrčila do pošvy. Musí sa rýchle dostať preč, skôr ako si sir Gerald všimne, že mu čosi chýba. Lenže zhuk veriacich, ktorý jej pred chvíľou pomohol nebadane odcudziť mešec, jej teraz bránil v úniku. Pokúsila sa odstúpiť trochu dozadu, dúfajúc, že nájde škáru medzi telami; všetci sa však, naopak, tlačili dopredu, aby dovideli na svätcové kosti. Bola v pasci. Nemohla sa ani pohnúť a stála priamo pred človekom, ktorého práve okradla.

Pri uchu sa jej ozval hlas: „Nie je ti dobre?“

Oslovilo ju bohaté dievča. Gwenda sa pokúsila potlačiť paniku. Potrebovala sa stať neviditeľnou. Staršie dievča, ktoré jej ponúkalo pomoc, bolo to posledné, čo potrebovala. Nepovedala nič.

„Dávajte pozor,“ napomenulo dievča ľudí naokolo. „Zadlávite toto malé dievčatko.“

Gwende bolo do plaču. Ohľaduplnosť bohatého dievčata ju mohla pripraviť o ruku. Zúfalo túžila dostať sa preč, a tak sa oprela rukami o muža stojaceho pred ňou a sama sa odtláčala dozadu. Podarilo sa jej však jediné: upútať pozornosť sira Geralda. „Tam dole nič nevidíš, však?“ spýtala sa jej obeť milo; celú zhrozenú ju chytil popod pazuchy a nadvihol ju.

Nemohla si nijako pomôcť. Jeho veľká ruka sa ocitla v jej podpazuší iba malý kúsok od ukrytého mešca. Natočila tvár dopredu, takže ju videl len zozadu, a hľadela ponad dav na oltár, pri ktorom mníši a mníšky zapalovali ďalšie sviece a spievali piesne na počesť dávno mŕtveho svätca. Za nimi, na východnom konci budovy, začalo cez okrúhle rozetové okno prenikať dnu ďalšie svetlo: brieždilo sa a nastupujúce ráno zaháňalo zlých duchov ďaleko od ľudí. Zvonenie stíchlo, chrámom sa rozliehal už iba spev. K oltáru pristúpil vysoký, pekný mních a Gwenda v ňom spoznala Anthonyho, predstaveného kláštora v Kingsbridgei. Zdvihol ruky k mod-

litbe a nahlas vyriekol: „A tak ešte raz, z milosti Ježiša Krista, nech zlo a tma ustúpia pred harmóniou a svetlom svätej Božej cirkvi.“

Zhromaždenie súhlasne zahučalo, potom sa uvoľnilo. Slávnosť vyvrcholila.

Gwenda sa pomrvila, sir Gerald pochopil, čo to znamená, a zložil ju na zem. S odvrátenou tvárou sa pretisla popri ňom a zamierila na opačný koniec davu veriacich. Ľudia už tak veľmi nedychtili uvidieť oltár, a tak si mohla lepšie kliesniť cestu pomedzi nich. Čím bola ďalej, tým to bolo ľahšie, až sa nakoniec ocitla pred veľkou západnou bránou, kde zazrela stáť svoju rodinu.

Otec na ňu vrhol spýtavý pohľad, hotový rozzúriť sa, ak by zistil, že nespĺnila, za čím ju poslal. Vytiahla mešec spod košeľe a podala mu ho, šťastná, že sa ho môže zbaviť. Schmatol ho, poobracal v ruke a kradmo nazrel dnu. Zbadala, ako sa zaceril od potešenia. Potom podal mešec mame a tá ho rýchlo strčila medzi záhyby prikrývky, v ktorej bolo zabalené dieťaťko.

Muky sa skončili, ale nebezpečenstvo sa ešte nepominulo. „Zazrelo ma to bohaté dievča,“ priznala Gwenda a počula, ako sa jej od strachu chveje hlas.

Otcovi sa malé oči zablykli od hnevu. „Videlo, čo si robila?“

„Nie, žiadalo však ostatných, aby sa na mňa netlačili, a potom ma ten rytier zdvihol na ruky, aby som lepšie videla.“

Mama vydala dlhý ston.

Otec povedal: „Tak ti teda videl do tváre.“

„Usilovala som sa mať ju od neho odvrátenú.“

„Aj tak bude lepšie, ak na ňu viac nenatrafí,“ rozhodol otec. „K mníchom do nemocnice sa už nevrátime. Pôjdeme do hostinca a naraňajkujeme sa.“

„Nemôžeme sa skrývať celý boží deň,“ namietla mama.

„To nie, ale môžeme sa zamiešať medzi ľuďmi.“

Gwende odľahlo. Otec bol presvedčený, že jej nehrozí nijaké skutočné nebezpečenstvo. Oveľa viac istoty jej však dodalo, že sa ujal velenia a prevzal zodpovednosť na seba.

„A okrem toho,“ pokračoval, „mám radšej chlieb a mäso ako riedku kašu, ktorú podávajú mnísi. Už si to môžem dovoliť!“

Vyšli z chrámu. Obloha bola perlovosivá. Brieždilo sa. Gwende sa chcelo chytiť mamu za ruku, ale dieťaťko sa rozplakalo a mama sa znepokojila. Potom zbadala bieleho psíka s čiernym ňufákom, ako beží ku katedrále, povedomo krívajúc na troch labkách. „Hop!“ zavolala na neho, zdvihla ho zo zeme a privinula k sebe.

2

Merthin mal jedenásť rokov a bol o rok starší ako jeho brat Ralph; veľmi ho však hnevalo, že Ralph je vyšší a silnejší. Spôsobovalo to problémy s rodičmi. Ich otec, sir Gerald, bol vojak a nevedel skryť sklamanie, keď sa ukázalo, že Merthin nezdvihne ťažkú kopiju, že sa unaví skôr, ako zotnú strom, že sa vracia domov s plačom, pretože ho zbili. Ich matka, lady Maud, všetko iba zhoršovala, miatla Merthina tým, že starostlivosť o neho prehánala, hoci on potreboval, aby predstierala, že si nič nevšíma. Keď sa otec pýšil Ralphovou silou, matka sa zakaždým usilovala kompenzovať jeho pýchu tým, že kritizovala Ralphovu hlúposť. Ralphovi to myslelo akosi spomalene, lenže nijako si nemohol pomôcť, a keď si ho preto doberali, zúril a púšťal sa do bitky s ostatnými chlapcami.

Obaja rodičia boli ráno na Všetkých svätých podráždení. Otec vôbec nechcel ísť do chrámu v opátstve. Donútili ho však. Dlhoval kláštoru peniaze a nemal čím zaplatiť. Matka navrhla, aby predali pozemky, ktoré patrili jej manželovi; vlastnil tri dediny blízko Kingsbridgea. Otec jej však pripomenul, že je priamym potomkom Thomasa, ktorý sa stal grófom zo Shiringu presne v tom roku, keď dal kráľ Henrich II. zavraždiť arcibiskupa Becketta. A že gróf Thomas bol synom Jacka Buildera, architekta kingsbridgeskej katedrály, a lady Alieny zo Shiringu – takmer legendárneho páru, o ktorom sa za dlhých zimných večerov rozprávali hrdinské historky, podobné ako tie o kráľovi Karolovi Veľkom a Rolandovi. S takým pôvodom sir Gerald prosto nemohol dovoliť, aby na jeho zem položil ruky akýkoľvek mních, a najmä nie tá stará baba opát Anthony. Keď sa rozkričal, na tvári Maud sa zjavil výraz unavenej rezignácie a vzápätí sa odvrátila. Napriek tomu však Merthin počul, ako si hundre popod nos: „Lady Aliena mala brata Richarda – a ten sa vedel akurát tak biť!“

Možnože opát Anthony bol naozaj stará baba, chlapom však zostal aspoň do tej miery, že sa ustavične sťažoval na nezaplatené dlžoby sira Geralda. Zašiel dokonca za Geraldovým pánom, súčasným grófom zo Shiringu, ktorý bol zhodou okolností aj Geraldovým bratrancom z druhého kolena. Gróf Roland zavolał Geralda na dnešný deň do Kingsbridgea, aby sa tam stretol s opátom a aby dospeli k nejakému riešeniu. Z toho pramenila otcova zlá nálada.

Navyše otca okradli.

Prišiel na to až po sviatočnej omši. Merthin si vychutnával celú drámu

krádeže: tma, zvláštne zvuky, hudba, ktorá sa začínala potichu a potom sa rozburácala, až sa zdalo, že zaplňa celý obrovský chrám, a nakoniec sliepňajúce svetlo sviec. Keď sa začali rozsvetcovať svetlá, všimol si, že niektorí ľudia využívali tmu na páchanie menších hriechov, za ktoré mohli teraz dostať rozhrešenie: dvaja mnísi sa odtrhli od seba a prestali sa bozkávať; všetkými masťami mazaný kupec odtiahol ruku od bujného poprsia usmiatej ženy, ktorá bola celkom očividne manželkou kohosi iného. Keď sa vrátili do nemocnice, Merthin bol ešte vždy celý rozrušený.

Čakali, kým mníšky prinesú raňajky, keď zrazu zazreli chlapca z kuchyne, ako prechádza cez celú miestnosť s podnosom, na ktorom trónil krčah piva a tanier horúcej solenej hovädziny. Chlapec zamieril hore schodmi. Matka zahundrala: „Povedala by som, že tvoj príbuzný, gróf, nás mohol pozvať na raňajky do svojich súkromných komnát. Koniec koncov, tvoja stará mama bola sestra jeho starého otca.“

Otec jej na to povedal: „Ak ti nechutí ovsená kaša, môžeme zájsť na raňajky do hostinca.“

Merthin nastražil sluch. Rád raňajkoval v hostinci, kde mali čerstvý chlieb a slané maslo. Lenže matka namietla: „To si nemôžeme dovoliť.“

„Ale ba, môžeme,“ povedal otec a siahol za mešcom. A presne v tej chvíli si uvedomil, že mešca niet. Najprv sa poobzeral po dlážke okolo seba, či mu náhodou nespadol; potom si všimol odrezané konce koženého remenca. Pobúrený zreval. Všetci okrem matky na neho upriali pohľady. Matka sa odvrátila a Merthin počul, ako si hundre: „Boli tam všetky naše peniaze.“

Otec si obviňujúcim pohľadom premeral ostatných hostí v nemocnici. Dlhá jazva, ktorá sa mu ťahala od pravého spánku k ľavému oku, nadobudla temnočervenú farbu. Miestnosť stíchla, zrazu bola plná napätia: rozzúrený rytier bol nebezpečný, najmä ak ho postretlo nešťastie.

„Niet pochyb, že ťa okradli v kostole,“ poznamenala matka.

Merthin usúdil, že matka má naisto pravdu. V tme ľudia kradli nielen cudzie bozky.

„To je svätokrádež!“ vyhlásil otec.

„Myslím, že sa to stalo vtedy, keď si vzal na ruky to dievčatko,“ pokračovala matka. Tvár mala skrivenú, ako keby práve prehltla čosi náramne trpké. „Ten zlodej ti pravdepodobne siahol zozadu okolo pása.“

„Musím ho nájsť!“ hrmel otec.

Ozval sa mladý mních menom Godwyn. „Je mi veľmi ľúto, že sa stalo čosi také, sir Gerald. Okamžite zájdem za strážnikom a o všetkom mu poviem. Môže sa poobzerať po chudákovi, čo náhle zbohatol.“

Merthinovi sa zdalo, že je to beznádejný plán. Z mesta sem prišli tisíce ľudí a ďalšie stovky doputovali z vidieka. Strážnik ich sotva môže všetkých prezrieť.

Otca to však aspoň na chvíľu upokojilo. „Ten darebák odvisne!“ povedal o čosi tichšie.

„Zatiaľ si ťa s lady Maud a oboma synmi dovoľujem pozvať k stolu, ktorý prestreli priamo pred oltárom,“ pozýval ich Godwyn zdvorilo.

Otec zachrčal. Merthin vedel, ako ho pozvanie potešilo, pretože ho zaradilo vyššie ako celú masu hostí, ktorí budú jesť na dlážke, tam, kde predtým spali.

Chvíľa, ktorá hrozila prerásť do násilia, sa pominula, aj Merthin sa trochu uvoľnil; len čo si však všetci štyria posadali, s úzkosťou začal premýšľať, čo teraz bude s ich rodinou. Jeho otec bol smelý vojak – všetci to o ňom hovorili. Sir Gerald bojoval za starého kráľa pri Boroughbridge a jazva na čele mu zostala po údere mečom jedného z lancashirských rebelov. Nemal však veľa šťastia. Niektorí rytieri sa z vojny vrátili s hojnou korisťou: s nakradnutými šperkami, s nákladom drahých flámskych látok a talianskeho hodvábu alebo so zajatcom, napríklad s milovaným otcom šľachtickej rodiny, za ktorého mohli vyinkasovať výkupné tisíc libier. Nezdalo sa však, že by sir Gerald niekedy prišiel obťažkaný bohatšou korisťou. Navyše si musel sám kupovať zbraň, brnenie, drahého koňa, čo mu malo umožniť plniť si povinnosti a slúžiť kráľovi; výnos z jeho zemí na to nikdy nestačil. A tak, hoci si to matka neželala, siahol po pôžičkách.

Pomocníci doniesli z kuchyne kotol, z ktorého sa parilo. Rodinu sira Geralda obslúžili ako prvú. Kaša bola z jačmeňa, dochutili ju rozmarínom a soľou. Ralph, ktorý nechápal, čo je to kríza v rodine, začal vzrušene rozprávať o bohoslužbách, ktoré sa konali na Sviatok všetkých svätých, umlčalo ho však ticho, s ktorým prijali jeho pozorovania.

Keď zjedli kašu, Merthin pristúpil k oltáru. Mal za ním schovaný luk aj so šípmi. Ľudia by sa báli ukradnúť čosi priamo spoza oltára. Vlastne možno by aj prekonali strach, ak by odmena za to bola dostatočne vysoká, lenže doma vyrobený luk nemal veľkú hodnotu; naozaj, ešte vždy tam bol.

Merthin bol na svoj luk pyšný. Pravdaže, nebol veľký. Naplno napnúť prút dlhý šesť stôp si vyžadovalo všetku silu odrasteného chlapa. Merthinov luk bol dlhý len štyri stopy a bol tenší, ale ináč sa celkom ponášal na zvyčajný anglický luk, ktorý zabil už toľko škótskych vrchárov, waleských vzbúrencov a francúzskych rytierov odetých v brnení.

Otec zatiaľ nepodrobil jeho luk kritike, ba aj teraz sa tváril, ako keby ho videl po prvý raz. „Skadiaľ si vzal pružné drevo?“ spýtal sa. „Je drahé.“

„Toto nebolo – je prikrátke. Dal mi ho výrobca lukov.“

Otec prikývol. „Odhliadnuc od dĺžky, je to dokonalé drevo,“ povedal. „Pochádza z kmeňa tisu, z miesta, kde drevo tesne pod kôrou prechádza do jadra.“ Ukázal na dve odlišné farby.

„Ja viem,“ povedal Merthin dychtivo. Nenaskytlo sa mu veľa príležitostí urobiť dojem na vlastného otca. „Pružná beľ sa najviac hodí na prednú časť luku, pretože sa ochotne vracia do pôvodnej podoby; drevo z jadra je najlepšie na vnútro oblúka, lebo tlačí dozadu, keď sa oblúk prehne dovnútra.“

„Presne tak,“ potvrdil jeho slová otec. Vrátil mu luk. „Lenže pamätaj, toto nie je zbraň pre šľachtica. Synovia rytiera nemôžu byť lukostrelci. Daj ho nejakému sedliackemu chlapcovi.“

Merthinovi zvädol hrebienok. „Ešte som ho nevyskúšal.“

Zasiahla matka. „Nechaj ich, nech sa hrajú,“ povedala. „Sú to ešte len deti.“

„Máš pravdu,“ pritakal otec, ktorý už stratil o luk záujem. „Ktovie, či nám mnísi prinesú aj džbán piva?“

„Poďme už,“ súrila matka. „Merthin, postaraj sa o brata.“

Otec zahundral. „Možno by to malo byť naopak.“

Merthina ako keby poštípala osa. Otec ani len netušil, ako sa veci majú. Merthin sa o seba vedel postarať, no Ralph, len čo zostal osamote, už aj sa s kýmsi kľbčil. Merthin však vedel, že s otcom, ak je v takejto nálade, sa nehodno prieť, a pobral sa z nemocnice bez jediného slova. Ralph sa vliekol za nimi.

Bol jasný, chladný novembrový deň, nebo prikrývali vysoké svetlosivé oblaky. Vyšli z katedrály a vybrali sa po hlavnej ulici, minuli Rybársku ulicu, Kožiarsky dvor a Kuchynskú ulicu. Pri úpätí kopca prešli cez drevený most ponad rieku a dostali sa zo starého mesta na predmestie, ktoré sa nazývalo Nové Mesto. Ulice s drevenými domcami sa tu tiahli medzi pastviskami a záhradami. Merthin ich viedol na lúku, ktorá sa nazývala Pole milencov. Mestský strážnik a jeho zástupcovia tu nastavali terče pre lukostrelcov. Podľa kráľovho výnosu bola cvičná streľba po bohoslužbách pre všetkých mužov povinná.

Nikoho však nebolo treba k streľbe nútiť: nebolo nič ťažké vystreliť v nedeľu ráno na terč niekoľko šípov. Zoradila sa tu už približne stovka mladých mužov z celého mesta, čakali, kedy na nich príde rad. Sledovali ich ženy, deti a tí muži, ktorí sa už pokladali za priveľmi starých alebo priveľmi dôstojných, aby strieľali z luku. Niektorí si priniesli vlastné zbrane. Pre tých, čo boli priveľmi chudobní, aby sa zmožli na vlastný luk, mal John Constable lacné cvičné luky vyrobené z jaseňa alebo liesky.

Všetko pripomínalo sviatok. Dick Brewer predával holby piva zo su-da, ktorý mal na vozíku, a štyri dospelé dcéry Betty Baxterovej ob-chádzali návštevníkov a ponúkali im na podnosoch korenené žemle. Bohatší občania mesta mali na hlavách kožušinové čiapky a na nohách nové topánky, dokonca aj chudobnejšie ženy mali upravené vlasy a pláš-te im vrúbili nové lemovky.

Merthin bol jediný chlapec, čo si niesol luk. Okamžite upútal pozor-nosť ostatných detí. Zhrčili sa okolo neho a Ralpha, chlapci mu kládli otázky, v ktorých sa skrývala závišť, a dievčatá na neho hľadeli alebo s obdivom, alebo s pohŕdaním, podľa toho, akaj boli náture. Jedno z diev-čat sa spýtalo: „Odkiaľ si vedel, ako sa taký luk robí?“

Merthin ju spoznal: v katedrále stála hneď vedľa neho. Nazdal sa, že je približne o rok staršia od neho. Mala na sebe šaty a plášť z drahej, jemne tkanej vlnenej látky. Dievčatá svojho veku pokladal Merthin za otravné: ustavične sa chichotali a odmietali brať čokoľvek vážne. Lenže toto dievča sa pozeralo na neho a na jeho luk s nepredstieranou zveda-vosťou, a to sa mu páčilo. „Sám som na to prišiel,“ priznal.

„To je rozumné. A funguje?“

„Ešte som ho nevyskúšal. Ako sa voláš?“

„Caris. Som od Woolerovcov. A kto si ty?“

„Merthin. Môj otec je sir Gerald.“ Merthin si stiahol z hlavy kapucňu, siahol do jej vnútra a vytiahol zvinutú tetivu.

„Prečo nosíš tetivu v klobúku?“

„Aby za dažďa nezmokla. Tak to robia naozajstní lukostrelci.“ Pri-pevnil jeden koniec struny do prvého zo zárezov v dreve, potom privia-zal aj druhý koniec a jemne tetivu natiahol, aby ju napätie udržalo na mieste.

„Budeš strieľať na terče?“

„Budem.“

Jeden z chlapcov poznamenal: „Nedovolia ti.“

Merthin sa na neho pozrel. Mal asi dvanásť rokov, bol vysoký a chudý a mal veľké ruky aj nohy. Merthin ho videl včera večer aj s jeho rodinou v kláštornej nemocnici: volal sa Philemon. Motal sa okolo mníchov, na všetko sa vypytoval a pomáhal im roznášať jedlo. „Pravdaže mi dovo-lia,“ povedal mu Merthin. „Prečo by mi nemali dovoliť?“

„Pretože si primladý.“

„To je hlúposť.“ Už keď Merthin tie slová vypovedal, vedel, že by si nemal byť taký istý: dospelí si občas počinajú veľmi hlúpo. Lenže Phile-monova bohorovná istota ho dráždila, najmä po tom, čo si tak sebave-domo počínal pred Caris.

Odišiel od detí a zamieril ku skupine mužov, ktorí čakali, kedy sa dostanú na rad a budú môcť vystreliť na terč. Jedného z nich spoznal: bol to mimoriadne urastený, širokoplecí muž menom Mark Webber. Mark si všimol Merthinov luk a pomaly, ale prívetivým tónom sa spýtal: „Skadiaľ to máš?“

„Sám som si urobil,“ povedal Merthin pyšne.

„Pozri sa na to, Elfric,“ oslovil Mark suseda. „Vyzerá celkom pekne.“

Elfric bol územčistý chlap s prefíkanou tvárou. Skúmavo si luk prezrel. „Je primalý,“ usúdil pohrdavo. „Nikdy z neho nevystrelíš šíp, čo by prenikol cez brnenie francúzskeho rytiera.“

„To možno nie,“ pritakal Mark. „Lenže predpokladám, že tomuto mladíkovi ešte nejaký rôčik či dva potrvá, kým sa pustí do boja s francúzskymi rytiermi.“

John Constable zavolať: „Sme pripravení, môžeme začať. Mark Webber, strieľaš prvý.“ Obor zastal na čiare. Vybral si masívny luk a znalecky si ho obzrel. Potom úplne bez námahy ohol hrubé drevo.

Strážnik Constable videl Merthina po prvý raz. „Malí chlapci nemôžu strieľať,“ oznámil mu.

„Prečo nie?“ namietol Merthin.

„Nešpekuluj, prečo nemôžeš, a vystúp z radu.“

Merthin počul, ako sa zopár ďalších chlapcov posmešne chichoce. „Na to niet nijakej príčiny,“ povedal namosúrene.

„Deťom nebudem vykladať nijaké dôvody,“ uzavrel to John. „No tak, Mark, strieľaj.“

Merthin sa cítil ponížený. Ten umastený Philemon ho pred všetkými usvedčil, že sa mýli. Odvrátil sa od terčov.

„Veď som ti to vravel,“ dobiedzal Philemon.

„Drž hubu a zmizni.“

„Ty ma stadiaľto nedostaneš,“ zastrájal sa o šesť palcov vyšší Philemon.

„Ale ja áno,“ zastarel sa do veci Ralph.

Merthin si vzdychol. Ralph sa k nemu správal až neuveriteľne lojálne, lenže nepochopil, že ak zbije Philemona, Merthin bude vyzeráť ako slaboch a hlupák zároveň.

„Aj tak už idem preč,“ vyhlásil Philemon. „Idem pomáhať bratovi Godwynovi.“ Odišiel.

Aj ostatné deti sa začali pomaly trúsiť preč. Hľadali iné zaujímavosti. Caris sa obrátila na Merthina. „Mohol by si ten luk vyskúšať niekde inde.“ Očividne by rada videla, čo sa bude diať.

Merthin sa poobzeral okolo seba. „Ale kde?“ Ak by ho prichytili, že bez dozoru strieľa z luku, mohli by mu ho skonfiškovať.

„Mohli by sme ísť do lesa.“

Merthina to prekvapilo. Deti predsa nesmú chodiť do lesa. Skrývajú sa tam vyhnanci, muži a ženy mimo zákona, ktorí sa živia krádežami. Deťom mohli povyzliekať šaty, mohli z nich urobiť otrokov, ba existovali aj horšie veci, o ktorých rodičia hovorili len v náznakoch. Dokonca aj keby takému nebezpečenstvu unikli, otcovia by ich mohli poriadne vyšibať korbáčom, že porušili zákaz. Nezdalo sa však, že by sa Caris čohosi podobného bála. Merthin zasa nehodlal dať najavo, že má v sebe menej odvahy ako ona. A navyše v ňom strážnikovo príkre odmietnutie vzbudilo poriadnu dávku vzdoru. „Tak dobre,“ pristal. „Musíme sa však ubezpečiť, že nás nikto neuvidí.“

Aj na to mala odpoveď. „Poznám cestu.“

Zamierila k rieke. Merthin s Ralphom ju nasledovali. Spolu s nimi poskakoval aj malý trojnohý psík. „Ako sa volá tvoj psík?“ spýtal sa Merthin Caris.

„To nie je môj pes,“ povedala. „Dala som mu kúsok plesnivej slaniny a teraz sa ho neviem striasť.“

Uberali sa po blatistom brehu rieky popri skladiskách, prístavných hrádzach a bárkach. Merthin si potajme prezeral dievča, ktoré tak poľahky na seba prevzalo úlohu vodcu. Malo hranatú tvár, na ktorej sa zračilo odhodlanie, nebolo ani pekné, ani škaredé a v jej očiach zelenkastej farby s malými hnedými bodkami sa tajilo uličníctvo. Svetlohnedé vlasy malo spletené do dvoch vrkočov, aké boli v tom čase v móde medzi bohatými ženami. Šaty, ktoré malo na sebe, boli z drahej látky, na nohách však malo praktické kožené topánky, a nie prešívajú plátennú obuv, akej dávali prednosť vznešené dámy.

Caris odbočila od rieky a viedla ich cez dvor, na ktorom rástli stromy. Z ničoho nič sa ocitli v zalesnenej krajine. Merthina sa odrazu zmocnila neistota. Boli v ozajstnom lese a za každým dubom sa mohol skrývať nejaký zločinec; už začal ľutovať, že dal najavo toľko nerozumnej odvahy, lenže hanbil sa zvrtnúť a vydať sa na cestu späť.

Kráčali ďalej, hľadali dostatočne veľkú čistinu, aby sa na nej dalo strieľať z luku. Caris sa odrazu sprisahaneckým tónom spýtala: „Vidíš tamtú veľkú dubinu?“

„Vidím.“

„Len čo prejdeme okolo nej, dobre sa prikrč a ani nemukni.“

„Prečo?“

„Uvidíš.“

Chvíľu nato sa už Merthin, Ralph a Caris krčili v kroví. Trojnohý pes sedel vedľa nich a zrak plný nádeje upieral na Caris. Ralph sa chcel na čosi spýtať, ale Caris ho umlčala.

O chvíľu prešlo okolo nich malé dievča. Caris vyskočila a schmatla ho. Dievča vykričlo.

„Ticho!“ upokojovala ho Caris. „Nie sme ďaleko od cesty a nechceme, aby nás niekto počul. Prečo nás sleduješ?“

„Máte môjho psa. Nevrátil sa ku mne,“ vzlykalo dievčatko.

„Poznám ťa, videla som ťa dnes ráno v kostole,“ pokračovala Caris už prívetivejšie. „Nič sa neboj, nemáš prečo plakať, my ti neublížime. Ako sa voláš?“

„Gwenda.“

„A pes?“

„Hop.“ Gwenda vzala psa na ruky a psík jej začal oblizovať slzy.

„No vidíš, zasa ho máš. Bude lepšie, ak pôjdeš s nami, len pre prípad, že by zasa odbehol. Okrem toho sama už možno nenájdeš cestu späť do mesta.“

Šli ďalej. Ozval sa Merthin: „Čo má osem rúk a jedenásť nôh?“

„Vzdávam sa,“ oznámil Ralph. Zakaždým sa vzdal.

„Ja viem,“ povedala Caris a uškrnula sa. „Sme to my. Štyri deti a jeden psík.“ Zasmiala sa. „To je dobré.“

Merthin sa potešil. Ľudia nie vždy rozumeli jeho žartom; dievčatá im nerozumeli nikdy. O chvíľu už počul, ako Gwenda všetko vysvetľuje Ralphovi: „Dve ruky a dve ruky a dve ruky a ešte dve ruky je osem rúk,“ vykladala. „Dve nohy...“

Nablízku nebolo nikoho, a tak im to vyhovovalo. Tých niekoľko ľudí, ktorí mali v lese legitímnu prácu – drevorubači, výrobcovia dreveného uhlia, taviči železa –, dnes nepracovalo a stretnúť skupinku šľachticov, ktorá by v nedeľu lovila, by bolo nanajvýš neobvyklé. Ak by kohosi predsa len stretli, mohli sa staviť, že to bude nejaký utečenec pred zákonom. Ale pravdepodobnosť takéhoto stretnutia bola len veľmi malá. Bol to veľký les, ťahal sa celé míle. Merthin nikdy nezašiel tak ďaleko, aby sa dostal až na jeho koniec. Konečne prišli na širokú čistinu a Merthin povedal: „Tu sa mi to hodí.“

Na vzdialenom konci čistiny, asi päťdesiat stôp od nich, rástol dub so širokánskym kmeňom. Merthin sa postavil bokom k terču, ako to videl robiť dospelých chlapov. Vybral jeden z troch šíпов, ktoré si zhotovil, a koniec, na ktorom bol zárez, priložil k tetive. Vyrobiť šípy bolo približne rovnako ťažké ako zostrojiť luk. Drevo bolo jaseňové a letky boli z husieho peria. Nezohnal vhodný kúsok železa, z ktorého by urobil hrot, a tak jednoducho zastrúhal drevené konce a potom ich opálil, aby drevo stvrdlo. Zacielil na strom a napäl tetivu. Stálo ho to veľa námahy. Potom vypustil šíp.

Nedoletel až k stromu a spadol na zem. Pes menom Hop vyskočil a prebehol cez čistinu, aby šíp priniesol.

Merthin bol sklamaný. Dúfal, že šíp zasviští vzduchom a zabodne sa hrotom do stromu. Uvedomil si, že tetivu nenapäl dostatočne.

Preložil si luk do pravej a šíp do ľavej ruky. Pripadalo mu neobvyklé, že nie je ani pravák, ani ľavák, ale rovnako sa spolieha na obe ruky. Založil druhý šíp, napäl luk zo všetkých síl a vystrelil. Podarilo sa mu dopraviť ho ďalej ako pri prvom pokuse. Šíp tentoraz doletel takmer k stromu.

Pred tretím pokusom zaciľil lukom vyššie a dúfal, že šíp opíše vo vzduchu oblúk a zasiahne kmeň. Prepočítal sa však, šíp skončil v korunke stromu medzi vetvami, odkiaľ spolu so záplavou suchých hnedých listov spadol na zem.

Merthin bol sklamaný. Strieľať z luku bolo zrejme oveľa ťažšie, ako si predstavoval. Usúdil, že luk je s najväčšou pravdepodobnosťou v poriadku: problémom je jeho zdatnosť či skôr jej nedostatok.

Znova sa mu zdalo, že Caris neberie do úvahy jeho znechutenie. „Dovoľ, nech to skúsím,“ navrhol.

„Dievčatá nemôžu strieľať z luku,“ vyhlásil Ralph a vytrhol luk Merthinovi z ruky. Postavil sa bokom k terču ako predtým Merthin, ale nevystrelil okamžite. Namiesto toho luk niekoľkokrát napäl, aby vyskúšal jeho pružnosť. Podobne ako Merthin, aj on zistil, že strieľať z luku nie je také jednoduché, zdalo sa však, že po chvíli skúšania prišiel na to, ako sa správne strieľa.

Hop zložil všetky tri šípy Gwende k nohám. Dievčatko ich zdvihlo zo zeme a podalo Ralphovi.

Zaciľil, ale nenapäl tetivu, skôr ako vyvinul ramenom tlak, skontroloval, či šíp mieri na kmeň. Merthin si uvedomil, že tak si mal počínať aj on. Prečo robí Ralph všetky podobné veci tak prirodzene, keď nevie rozlúštiť ani najprimitívnejšiu hádanku? Ralph napäl luk, nie s námahou, ale plynulým pohybom, ako keby mu napätie vychádzalo zo stehien. Potom povolil tetivu a presne zasiahol kmeň stromu palec či trochu viac od kraja. Šíp sa zabodol do mäkkého dreva tvoriaceho obal jadra. Ralph sa triumfálne zasmial.

Hop sa rozbehol za šípom. Dobehol až k stromu a v zmätku zastal.

Ralph znova napäl tetivu. Merthin si okamžite uvedomil, čo hodlá urobiť. „Ne...“ vykrikol, bolo však neskoro. Ralph zasiahol psíka. Šíp sa mu zabodol do krku a zostal v ňom trčať. Hop poskočil, spadol a zvíjal sa na zemi.

Gwenda skríkla. Caris povedala: „Och, to nie!“ Obe dievčatá sa rozbehli k psovi.

Ralph sa uškŕňal. „Čo ty na to?“ spýtal sa pyšne.

„Zastrelil si jej psa,“ okríkol ho zlostne Merthin.

„Čo na tom – aj tak mal len tri nohy.“

„To dievčatko ho malo rado, ty idiot. Pozri sa, ako narieka.“

„Žiarliš, lebo nevieš strieľať.“ Čosi upútalo Ralphovu pozornosť. Hladkým pohybom priložil k tetive tretí šíp, opísal lukom oblúk a vystrelil, ešte kým pohyb ustal. Merthin nevidel, na čo Ralph cieli, zazrel to, až keď šíp zasiahol cieľ. Do vzduchu vyletel tučný zajac a urobil kotrmelec. Hlboko v stehne mal zabodnutý šíp.

Merthin nevedel skryť obdiv. Dokonca ani skúsený lukostrelec vždy nezasiahol bežiacieho zajaca. Ralph mal prirodzený talent. Merthin naozaj žiarlil, hoci si to nikdy nepripustil. Aj on túžil stať sa rytierom, smelým a mocným, aj on chcel bojovať za kráľa, ako bojoval jeho otec; teraz cítil sklamanie, lebo zistil, že si nevie poradiť ani s čímisi takým prirodzeným, ako je strelba z luku.

Ralph pohľadal kameň a rozdrvil zajacovi lebku, aby ukončil jeho trápenie.

Merthin si kľakol k obom dievčatám a Hopovi. Pes už nedýchal. Caris jemne vytiahla šíp z psíkovho krku a podala ho Merthinovi. Nevyvalila sa nijaká krv: Hop bol mŕtv.

Všetci chvíľu mlčali. V tichu odrazu začuli mužský výkrik.

Merthin vyskočil na rovné nohy. Srdce mu bilo až v hrdle. Vzápätí začul ďalší výkrik, ale hlas bol tentoraz iný. Nablízku boli zrejme viacerí ľudia. Oba hlasy boli agresívne a plné hnevu. Ktosi sa tam bil. Zhrozený zostal stáť, aj ostatní mali strach. Celkom bez pohybu počúvali, kým sa neozval ďalší zvuk. Akýsi muž bežal lesom, kam ho viedol zrak, prepletal sa pomedzi polámané vetvy, prišliapaval malé stromčeky, udupával napadané lístie.

Blížil sa k nim.

Prvá zareagovala Caris. „Do krovia!“ povedala, ukazujúc na húštinu zo stálozelených rastlín, pravdepodobne domov zajaca, ktorého Ralph pred chvíľou zastrelil, pomyslel si Merthin. Vzápätí už ležala na bruchu a plazila sa hlbšie do krovia. Gwenda ju nasledovala, ťahajúc za sebou Hopovo mŕtve telo. Ralph zobral zastreleného zajaca a bol im v päťách. Merthin sa spustil na kolená, keď si odrazu uvedomil, že nechali v strome trčať šíp, ktorý by mohol prezradiť ich prítomnosť. Preletel cez čistiňu, vytrhol šíp z dreva, behom sa vrátil k nim a aj on sa ukryl v kroví.

Najprv počuli, ako muž dychčí, až potom ho uvideli. Lapal po vzduchu, trhane ho vdychoval do plných pľúc. Všetko nasvedčovalo, že je na konci so silami. Tí, čo ho prenasledovali, kričali z plných hrdiel, vyvolá-

vali na seba: „Tadiaľto – tamtým smerom!“ Merthin si spomenul, ako Caris povedala, že sa nachádzajú blízko cesty. Bol azda muž na úteku pocestný, ktorého prepadli zloději?

V nasledujúcej chvíli muž dobehol na čistinu.

Bol to rytier, mal čosi viac ako dvadsať rokov, za pásom mal meč a dlhú dýku. Bol dobre oblečený, mal na sebe koženú cestovnú tuniku, na nohách čizmy so špicami ohnutými dohora. Tackal sa a padal, kotúľal sa, až napokon vstal, oprel sa chrbtom o kmeň duba, nabral dych a vytasil zbrane.

Merthin vrhol pohľad na svojich spoločníkov. Caris mala tvár bielu od strachu a hrýzla si peru. Gwenda zvierala mŕtvolku svojho psíka, akoby sa pri dotyku s ním cítila bezpečnejšie. Aj Ralph pôsobil vydesene, nemal však taký strach, aby mu zabránil vytiahnuť šíp zo zajačieho stehna a pustiť mŕtve zviera na zem. Zviezlo sa mu po prednej časti tuniky. Chvíľu sa zdalo, že rytier upiera zrak na húštie, a Merthin si s hrôzou pomyslel, že určite zazrel deti, ktoré sa v ňom skryli. Alebo si azda všimol polámané vetvy a podupané lístie na mieste, kadiaľ sa tislí hlbšie? Kútikom oka zazrel, ako Ralph zakladá šíp do luku.

Potom sa zjavili prenasledovatelia. Boli to dvaja ozbrojenci, pevne stavaní, očividne surovci. V rukách mali meče. Na sebe mali výrazné dvojfarebné tuniky, na ľavej strane žlté a na pravej zelené. Jeden mal na sebe kabátec z lacnej hnedej vlny, druhý drsný čierny plášť. Všetci traja zostali stáť a usilovali sa lapiť dych. Merthin si bol istý, že v nasledujúcej chvíli uvidí, ako rytiera rozsekajú na kúsky, a pocítil hanebné nutkanie prepuknúť v plač. Potom z ničoho nič rytier obrátil meč a podával ho prenasledovateľom rukoväťou vpred na znak, že sa vzdáva.

Starší z ozbrojencov, muž v čiernom plášti, postúpil dopredu a natiahol pred seba ľavú ruku. Obozretne prevzal meč, podal ho svojmu spoločníkovi a potom vzal rytierovi dýku. Povedal: „Nejde mi o tvoju zbraň, Thomas Langley.“

„Ty poznáš mňa, ale ja nepoznám teba,“ odpovedal Thomas. Ak aj pocítoval strach, nedal to na seba poznať. „Podľa oblečenia by ste mali byť kráľovniini muži.“

Starší muž priložil hrot svojho meča Thomasovi na krk a donútil ho oprieť sa o strom. „Máš pri sebe list.“

„Sú to inštrukcie, ktoré dáva gróf šerifovi a týkajú sa daní. Môžeš si ten list prečítať.“ Bol to očividne žart, pretože ani jeden zo žoldnierov celkom isto nevedel čítať. Merthin si pomyslel, že Thomas má pevné nervy, ak vie žartovať aj s chlapmi, ktorí ho môžu každú chvíľu zabiť.

Druhý ozbrojenec siahol pod miesto, kde mal rytier meč, a zovrel mešec, ktorý visel Thomasovi na opasku. Netrpezlivo rozťal mečom opa-

sok, vytiahol ho a otvoril mešec. Z neho vybral menší meštek, upletený, ako sa zdalo, z vlny napustenej olejom, a odtiaľ vytiahol skrútený kus pergamentu zapečatený voskom.

Naozaj sa táto bitka odohrala len kvôli listu? Merthinovi sa to nechcelo uveriť. Ak je to naozaj tak, čo stojí na tom pergamenovom zvitku? Je málo pravdepodobné, že sú to len banálne inštrukcie týkajúce sa výberu daní. List musí obsahovať nejaké hrozné tajomstvo.

„Ak ma zabijete,“ oslovil svojich prenasledovateľov rytier, „vražda bude mať svedkov. Budú nimi ľudia, ktorí sa skrývajú v tamtom kroví.“

Na zlomok sekundy všetci onemeli. Muž v čiernom plášti aj naďalej pritiskal hrot meča k Thomasovmu hrdlu a odolával pokušeniu obzrieť sa ponad plece. Muž v zelenom kabátci zaváhal, potom obrátil zrak ku kroviiu.

V tej chvíli Gwenda vykrikla.

Muž v zelenom zdvihol meč a urobil dva dlhé kroky cez čistinu smerom ku kroviiu. Gwenda sa vztýčila a dala sa do behu. Vyrútila sa z krovia. Ozbrojený muž skočil za ňou a natiahol sa, že ju zdrapí.

Ralph sa takisto z ničoho nič postavil, zdvihol luk, jediným plynulým pohybom natiahol tetivu a vystrelil na muža v zelenom. Šíp vletel mužovi do oka a zavrátil sa mu niekoľko palcov hlboko do hlavy. Zbrojnošovi vyletela ľavá ruka do výšky, ako keby chcela schytiť šíp a vytrhnúť ho z rany; potom však celý ochabol a zviezol sa na zem ako prázdne vrece. Dopadol na zem so žuchnutím, ktoré Merthin doslova pocítil.

Ralph vybehol z krovia a utekal za Gwendou. Merthin kútikom oka zazrel, že sa k nim pridala aj Caris. Aj Merthin chcel bežať, zdalo sa však, že mu nohy prirástli k zemi.

Z opačnej strany čistiny sa ozval výkrik. Merthin videl, ako Thomas zrazil meč, ktorý ho ohrozoval, a skadiaľsi zo záhybov šatstva vytiahol neveľký nôž, dlhý asi ako chlapská dlaň. Lenže ozbrojenec v čiernom plášti bol pripravený. Bleskurýchlo odskočil z dosahu noža. Potom vlastným mečom zamieril rytierovi na hlavu.

Thomas odskočil, nebol však dostatočne rýchly. Ostrie meča mu zasiahlo predlaktie, prefalo kožený rukáv a zabodlo sa do mäsa. Zreval od bolesti, ale nezvalil sa na zem. Rýchlym pohybom, ktorý navyše pôsobil mimoriadne grációzne, zdvihol ruku a zapichol nôž protivníkovi do krku; potom – a ruka pri tom dokončila začatý oblúk – trhol nožom do boku a prerezal väčšiu časť krku.

Mužovi sa z hrdla vyvalila krv ako z fontány. Thomas odskočil, vyhýbajúc sa jej prúdu. Muž v čiernom dopadol na zem; hlava mu visela len na kúsku kože.

Thomas pustil nôž z pravej ruky a zovrel si ňou poranenú ľavú plece. Posadil sa na zem. Odrazu akoby ho opustili sily.

Merthin zostal sám s raneným rytierom, dvoma mŕtvymi ozbrojencami a mŕtvolkou trojnohého psa. Dobre vedel, že by sa mal rozbehnúť za ostatnými deťmi, zvedavosť mu však kázala zostať na mieste. Thomas sa zdal neškodný, aspoň Merthin tak súdil.

Rytier mal prenikavý zrak. „Môžeš vyjsť,“ zavolať naň. „Takýto doráňaný nie som pre teba nijaké nebezpečenstvo.“

Merthin sa váhavo postavil a pretlačil sa von z krovia. Prešiel cez čistinu a zastal len niekoľko stôp od sediaceho rytiera. Thomas sa ozval: „Ak prídu na to, že si sa hral v lese, vyšľahajú ťa bičom.“

Merthin prikývol.

„Neprezradím ťa, ak ty neprezradíš mňa.“

Merthin zasa prikývol. Tým, že pristal na dohodu, neurobil nijaký ústupok. Žiadne z detí sa neprizná k tomu, čo videlo. Čakali by ich nevysloviteľné nepríjemnosti. A čo by urobili s Ralphom, keď zabil jedného z kráľovných mužov?

„Bol by si taký láskavý a pomohol by si mi obviazať ranu?“ požiadal ho Thomas. Merthin si uvedomoval, že napriek všetkému, čo sa za niekoľko posledných chvíľ odohralo, sa rytier správa zdvorilo. Spôsob, akým sa ovládal, bol pozoruhodný. Aj Merthin chcel byť taký, keď raz vyrastie.

Nakoniec sa Merthinovi, hoci mal celkom stiahnuté hrdlo, podarilo dostať zo seba aspoň slovo.

„Áno.“

„Zober ten preseknutý opasok a oviň mi ho okolo ramena. Pravda, ak vládzeš.“

Merthin urobil, ako mu povedal. Thomasova spodná košeľa bola presiaknutá krvou a svaly na ramene mal preseknuté ako kus mäsa, ktorý sa ocitol na mäsiarovom kláte. Merthinovi sa slabučko zdvihol žalúdok, napriek tomu sa však prinútil obkrútiť Thomasovi opasok okolo ramena, aby sa rana uzatvorila a krvácanie spomalilo. Urobil na opasku uzol a Thomas ho pravou rukou pritiahol.

Potom sa Thomas s námahou postavil.

Uprel pohľad na mŕtvych mužov. „Nemôžeme ich pochovať,“ povedal. „Vykrvácal by som, kým by som im vykopal hroby.“ Pozrel sa na Merthina a doložil: „Ani keby si mi pri tom pomáhal.“ Chvilu premýšľal. „Na druhej strane však netúžim po tom, aby ich objavil nejaký zamilovaný párik, ktorý si hľadá miestečko, aby... aby sa ocitol osamote. Zatiahneme tie telá aspoň do krovia, kde ste sa skrývali vy. Toho v zelenom plášti prvého.“

Pristúpili k mŕtvolám.

„Každý za jednu nohu,“ nakázal Thomas Merthinovi. Pravou rukou chytil mŕtveho za ľavý členok. Merthin sa oboma rukami chopil druhej ochabnutej nohy a potiahol. Spoločnými silami sa im podarilo odpratať telo do krovia a uložiť ho vedľa Hopa.

„To stačí,“ povedal Thomas. Tvár mal od bolesti celú bielu. Po chvíli sa zohol a vytiahol z oka mŕtveho šíp. „Tvoj?“ spýtal sa so zdvihnutým obočím.

Merthin vzal šíp a poutieral ho o trávnu, aby na ňom nezostali stopy po krvi a mozgu.

Podobným spôsobom odtiahli cez čistinu aj druhé mŕtve telo. Hlava, ktorá sa už ledva držala tela, poskakovala po zemi. Telo nechali hneď vedľa prvého.

Thomas pozbieral meče mŕtvych, ktoré ležali na zemi, a hodil ich do krovia za ich majiteľmi. Potom si pohľadal vlastné zbrane.

„A teraz,“ ozval sa, „mám k tebe veľkú prosbu.“ Podal mu dýku. „Vykopal by si malú jamu?“

„Dobre.“ Merthin si vzal od rytiera dýku.

„Presne tu, priamo pred týmto dubom.“

„Akú veľkú?“

Thomas vzal do ruky kožený mešec, ktorý mu predtým visel za pásom. „Takú veľkú, aby v nej tento mešec vydržal ešte päťdesiat rokov.“

Merthin musel pozbierať všetku odvahu, aby sa vládal spýtať: „A to prečo?“

„Len kop, potom ti poviem aspoň toľko, koľko môžem.“

Merthin nakreslil na zem štvorec a začal dýkou uvoľňovať stuhnutú zem. Nakoniec ju holými rukami povyberal.

Thomas zdvihol zvitok a vložil ho do vlneného mešca, mešec potom vložil do väčšieho puzdra. „Tento list som mal doručiť grófovi zo Shiringu,“ povedal. „Obsahuje veľmi nebezpečné tajomstvo. Bol som si vedomý, že posla, ktorého s ním pošlú, naisto zabijú, aby sa ubezpečili, že nikdy neprehovori. Preto som sa potreboval stratiť. Rozhodol som sa, že vyhladám útočisko v kláštore, že sa stanem mníchom. Bitiek mám už po krk, navyše som spáchal množstvo hriechov, za ktoré sa musím kaťať. Len čo som sa stratil, ľudia, ktorí mi ten list zverili, začali po mne pátrať – a ja som mal smolu. Objavili ma v Bristole v hostinci.“

„Prečo ťa prenasledovali kráľovni ľudia?“

„Aj kráľovná by bola najradšej, keby sa to tajomstvo podarilo navždy pochovať.“

Keď bola Merthinova diera osemnásť palcov hlboká, Thomas pove-

dal: „To stačí.“ Vložil puzdro do jamy. Merthin nazhŕňal vykopanú zem späť na puzdro a Thomas zamaskoval čerstvo vykopanú hlinu listami a vetvičkami, takže sa nedala rozoznať od zeme navôkol.

„Ak sa dopočuješ, že som umrel,“ pokračoval Thomas, „vykop ten list a odovzdaj ho ktorémukoľvek kňazovi. Urobíš mi takú láskavosť?“

„Urobím.“

„Kým sa tak však nestane, nesmieš o ňom nikomu povedať. Kým vedia, že mám list, ale nebudú vedieť, kde sa nachádza, budú sa báť čokoľvek podniknúť. Lenže ak vyzeráš jeho tajomstvo, stanú sa dve veci. Prvá – zabijú ma. A potom zabijú aj teba.“

Merthin sa vydesil. Zdalo sa mu nespravodlivé, že sa má ocitnúť v takom nebezpečenstve iba preto, že tomuto človeku pomohol vyhlbiť jamu.

„Je mi ľúto, že som ťa vyľakal,“ ospravedlňoval sa Thomas. „Lenže nie je to tak celkom moja vina. Koniec koncov, ja som ťa neprosil, aby si zabľúdl od týchto končín.“

„Nie.“ Merthin si z celého srdca želal, aby bol poslušný matkine zákazy a vyhol sa lesu.

„Ja sa vrátim na cestu. Nemôžeš sa vrátiť domov tadiaľ, kadiaľ si sem prišiel? Stavím sa, že ťa tam už čakajú tvoji kamaráti a že nie sú ďaleko odtiaľto.“

Merthin sa zvrtol, že odíde.

„Ako sa vlastne voláš?“ zavolať za ním rytier.

„Merthin, som syn sira Geralda.“

„Naozaj?“ spýtal sa Thomas, ako keby jeho otca poznal. „Nikomú ani muk, ani otcovi nepovedz jediné slovíčko.“

Merthin prikývol a stratil sa.

Prešiel päťdesiat yardov a zdvihol sa mu žalúdok. Vyvracal sa. Hneď sa cítil aspoň o trochu lepšie.

Bolo to tak, ako mu Thomas predpovedal. Ostatní na neho už čakali na kraji lesa neďaleko skladu dreva. Zhrčili sa okolo neho, dotýkali sa ho, ako keby sa chceli ubezpečiť, že je celkom v poriadku. Bolo vidieť, že sa im uľavilo, ale aj že sa trochu hanbia, akoby to bola ich vina, že ho nechali osamote. Všetci boli otrasení, dokonca aj Ralph. „Ten chlap,“ opakoval. „Ten, čo som ho zasiahol. Je vážne zranený?“

„Je mŕtvy,“ odpovedal mu Merthin. Ukázal Ralphovi šíp ešte vždy poškrvený krvou.

„Vytiahol si mu ho z oka?“

Merthin by sa bol rád popýšil, že to urobil on, rozhodol sa však, že povie pravdu. „Nie, vytiahol mu ho ten rytier.“

„Čo sa stalo s tým druhým ozbrojencom?“

„Rytier mu podrezal hrdlo. Obe mŕtvoly sme ukryli do krovia.“

„A on ťa len tak bez všetkého nechal odísť?“

„Áno.“ Zakopaný list Merthin nespomenul.

„O všetkom musíme mlčať, musíme zachovať tajomstvo,“ upozorňovala ich Caris. „Ak na to ktosi príde, budeme v riadnej kaši.“

Ralph sa ozval prvý. „Ja o tom nepoviem nikomu.“

„Mali by sme to odprisať,“ navrhla Caris.

Utvorili malý kruh. Caris natiahla ruku, takže jej dlaň sa ocitla uprostred. Merthin položil ruku na jej dlaň. Kožu mala mäkkú a teplú. Aj Ralph priložil ruku, potom urobila to isté Gwenda a všetci prisahali na krv Ježiša Krista.

Potom sa vrátili do mesta.

Bolo po lukostreľbe, nastal čas obeda. Ako prechádzali cez most, Merthin povedal Ralphovi: „Keď vyrastiem, chcem sa stať rytierom ako on – vždy zdvorilým, vždy nebojácnym a nepremožiteľným v boji.“

„Aj ja,“ pridala sa Ralph. „Nepremožiteľným.“

Ocitli sa v starom meste a Merthinovi sa zdalo neuveriteľné a prekvapujúce, že všade navôkol prúdi bežný život: plakali tam malé deti, voňalo pečené mäso, chlapi pred hostincami popíjali pivo.

Caris zastala pred veľkým domom na hlavnej ulici priamo oproti vchodu do opátstva. Objala Gwendu okolo pliec a povedala: „Moja sučka vrhla mladé. Chceš sa na ne pozrieť?“

Gwenda ešte vždy pôsobila ustráchané, plač mala na krajíčku, teraz však radostne prikývla. „Áno, prosím.“

Je to od Caris múdre a zároveň aj milé, pomyslel si Merthin. Štence to malé dievčatko utíšia – a privedú na iné myšlienky. Keď sa vráti k rodine, porozpráva im o šteniatkach a bude menej náchylná rozprávať o výlete do lesa.

Rozlúčili sa a dievčatá vošli do domu. Merthin by rád vedel, kedy za sa uvidí Caris.

Potom si spomenul na predošlé starosti. Čo urobí otec s dlžobami? Merthin s Ralphom zamierili do blízkej katedrály. Ralph ešte vždy niesol luk a mŕtveho zajaca. Všade vládol pokoj a ticho.

Prícestný hostinec, ktorý slúžil ako nemocnica, bol takmer prázdny, zostalo tam len niekoľko chorých. Mníška mu povedala, kde nájde rodinu. „Otec je v kostole, stretol sa tam s grófom zo Shiringu.“

Vošli do obrovitánskej katedrály. Rodičia boli vo vestibule. Matka sedela pri päte veľkého stĺpa v kúte, kde sa jeho okrúhla časť stretávala

so štvorcovou základňou. V studenom svetle, ktoré prúdilo dnu cez vysoké okná, sa jej tvár javila vážna a pokojná, akoby bola vytesaná z rovnakého sivého kameňa ako stĺp, o ktorý si opierala hlavu. Otec stál vedľa nej a široké plecia mu ovisali v pozícii úplnej rezignácie. Priamo oproti nim stál gróf Roland. Bol starší ako otec, vlasy mal však stále čierne a vystupovanie energické, a preto pôsobil mladšie. Za grófom stál opäť Anthony.

Obaja chlapci zastali pri bráne, ale matka ich gestom privolala k sebe. „Poďte sem,“ nakázala im. „Gróf Roland nám pomohol uzatvoriť s opátom Anthonym dohodu, ktorá vyrieši všetky naše problémy.“

Otec zachrčal, ako keby za to, čo pre nich gróf urobil, cítil oveľa menšiu vďačnosť než matka. „Moje majetky prechádzajú na kláštor,“ vysvetlil im. „Ani jeden z vás dvoch nezdedí nič.“

„Budeme žiť tu v Kingsbridgei,“ pokračovala matka optimisticky. „Zostaneme v opatere opátstva.“

Merthin sa pre istotu spýtal: „Čo to vlastne znamená?“

„Znamená to, že mnísi nám pridelia dom, v ktorom budeme bývať, dostaneme dve jedlá denne, a to po celý zvyšok života. Nie je to úžasné?“

Merthin bol presvedčený, že v skutočnosti si ani ona nemyslí, že je to naozaj čosi úžasné. Len predstierala, akú má radosť. Otec celkom jasne cítil pohanu za to, že prišiel o pôdu. Merthin si uvedomoval, že sa za tým skrýva čosi viac ako len pocit poníženia.

Otec sa obrátil na grófa: „A čo moji synovia?“

Gróf Roland sa otočil a premeral si ich zrakom. „Ten väčší pôsobí sľubne,“ povedal. „Ty si zabil toho zajaca, chlapče?“

„Áno, pane,“ odvetil nie bez pýchy Ralph. „Zastrelil som ho šípom.“

„Môže u mňa zostať niekoľko rokov ako panoš,“ povedal gróf rezolútne. „Urobíme z neho rytiera.“

Zdalo sa, že otca tá ponuka potešila.

Merthin sa cítil zaskočený. Veľké rozhodnutia sa prijímali akosi prívelmi rýchlo. Nahnevalo ho, že mladšiemu bratovi sa ujde taká pocta, kým o ňom nepadla ani najmenšia zmienka. „To nie je spravodlivé!“ vyhrklo z neho. „Aj ja sa chcem stať rytierom!“

Ozvala sa však matka. „Nie!“

„Ale luk som predsa zhotovil ja!“

Otcovi sa vydral z hrdla podráždený vzdych. Vyzeral znechutene.

„Tak ty si zhotovil luk, maličký?“ spýtal sa ho gróf a jeho tvár neskrývala pohrdanie. „V takom prípade ťa dáme vyučiť za tesára.“

3

Dom, v ktorom bývala Caris, bola prepychová budova s drevenou konštrukciou, kamennými stenami a kamenným komínom. Na prízemí sa nachádzali tri oddelené miestnosti: hala s veľkým jedálenským stolom, malá predsieň, kde mohol otec v dostatočnom súkromí debatovať o obchodoch, a celkom vzadu bola kuchyňa. Keď Caris s Gwendou vošli dnu, po celom prízemí sa šírila vôňa varenej šunky, pri ktorej sa im začali zbiehať slinky v ústach.

Caris previedla Gwendu cez halu a potom s ňou zamierila hore schodmi.

„Kde sú šteniatka?“ spýtala sa Gwenda.

„Najprv ňa chcem zoznámiť so svojou matkou,“ odpovedala jej Caris. „Je chorá.“

Vošli do prednej spálne. Na vyrezávanom drevenom lôžku ležala Carisina matka. Bola malá a krehká: Caris bola už teraz rovnako vysoká. Mama vyzerala bledšia ako obvykle a ešte si neupravila vlasy, takže jej padali na ovisnuté líca. „Ako sa cítiš?“ spýtala sa jej Caris.

„Dnes som akási slabá.“ Úsilie, ktoré musela vynaložiť, aby čosi povedala, ju viditeľne oslabovalo.

Caris pocítila dobre známy bolestný poryv strachu a bezmocnosti. Matka bola chorá už celý rok. Najprv ju začali bolieť kĺby. Potom sa jej vyhodili vnútri v ústach vredy a nespočetné škvrny na celom tele. Cítila sa priveľmi slabá, aby sa mohla venovať akejkoľvek činnosti. Navyše minulý týždeň prechladla. Teraz mala horúčku a ledva lapala dych. „Potrebuješ čosi?“ spýtala sa jej Caris.

„Nie, ďakujem, nepotrebujem.“

Taká bola jej obvyklá odpoveď. Caris privádzala do šialenstva bezmocnosť, zmocňovala sa jej vždy, keď počula matku takto hovoriť. „Mala by som poslať po matku Ceciliu?“ Opátka ženského kláštora v Kingsbridgei bola jediná osoba, ktorá mohla matke poskytnúť nejakú úľavu. Výťažok z makovic zmiešala s medom a vareným vínom a tento nápoj prinášal matke aspoň na istý čas úľavu od bolesti. Caris bola presvedčená, že Cecilia je lepšia ako ktorýkoľvek z anjelov.

„Nepotrebujem nič, miláčik,“ povedala mama. „Aká bola omša na Všetkých svätých?“

Caris si všimla, že matka má mimoriadne bledé pery. „Veľkolepá,“ povedala.

Matka sa odmlčala, chvíľu oddychovala a potom položila ďalšiu otázku: „Čo si robila dnes predpoludním?“

„Bola som sa pozrieť na lukostrelcov.“ Caris zadržala dych, pretože sa bála, že matka nejakým činom vytuší, že v sebe skrýva tajomstvo plné viny. Stávalo sa to často.

Lenže matka upierala zrak na Gwendu. „Kto je tá tvoja malá kamarátka?“

„Gwenda. Rada by som jej ukázala šteniatka.“

„To je pekné.“ Mama odrazu pôsobila unavene. Zatvorila oči a hlavu obrátila nabok.

Dievčatá sa potichu vytratili.

Gwenda vyzerala otrásená. „Čo je tvojej mame?“

„Je to veľmi vyčerpávajúca choroba.“ Caris o tom hovorila len veľmi nerada. Matkina choroba v nej vzbudzovala pocit, že na svete sa nemožno spoľahnúť na nič, že prihodiť sa môže čokoľvek a že na celom svete niet nijakej istoty. Naháňala jej dokonca väčší strach ako bitka, ktorej svedkom sa stala v lese. Keď myslela na to, čo by sa mohlo stať, na možnosť, že jej matka umrie, pocítila v hrudi zvieranie, ktoré ju nutkalo vykriknúť.

Strednú spálňu používali Taliani, kupci s vlnou z Florencie a Prata, ktorí sem chodili za obchodmi s otcom. Teraz bola prázdna. Šteniatka sa nachádzali v zadnej spálni, ktorá patrila Caris a jej sestre Alice. Mali sedem týždňov a čoskoro sa mali osamostatniť od matky, ktorá už v styku s nimi javila známky netrpezlivosti. Gwenda vydýchla od radosťi a okamžite bola na zemi vedľa nich.

Caris zdvihla najmenšie šteňa z vrhu, životaschopnú sučku, ktorá už začínala na vlastnú päsť skúmať okolitý svet. „Toto šteniatko si nechám,“ povedala. „Nazvala som ju Drobček.“ Držala malé psička na rukách a dotyk s ním ju upokojoval, pomáhal jej zabudnúť na všetko, čo ju sužovalo.

Zvyšné štyri štence sa krbáľali po Gwende, ovoniavali ju a cmúľali jej šaty. Zdvihla nepekného hnedého psíka s dlhým ňufákom a očami posadenými blízko seba. „Mne sa páči tento,“ povedala. Psíčka sa jej v lone skrútilo do kľbka.

„Chcela by si si ho vziať?“

Gwende vstúpili do očí slzy. „Smiem?“

„Aj tak ich musíme dať preč.“

„Naozaj?“

„Otec tu už ďalších psov nestrpí. Ak sa ti to psíčka páči, môžeš si ho vziať.“

„Och, áno,“ zašepkala Gwenda. „Áno, prosím.“

„Aké mu dáme meno?“

„Také, čo by mi pripomínalo Hopa. Možno ho nazvem Skok.“

„To je síce meno.“ Caris si všimla, že Skok už stačil v Gwendinom lone zadriemať.

Obe dievčatá sedeli vedľa psíkov a mlčali. Caris premýšľala o chlapcoch, s ktorými sa dnes stretla, o tom menšom, červenovlasom so zlatohnedými očami a o jeho vysokom a peknom mladšom bratovi. Čo ju nutkalo oboch ich zaviesť do lesa? Nebolo to po prvý raz, čo podľahla hlúpemu inštinktu. Zachovať sa podobne ju zvädzalo vždy, keď jej nejaká autorita čosi zakazovala. Teta Petranilla mala sklony ustavične vymýšľať nejaké predpisy alebo zákazy. „Nekrm tú mačku, lebo sa jej nikdy nezabavíme. V dome sa nemá hrať s loptou. Nestýkaj sa s tým chlapcom, jeho rodičia sú obyčajní sedliaci.“ Príkazy, ktoré obmedzovali jej konanie, Caris akoby privádzali k šialenstvu.

Lenže ešte nikdy predtým sa nedopustila čohosi podobne bláznivého. Zachvela sa už pri myšlienke na to, čo sa dnes prihodilo. Pred jej očami zomreli dvaja ľudia. Horšie však bolo, čo sa mohlo stať. Veď mohli zabíť aj tie štyri deti.

Nemohla prísť na to, prečo vlastne tí ľudia spolu zápasili. Prečo tí dvaja ozbrojenci prenasledovali osamelého rytiera? Očividne nešlo o nijaké primitívne zbojstvo. Hovorili čosi o liste. Merthin sa však o ničom podobnom nezmenil. Pravdepodobne sa už viac nedozvedel. Bolo to ďalšie z tajomstiev, ktoré obostierali životy dospelých ľudí.

Caris sa Merthin páčil. Jeho nudný brat Ralph sa ponášal na všetky tucetové chlapčiská z Kingsbridgea, na malých chvastúňov a agresívnych hlupek. Merthin bol však čímsi výnimočný. Zaujal ju hneď od začiatku.

Dvaja noví kamaráti, a za jediný deň, pomyslela si, hľadiac na Gwendu. Malé dievčatko vôbec nebolo pekné. Tmavohnedé oči jej sedeli blízko seba nad zahnutým nosom. Caris si s pobavením uvedomila, že aj psík, ktorého si vybrala, sa tak trochu ponáša na ňu. Gwenda nosila staré šaty, ktoré obnosilo viacero detí pred ňou. Už sa trochu upokojila a nepôsobila dojmom, že sa každú chvíľu rozplače. Aj na Caris zaúčinkovali šteniatka upokojujúco.

V hale pod nimi sa ozvali známe habkavé kroky a chvíľu nato zaburácal hlas: „Pre všetkých svätých, prineste mi džbán piva, som smädný ako ťažný kôň.“

„To je môj otec,“ oznámila Gwende Caris. „Pod', zoznámim ťa s ním.“ Keď uvidela, že Gwenda má strach, dodala: „Neboj sa, on len vykrikuje, v skutočnosti je to dobrák.“

Dievčatá aj so šteniatkami zbehli dolu. „Kde je všetko moje služobníctvo?“ hulákal ocko. „Ušli a pridali sa k jarmočníkom?“ Vyvalil sa z kuchyne krívajúc; pravú, krivú nohu vliekol za sebou. V ruke mal dre-

vený vyrezávaný džbán, po okraj plný piva. „Ahoj, ty moja malá iskierka,“ oslovil Caris už mäkkším tónom. Usadil sa na veľkej stoličke v čele stola a dožičil si dlhý dúšok. „Už je lepšie,“ vyhlásil a poutieral si rukávom bradu, celú od peny. Potom si všimol Gwendu. „Takže nielen malá iskierka, ale aj sedmokráska?“ povedal. „Akože sa voláš?“

„Som Gwenda z Wigleighu, pane,“ odpovedala s posvätnou bázňou.

„Darovala som jej šteniatko,“ vysvetľovala mu Caris.

„To bol dobrý nápad,“ schválil jej čin otec. „Šteniatka potrebujú lásku, a nikto ich nemiluje väčšmi ako malé dievčatká.“

Na stoličke hneď pri stole Caris zazrela šarlátovú látku. Museli ju doviezť z cudziny, pretože anglickí farbiari nevedeli vyrobiť takú jasnú červenú farbu. Otec, sledujúc jej pohľad, povedal: „To je pre tvoju matku. Vždy chcela kabát talianskej červenej farby. Dúfam, že jej dodá odvalu vyzdravieť, aby si ho mohla obliecť.“

Caris sa dotkla látky. Vlna bola mäkká a husto tkaná, ako to vedeli len Taliani. „Je nádherná,“ pochválila ju.

Z ulice vošla dnu teta Petranilla. Čímsi sa ponášala na Carisinho otca, lenže tam, kde on dával najavo srdečnosť, ona sa javila ako úzkoprsá. Viac sa ponášala na druhého brata, Anthonyho, opáta z Kingsbridgea: obaja boli vysokí, mali impozantné postavy, kým tatko bol nízky, s hrudou ako sud, a navyše chromý.

Caris nemala Petranillu v láske. Bola múdra, ale zároveň aj zlá, čo bola u dospelého človeka osudná kombinácia: Caris ju nijakým činom nevedela prelštíť. Gwenda vycítila, že Caris nemá tetu v láske, a na prišielkyňu sa preto pozerala s obavami. Iba otec mal radosť, že ju vidí. „Poď ďalej, sestrička,“ pozýval ju. „Kde je služobníctvo?“

„Neviem, prečo si prišiel k záveru, že práve ja by som to mala vedieť. Veď som len teraz vyšla zo svojho domu, a ten je na druhom konci ulice. Ale ak mám hádať, Edmund, povedala by som, že kuchár je v kurníku a hľadá vajčka, aby ti mohol urobiť pudíng, a slúžka je hore na poschodí a pomáha tvojej žene s nočníkom, ktorý obyčajne používa na poludnie. A pokiaľ ide o učňov, tí by mali byť v službe a strážiť sklad na brehu rieky. Dozerajú, aby si nejakí sviatoční flamendri nevzali do opitých hláv, že najlepšie, čo môžu urobiť, je založiť si ohník na mieste, skadiaľ by mohli zablúdené iskry zasiahnuť tvoj sklad vlny.“

Často sa vyjadrovala podobným spôsobom, na jednoduché otázky dávala odpovede, ktoré sa ponášali na malú kázeň. Jej spôsoby boli ako vždy povýšenecké, lenže otec na to nedbal alebo sa aspoň tváril, že si z nich nerobí ťažkú hlavu. „Moja sestra je pozoruhodná,“ povedal. „To ona zdedila rozum po našom otcovi.“

Petranilla sa obrátila k dievčatám. „Náš otec bol potomok Toma Buildera, nevlastný otec a učiteľ Jacka Buildera, architekta kingsbridgeskej katedrály,“ vysvetlila im. „Prvorodeného syna otec sľúbil Bohu, lenže, žiaľ, prvorodená bola dcéra – ja. Meno mi dal podľa svätej Petranilly – bola to dcéra svätého Petra, o čom určite viete. Otec sa potom modlil, aby aspoň nasledujúce dieťa bol syn. Ale jeho prvý syn sa narodil s telesnou chybou a on nechcel venovať Bohu dar, ktorý má kaz. Edmunda preto vychoval tak, aby sa mohol venovať obchodu s vlnou. Našťastie, ako tretí otcov potomok prišiel na svet Anthony, príkladné a bohabojné dieťa. Anthony ešte ako chlapec vstúpil do kláštora a dnes je jeho opátom. Sme na to náramne hrdí.“

Keby bola muž, bol by z nej kňaz, ale takto jej najväčším bohumilým skutkom bolo, že svojho syna Godwyna vychovala tak, aby sa z neho stal mních, ktorý pôsobil v opátstve. Podobne ako starý otec Wooler obetovala svoje dieťa Bohu. Caris bolo staršieho bratranca Godwyna odjakživa ľúto, lebo mal za matku práve Petranillu.

Petranilla si všimla červenú látku. „Čo to má byť?“ spýtala sa. „Veď je to najdrahšia talianska látka!“

„Kúpil som ju Rose,“ vysvetlil jej otec.

Petranilla na neho chvíľu uprene hľadela. Pravdepodobne si o otcovi myslela, že je blázon, keď kupuje takú látku žene, ktorá už celý rok nevyšla z domu. Potom však povedala iba: „Si na ňu veľmi dobrý,“ čo síce mohla, ale celkom dobre aj nemusela byť poklona.

Otec o to však nestál. „Poď sa na ňu pozrieť,“ súril ju. „Pookreje, uvidíš.“

Caris o tom pochybovala, ale Petranilla nezapochybovala ani na chvíľu a vybrala sa hore schodmi.

Domov sa vrátila Carisina sestra Alice. Bola o rok staršia ako Caris, mala jedenásť rokov. Zbadala Gwendu a spýtala sa: „Kto to je?“

„To je moja nová kamarátka Gwenda,“ oznámila jej Caris. „Bude sa starať o jedno šteniatko.“

„Ale veď má to, čo som chcela ja!“ zaprotetovala Alice.

O ničom podobnom sa však predtým nezmienila. „Och – veď si si predsa ešte nijaké nevybrala!“ zvolala nahnevaná Caris. „Hovoriš tak len preto, lebo si zlomyseľná.“

„Prečo by si mala vziať jedno z našich šteniatok?“

Zasiahol ocko. „No tak, no tak,“ povedal. „Máme viac šteniec, ako potrebujeme.“

„Caris sa ma mala najprv spýtať, o ktoré mám záujem!“

„Áno, to mala,“ pripustil otec, hoci dobre vedel, že Alice tak hovorí len preto, aby robila prieky. „Už to viac neurob, Caris.“

„Neurobím, ocko.“

Z kuchyne sa vynoril kuchár s džbánmi a pohármi. Keď sa Caris učila hovoriť, kuchára ktovie prečo nazývala Tutty a to meno mu už zostalo. „Ďakujem ti, Tutty,“ oslovil ho ocko. „Sadnite si k stolu, dievčence.“ Gwenda zaváhala, nebola si istá, či pozvanie patrí aj jej, ale Caris jej kývla, pretože vedela, že otec mal na mysli aj Gwendu – na večeru zvyčajne pozýval každého, kto bol na dohľad.

Tutty dolial ockovi do pohára piva, Alice, Caris a Gwende nalial pivo riedené vodou. Gwenda na dúšok vypila všetko, čo mala v pohári, lebo nápoj jej veľmi chutil. Caris usúdila, že nemala veľa príležitostí napiť sa piva: chudobní pili najčastejšie mušt z planých jabĺk.

Potom kuchár položil pred každého hrubý krajec ražného chleba veľkosti štvorcovej stopy. Gwenda okamžite vzala svoj kus chleba do ruky, aby sa doň pustila, a Caris si uvedomila, že jej nová kamarátka ešte nikdy predtým nesedela za prestretým stolom. „Vyčkaj,“ poradila jej potichu a Gwenda položila chlieb zasa na stôl. Tutty priniesol drevený podnos so šunkou a misku s kapustou. Otec vzal veľký nôž, narezal šunku na kusy a navršil ich na chlebové doštičky. Gwenda vyvažovala oči na množstvo mäsa, ktoré jej nadelili. Caris položila lyžičkou na každý kus šunky kapustné listy.

Z poschodia rýchlo zbehla dievčina, ktorá sa starala o domácu paniu. „Panej sa pohoršilo,“ zvestovala. „Pani Petranilla tvrdí, že by sme mali poslať po matku Ceciliu.“

„Utekaj do kláštora a požiadať ju, aby prišla,“ nakázal jej ocko.

Slúžka odbehla.

„Dajte sa do jedla, deti,“ ponúkol sediacich otec a nabodol si na hrot noža kus šunky. Caris však videla, že na takúto večeru ocko nemá veľkú chuť. Zdalo sa, že sa teší skôr na čosi, čo na stôl ešte len príde.

Gwenda zjedla trochu kapusty a zašepkala: „Toto jedlo poslali priamo z neba.“ Caris ochutnala kapustu. Uvarili ju so zázvorom. Gwenda pravdepodobne ešte nikdy neochutnala zázvor. Dovoľiť si ho mohli len bohatí ľudia.

Z poschodia zišla Petranilla, naložila na drevený tanier kus šunky a zanesla ho mame; o chvíľu sa však vrátila aj s nedotknutým jedlom. Posadila sa za stôl, aby šunku zjedla sama, a kuchár jej priniesol doštičku na chlieb. „Keď som bola malá, boli sme jediná rodina v Kingsbridgei, ktorá mala každý deň na večeru mäso,“ povedala. „Okrem dní pôstu, pravdaže – môj otec bol veľmi pobožný. Bol to prvý obchodník s vlnou v meste, ktorý obchodoval priamo s Talianmi. Dnes to robí každý – hoci môj brat Edmund je z nich dodnes najvýznamnejší.“

Caris stratila chuť do jedla; to, čo mala v ústach, najprv dlho omáľala a až potom to prehltla. Nakoniec prišla matka Cecilia, malá žena plná života s upokojujúcim rozhodným správaním. Prišla s ňou aj sestra Juliana, jednoduchá žena s dobrým srdcom. Caris sa cítila istejšie, keď videla, ako vystupujú po schodoch, bezstarostný vrabčiak so sliepočkou kolíšucou sa za ním. Poumývajú mamu ružovou vodou, aby jej zrazili horúčku. Vôňa ruží ju povznesie na duchu.

Tutty priniesol jabĺčka a syr. Otec začal nožom šúpať jedno z nich, zjavne duchom neprítomný. Caris si pamätala, ako kedysi, keď bola mladšia, dával ošúpané jabĺčka jej a sám jedol kúsky šupy.

Dole schodmi zišla sestra Juliana. Na buclatej tvári sa jej zračili obavy. „Matka predstavená chce, aby ste zavolali brata Josepha, nech prezrie pani Rose,“ oznamovala. Joseph bol hlavný lekár, ktorý pôsobil v kláštore; medicínu študoval u profesorov v Oxforde. „Pôjdem a zavolám ho,“ ponúkla sa Juliana a vybehla z dverí priamo na ulicu. Ocko odložil ošúpané jablko a ani doň nezahryzol. Caris sa spýtala: „Čo bude?“

„Neviem, iskrička. Bude pršať? Koľko vriec vlny potrebujú Florentiánia? Môže ovca dostať dobytčí mor? Je to dieťa dievča alebo chlapec s vykrivenou nohou? Také čosi nikdy nevieme; alebo vieme?“ Odvrátil zrak. „Preto je to také ťažké.“

Podal jej jabĺčko. Caris ho dala Gwende, ktorá ho zjedla celé aj s jadrovníkom a zrníčkami.

O niekoľko minút sa do domu dostavil brat Joseph aj s mladým pomocníkom, v ktorom Caris spoznala Saula Whiteheada, ktorého tak volali preto, že mal vlasy – aj tú trošku, ktorú si na hlave nechal, keď mu robili mníšsku tonzúru – biele ako popol.

Cecilia s Julianou zišli dolu, zrejme preto, aby v neveľkej spálni urobili miesto dvom mužom. Cecilia sa posadila za stôl, ale nepustila sa do jedla. Mala drobnú tvár s ostrými črtami: malý špicatý nos, jasné oči, bradu ako provu člna. Zvedavo si premerala Gwendu. „A ktože je toto malé dievčatko?“ spýtala sa ostrým hlasom, „Miluje Ježiša Krista a jeho svätú Matku?“

Gwenda jej odpovedala: „Volám sa Gwenda. Som Carisina kamarátka.“ S úzkosťou sa pozrela na Caris, ako keby sa bála, že sa dopustila trúfalosti, keď sa vyhlásila za jej kamarátku.

„Pomôže Panna Mária mojej mame?“ spýtala sa Caris.

Cecilia zdvihla obočie. „Je to veľmi priama otázka. Povedala by som, že mi ju položila Edmundova dcéra.“

„Každý sa k nej modlí, ale nie každému sa polepší,“ pokračovala Caris.

„A vieš, prečo je to tak?“

„Možno ešte nikdy nikomu nepomohla a je to tak, že silní prežijú a slabí nie.“

„No tak, nebuď hlúpučká,“ zahriakol ju ocko. „Všetci vedia, že svätá Matka nám pomáha.“

„To je v poriadku,“ zamiešala sa do rozhovoru Cecilia. „Je prirodzené, že deti kladú otázky – najmä nepríjemné. Caris, svätí sú mocní vždy, ale niektoré modlitby sú účinnejšie ako iné. Rozumieš tomu?“

Caris nie veľmi ochotne prikývla. Mala pocit, že ju nepresvedčili, iba prelstili.

„Musí prísť k nám do školy,“ pokračovala Cecilia. Mníšky viedli školu pre dcéry šľachtických a prosperujúcich mestských rodín. Mnísi zase viedli oddelenú školu pre chlapcov.

Zdalo sa, že ocko sa zaľal. „Obe dievčence naučila písať Rose,“ povedal. „A Caris pozná aj číslice. Rovnako dobre ako ja – pomáha mi pri obchode.“

„Mohla by sa naučiť aj viac. Určite nechceš, aby celý život strávila ako tvoja slúžka.“

Do debaty sa vložila Petranilla. „Nepotrebuje čítať knihy. Radšej nech sa výhodne vydá. O obe sestry sa bude zaujímať celý zástup pytačov. Synovia kupcov, dokonca synovia rytierov sa budú pretekať, aby sa priženili do našej rodiny. Lenže Caris je múdre dievča: musíme dozrieť, aby sa nezhodila s nejakým básnikom či spevákom, ktorý smrdí grošom.“

Caris postrehla, že Petranilla nepredvída nijaké starosti s poslušnou Alice, ktorá sa pravdepodobne vydá za toho, koho jej vyberú.

Znova sa ozvala Cecilia: „A možnože Caris povolá do svojich služieb Boh.“

Ocko nesúhlasne zavrčal. „Boh už povolal dvoch členov našej rodiny – môjho brata a môjho synovca. Myslím, že by už mohol byť spokojný.“

Cecilia vrhla pohľad na Caris. „Čo si o tom myslíš ty?“ spýtala sa. „Chceš obchodovať s vlnou, stať sa ženou rytiera alebo byť mníškou?“

Myšlienka, že by sa mala stať mníškou, naháňala Caris hrôzu. Jednosť, celý deň, od rána do večera by musela poslúchať cudzie príkazy. Bolo to, ako keby na celý život zostala dieťaťom a Petranilla by bola jej matkou. Stať sa ženou rytiera či kohokoľvek iného jej prichodilo takmer rovnako zlé, pretože ženy sú odsúdené poslúchať svojich manželov. Pomáhať ockovi, a keď už bude veľmi starý, prevziať celý jeho obchod, sa jej zdalo ako najmenej nepríťažlivá možnosť, ale na druhej strane to nebolo ani jej vysnívaný osud. „Nechcem nič z toho,“ odpovedala.

„Nájde sa čosi, k čomu by si necítila odpor?“ spýtala sa jej Cecilia.

Našlo by sa, hoci Caris sa s takou možnosťou ešte nikomu nezverila

a v skutočnosti si ju doteraz ani veľmi neuvedomovala; zdalo sa však, že táto jej ambícia sa už naplno sformovala, zrazu celkom presne vedela, že celý jej život sa bude uberať týmto smerom. „Budem lekárkou,“ povedala.

Nasledovala chvíľa ticha, potom sa všetci nahlas zasmiali.

Caris očervenela, pretože nevedela, čo je na jej slovách smiešne.

Ockovi jej prišlo ľúto. Pokúsil sa vysvetliť jej, v čom je problém. „Lekármi môžu byť len muži. Nevedela si to, iskrička?“

Caris pochytil zmätok. Obrátila sa na Ceciliu. „A čo ty?“

„Ja nie som lekárka,“ vysvetľovala jej Cecilia. „Je pravda, že my mníšky sa staráme o chorých, avšak riadime sa podľa príkazov učených mužov. Mníchov, ktorí študovali pod vedením múdrych profesorov. Takých, čo rozumejú stavom ľudského tela, vedia, čo spôsobuje, že sa počas choroby vychýľuje z rovnovážneho stavu, a vedia, ako ho vrátiť do vyváženého stavu, aby sa obnovilo jeho zdravie. Vedia, ktorú žilu otvoriť pri migréne, ktorú pri malomocenstve alebo dýchavici; kde čo vypáliť alebo kam priložiť banku, či kedy naordinovať obklad alebo kúpeľ.“

„Žena sa také čosi nenaučí?“

„Možno naučí, ale Boh to zariadil ináč.“

Caris odjakživa dráždil spôsob, akým sa dospelí až do omrzenia uchýľovali k podobným banálnym vysvetleniam, keď mali odpovedať na nepríjemnú otázku. Lenže kým stačila čosi poznamenať, dolu schodmi zišiel brat Saul s miskou plnou krvi. Prešiel cez celú miestnosť, zamieril do kuchyne a potom na zadný dvor, aby tam krv vylial. Pri pohľade na misku sa Caris zakrútila hlava. Púšťanie žilou používali ako liečebnú metódu všetci lekári, a preto predpokladala, že musí byť účinné; na druhej strane však nenávidela pohľad na životodarnú tekutinu z tela vlastnej matky v miske, ktorú hodlali vyliať.

Saul sa o chvíľu vrátil do izby k chorej a dolu zišiel Joseph. „Urobil som pre ňu, čo bolo v mojich silách,“ vysvetlil ockovi s najväčšou vážnosťou. „Vyspovedala sa zo svojich hriechov.“

Vyspovedala sa zo svojich hriechov! Caris dobre vedela, čo to znamená. Rozplakala sa.

Ocko vybral z mešca šesť strieborných jednopencových mincí a dal ich mníchovi. „Ďakujem ti, brat,“ povedal. Hlas mal chrapľavý.

Keď mních odišiel, obe mníšky sa vrátili hore.

Alice sedela otcovi v lone a tvár mala zaborenú do jeho krku. Caris plakala a objímala Drobčeka. Petranilla nakázala Tuttymu, aby odpratol zo stola. Gwenda všetko sledovala očami rozšírenými od strachu. Mlčky sedeli okolo stola a čakali.

4

Brat Godwyn bol hladný. Zjedol, čo mu dali na večeru, dusenú kapustu a solenú rybu, ale málilo sa mu. Mníši mávali na večeru takmer zakaždým rybu a slabé pivo, dokonca aj vtedy, keď nebol sviatok, ale všedný deň.

Pravda, netýkalo sa to všetkých mníchov: opát Anthony mal privilégiu, podávali mu diétne jedlá. Dnes, keď bola jeho hosťom matka Cecilia, opátka ženského kláštora, navarili mu mimoriadne chutnú večeru. Opátka bola totiž zvyknutá na výdatnú stravu. Mníšky – stále sa zdalo, že majú viac peňazí ako mníši – zabili vždy raz za niekoľko dní prasa alebo ovcu a mäso zapíjali vínom z Gaskonska.

Dozerať na večeru bola Godwynova povinnosť. Bola to ťažká úloha, najmä keď mu vlastný žalúdok skrúcalo od hladu. Vydal niekoľko príkazov kláštornému kuchárovi a potom skontroloval, ako sa v peci pečie dobre vykrmená hus, nazrel aj do hrnca, ktorý stál na sporáku a v ktorom bublala jablková šťava. Požiadal správcu pivnice o džbán jablčného muštu zo suda a o krajec ražného chleba z pekárne – bol už tvrdý, pretože v nedeľu sa nepieklo. Zo zamknutej skrine vybral strieborné tanier a poháre a porozkladal ich po stole v hale opátovho domu.

Opát s opátkou večeriaci spolu raz za mesiac. Mužský a ženský kláštor boli dve samostatné zariadenia, sídlili v samostatných budovách a mali odlišné zdroje príjmov. Aj opátka, aj opát sa osobitne zodpovedali biskupovi z Kingsbridgea. Delili sa však o veľkú katedrálu a niekoľko ďalších budov, medzi ktoré patrila aj nemocnica, kde pracovali mníši ako lekári a mníšky ako ošetrovatelky. Vždy sa našlo niečo, o čom bolo treba diskutovať: služby Božie, hostia a pacienti nemocnice, mestská politika. Anthony sa veľmi často usiloval presvedčiť Ceciliu, aby sa na výdavkoch podieľali rovným dielom. Išlo napríklad o sklené okná do budovy kapituly, nemocničné lôžka, vymalovanie interiérov katedrály. Zvyčajne sa dohodli.

Dnešný rozhovor sa sústreďoval predovšetkým na politické otázky. Anthony sa iba včera vrátil z dvojtyždňovej návštevy Gloucestru, kde asistoval pri pohrebe kráľa Eduarda II., ktorý v januári prišiel o trón a v septembri aj o život. Matka Cecilia sa tešila na klebety, hoci sa tvárila, že je nad ne povznesená. Godwynu však trápilo čosi celkom iné. S opátom Anthonym by sa bol veľmi rád pohovárал o vlastnej budúcnosti. Odvtedy, čo sa opát vrátil domov, netrpezlivo čakal na príhodnú chvíľu. Zopakoval si, čo hodlá opátovi povedať, lenže zatiaľ sa na to nenaskytla vhodná príležitosť. Dúfal, že sa tak stane ešte dnes popoludní.

Anthony vošiel do siene práve vo chvíli, keď Godwyn kládol na stôl syr a na príručný stolík košík s hruškami. Opát sa ponášal na ostarnutú verziu Godwyna. Obaja boli vysokí, obaja mali pravidelné črty tváre a svetlohnedé vlasy a ako väčšina členov ich rodiny zelenkasté oči so zlatými fliačikmi. Anthony zastal pri ohnisku – v miestnosti bolo chladno a starou budovou ustavične prefukoval mrazivý prievan. Godwyn mu nalial za pohár jablkového muštu. „Otec opát, dnes mám narodeniny,“ povedal, zatiaľ čo opát odpíjal z pohára. „Mám dvadsaťjeden rokov.“

„Takže tak,“ povedal Anthony. „Dobre si pamätám, ako si prichádzal na svet. Mal som vtedy štrnásť rokov. Moja sestra Petranilla kričala ako ranený tur, keď ňa rodila.“ Zdvihol pohár na prípitok a uprel na Godwyna láskavý pohľad. „A teraz je z teba zrelý muž.“

Godwyn usúdil, že nadišla jeho chvíľa. „V kláštore som už desať rokov.“

„Už tak dlho?“

„Áno – od školského veku, potom som sa stal novicom a nakoniec mníchom.“

„Môj ty Bože.“

„Dúfam, že som ani tebe, ani matke neurobil hanbu.“

„Obaja sme na teba pyšní.“

„Ďakujem.“ Godwyn preglgol. „Teraz by som však rád odišiel do Oxfordu.“

Mesto Oxford sa stalo strediskom výučby teológie, medicíny a práva. Kňazi a mnísi tam odchádzali študovať a diskutovať s učiteľmi a ostatnými študentmi. V minulom storočí z učiteľov vzniklo spoločenstvo, ktoré malo veľa črt univerzity. Od kráľa získalo povolenie podrobovať žiakov skúškam a udeľovať im akademické hodnosti. Kingsbridgeské opátstvo vytvorilo v Oxforde samostatnú vetvu či bunku, ktorá sa stala známa pod názvom kingsbridgeské kolégium. Žilo v ňom osem mníchov, ktorí zasvätili svoje životy modlitbám a odriekaniu. Popritom študovali.

„Do Oxfordu!“ zvolal Anthony a tvár mu zahalil mrak napätia a znechutenia. „Prečo?“

„Chcel by som tam študovať. Vzdelávajú sa tam aj iní mnísi.“

„Nikdy som nebol v Oxforde – a, hľa, som opát.“

Bola to síce pravda, ale dôsledkom bolo aj to, že občas sa Anthony ocitol voči svojim starším kolegom v nevýhode. Kostolník, pokladník a niekoľko ďalších funkcionárov kláštora, obedientiariov, boli absolventi univerzity. Rovnako všetci lekári. Mali bystré mysle a vedeli argumentovať, takže v porovnaní s nimi Anthony občas pôsobil ako táraj; prejavovalo sa to najmä na každodenných zhromaždeniach mníchov v kapitule. Godwyn túžil nadobudnúť prenikavú logiku v úsudku, seba-

vedomie a pocit nadradenosti, aké pozoroval u absolventov Oxfordu. Nechcel sa ponášať na svojho strýka. Lenže vysloviť to nemohol. „Chcem študovať,“ povedal.

„Prečo by si mal študovať kacírstvo?“ zavracať ho s pohrdaním v hlase Anthony. „Študenti v Oxforde uvádzajú náuku cirkvi do pochybností!“

„Len preto, aby jej lepšie porozumeli.“

„Je to zbytočné a nebezpečné.“

Godwyn sa v duchu pýtal, prečo Anthony spustil taký krik. Nikdy predtým sa nezdalo, že by sa opäť znepokojoval pre kacírstvo, a Godwynovi ani len na um nezišlo, aby spochybňoval zaužívané doktríny. Zamračil sa. „Nazdal som sa, že aj moja matka, aj ty ma chcete poveriť nejakým poslaním,“ povedal. „Nechcete, aby som ďalej napredoval, aby som sa stal obediantiarom a jedného dňa možno aj opäť?“

„Jedného dňa sa to možno stane. Ale kvôli tomu predsa nemusíš odchádzať z Kingsbridgea.“

Nechceš, aby som napredoval prirýchlo, lebo by som ťa mohol ohroziť; nechceš, aby som odišiel z mesta, pretože by si nado mnou stratil kontrolu, pomyslel si Godwyn v náhlom osvietení mysle. Želal si, aby bol predvídal opäťov odpor voči svojim úmyslom. „Nechcem študovať teológiu,“ povedal namiesto toho.

„A čo teda?“

„Medicínu. Je to predsa dôležitá súčasť našej práce.“

Anthony zovrel pery. Rovnaký nesúhlasný výraz už Godwyn zazrel aj na matkinej tvári. „Kláštor si nemôže dovoliť zaplatiť za teba poplatky,“ namietal ďalej Anthony. „Uvedomuješ si, že jediná kniha stojí najmenej štrnásť šilingov?“

Godwyna jeho slová prekvapili. Vedel, že študenti si môžu kupovať knihy na splátky, lenže to nebol hlavný dôvod. „A čo študenti, ktorí tam už sú?“ spýtal sa. „Kto platí za nich?“

„Dvoch podporujú vlastné rodiny, jedného mníšky. Za ostatných troch platí opátstvo, ale nemôžeme si dovoliť podporovať ďalších. Dve miesta v kolégiu zostávajú v skutočnosti voľné, pretože na ne nemáme prostriedky.“

Godwyn vedel, že opátstvo má finančné problémy. Na druhej strane malo veľké zdroje: tisíce akrov pôdy; mlyny, rybníky a lesy; veľký príjem pochádzal aj z trhu v Kingsbridgei. Nemohol uveriť, že strýko mu odmieta poskytnúť peniaze, aby mohol odísť do Oxfordu. Cítil sa zradený. Anthony mu bol aj učiteľ, aj blízky príbuzný. Až dosiaľ dával Godwynovi zakaždým prednosť pred ostatnými mníchmi. Lenže tentoraz sa ho usiloval pribrzdziť.

„Lekári prinášajú do opátstva peniaze,“ pripomenul Anthonymu. „Ak nevychováš mladých, starí pomrú a opátstvo schudobnie.“

„Boh sa o nás postará.“

Táto otrepaná fráza, ktorá Godwyna privádzala do zúrivosti, bola zvyčajná Anthonyho odpoveď. Príjem opátstva z každoročného trhu s vlnou z roka na rok klesal. Ľudia z mesta na Anthonyho naliehali, aby investoval do lepšieho zariadenia pre obchodníkov s vlnou – do stanov, stánkov, latrín, dokonca aj do budovy, kde sa nachádzala burza vlny –, opát však zakaždým odmietol, brániac sa tým, že je nedostatok peňazí. A keď mu jeho brat Edmund povedal, že trh nakoniec zanikne, odpovedal: „Boh sa o nás postará.“

Godwyn namietol: „Nuž, Boh sa možno postará aj o peniaze na moje štúdium v Oxforde.“

„Možno sa to stane.“

Godwyn cítil bolestné sklamanie. Nutkalo ho odísť z rodného mesta a nadýchať sa čerstvejšieho vzduchu. Pravdaže, v kingsbridgeskom kolégiu by sa musel podrobiť rovnakej rehoľníckej disciplíne, bol by však mimo dosahu svojho strýka a svojej matky a táto vyhliadka bola naozaj lákavá.

Nechcelo sa mu však v tejto debate ustúpiť. „Matka bude veľmi sklamaná, ak nepôjdem študovať.“

Anthony sa zatváril neisto. Nechcel sa stať príčinou hnevu svojej sestry, naháňajúcej hrôzu. „Nech sa teda modlí, aby sa kdesi našli peniaze.“

„Možno ich niekde pozháňam,“ zaimprovizoval Godwyn.

„A kde?“

Čakal, že mu Boh vnukne nejakú odpoveď, a zrazu dostal nečakaný nápad. „Môžem urobiť to, čo robíš ty – požiadam o ne matku Ceciliu.“ Taká možnosť existovala. Myšlienka na Ceciliu ho znervózňovala – občas naháňala rovnakú hrôzu ako Petranilla, bola však oveľa prístupnejšia jeho chlapčenskému šarmu. Možno sa Godwynovi podarí presvedčiť ju, aby prispela bystrému mladému mníchovi na vzdelanie.

Návrh Anthonyho zaskočil. Godwyn dobre videl, ako sa namáha a hľadá presvedčivú námietku. Svoju argumentáciu však založil na nedostatku peňazí, a tak bolo teraz ťažké zmeniť stanovisko.

Zatiaľ čo Anthony váhal s odpoveďou, vošla Cecilia.

Mala na sebe ťažký plášť z jemnej vlnenej látky; bola to jej jediná slabôstka – neznášala zimu. Zvítala sa s opätom a vzápätí sa obrátila ku Godwynovi. „Teta Rose je vážne chorá,“ oznámila mu. Jej hlas bol dokonale muzikálny. „Možno neprežije túto noc.“

„Hádam ju Boh opatrí.“ Godwyn pocítil, ako ho prenikla ľútosť. V rodine, v ktorej bol vodcom takmer každý, bola Rose jediný poddaný. Jej lu-

pene boli o to krehkejšie, o čo viac trňov ju obklopovalo. „Dalo sa to čakať,“ dodal. „Ale moje sesternice Alice a Caris budú aj tak smutné.“

„Našťastie je tu ešte tvoja matka, tá ich uteší.“

„Áno.“ Poskytovať útechu, to nie je Petranillina najsilnejšia zbraň, pomyslel si Godwyn, lepšie sa jej darilo, keď ti bolo treba spevniť chrbticu alebo ňu ochrániť pred pokľznutím; neusiloval sa však vyvieť opátku z omylu. Namiesto toho jej nalial do pohára jablkový mušt. „Nie je ti tu zima, ctihodná matka?“

„Mrzmem,“ odpovedala stroho.

„Priložím.“

Anthony prefíkane poznamenal: „Môj synovec Godwyn je pozorný, pretože chce, aby si mu zaplatila štúdium v Oxforde.“

Godwyn vrhol na strýka pohľad plný hnevu. V duchu si už chystal dômyselný príhovor a odhadoval, kedy nastane vhodná chvíľa, aby s ním vyrukoval, a Anthony z ničoho nič vyblafne, o čo mu ide, a to naozaj tým najbezohľadnejším spôsobom.

Cecilia odpovedala okamžite. „Nemyslím, že by sme si mohli dovoliť financovať ďalších dvoch študentov.“

Teraz bol rad na Anthonym, aby dal najavo prekvapenie. „Požiadal ňu ešte ktosi iný, aby si mu zaplatila štúdium v Oxforde?“

„Možno by som sa o tom nemala zmieňovať,“ odpovedala Cecilia. „Nechcem nikomu spôsobovať problémy.“

„Nič sa nemôže stať,“ povedal Anthony namrzene, potom sa však spamätal a dodal: „Vždy sme vďační za tvoju veľkodušnosť.“

Godwyn priložil na oheň a vyšiel von. Opäť prírbytok sa nachádzal na severnej strane katedrály. Kláštor a ostatné budovy, ktoré patrili k opátstvu, boli na južnej strane. Godwyn, chvejúc sa od zimy, kráča po trávniku vedľa katedrály do kláštornej kuchyne.

Čakal, že Anthony sa bude pri myšlienke na Oxford vykrúcať, radiť mu, aby vyčkal, kým bude starší alebo kým jeden zo súčasných študentov neskončí školu – pretože vykrúcať sa bolo Anthonyho druhou prirodzenosťou. Bol však opäť chránenec a bol presvedčený, že ho strýko nakoniec predsa len podporí. Lenže Anthonyho otvorený odpor ním doslova otriasol.

V duchu hádal, kto ešte požiadal predstavenú kláštora o podporu. Z dvadsiatich šiestich mníchov bolo v Godwynovom veku asi šesť; mohol to byť ktorýkoľvek z nich. Mních Theodoric, zástupca správcu kláštorných pivníc, pomáhal kuchárovi s varením. Nie je náhodou jeho sok, pokiaľ ide o peniaze od Cecílie? Godwyn ho sledoval, ako ukladá na podnos pečenú hus a prikladá k nej misku s jablčnou omáčkou.

Theodoric bol dostatočne bystrý, aby mohol študovať. Mohol byť Godwynov súper.

Godwyn zanesol večeru do opátovho príbytku. Bol plný obáv. Nevedel, čo si počne, ak sa Cecilia už rozhodla, že pomôže Theodoricovi. Nepripravil si nijaký ústupový plán.

Godwyn sa hodlal stať jedného dňa opátom v Kingsbridgei. Bol si istý, že by tento post zastával lepšie ako Anthony. A ak by ako opát uspel, mohol zamieriť vyššie: mohol sa stať biskupom, arcibiskupom, ba možno vysokým kráľovským úradníkom či radcom. Mal len matnú predstavu, ako by naložil s toľkou mocou, bol však skalopevne presvedčený, že je v živote predurčený na nejakú vysokú funkciu. Do týchto sfér však mohol preniknúť iba po jednej z dvoch ciest. Jednou bol aristokratický pôvod, druhou vzdelanie. Godwyn pochádzal z rodiny obchodníka s vlnou, a tak jeho skutočnou nádejou zostala univerzita. A aby sa dostal na univerzitu, potreboval Ceciliine peniaze.

Podnos s jedlom položil na stôl. Cecilia sa práve pýtala: „Ale ako kráľ umrel?“

„Spadol,“ odpovedal Anthony.

Godwyn rozporcioval hus. „Môžem ti naložiť na tanier prsia, ctihodná matka?“

„Áno, prosím. Spadol?“ spýtala sa neveriacky. „Hovoríš, ako keby bol kráľ nejaký motkajúci sa starec. Mal predsa štyridsaťtri rokov!“

„Tvrdia to jeho väznitelia.“ Keď kráľa zosadili z trónu, stal sa väzňom na zámku Berkeley, niekoľko dní jazdy od Kingsbridgea.

„Och, áno, jeho väznitelia,“ povedala Cecilia. „Mortimerovi ľudia.“ Rogera Mortimera, grófa z Marchu, zrejme nemala rada. Nielenže vyvolal povstanie proti Eduardovi II., ale navyše zviazol kráľovu manželku, kráľovnú Izabelu. Dali sa do jedla. Godwyn odhadoval, či po nich niečo zostane.

Anthony povedal Cecílii: „Zdá sa, že šípš čosi nepoctivé.“

„To, pravdaže, nie – ale mnohí sú iného názoru. Idú také reči...“

„Že ho zavraždili? Ja viem. Videl som však kráľovo mŕtve telo, nahé. Neboli na ňom nijaké známky násilia.“

Godwyn dobre vedel, že sa nepatrí skákať im do reči, ale nevedel si pomôcť. „Povráva sa, že keď kráľ umieral, výkriky, ktoré vydával v smrteľnej agónii, počuli všetci obyvatelia dediny Berkeley.“

Anthony na neho prísne zazrel. „Keď umrie kráľ, vždy sa šíria klebety.“

„Nejde len o to, že kráľ umrel, to sa stáva,“ odporovala mu Cecilia. „Lenže ešte predtým ho parlament zvrhol – a také čosi sa predsa nikdy predtým nestalo.“

Anthony stíšil hlas. „Dôvody boli veľmi presvedčivé. Správal sa nečudne.“

Vyjadroval sa v hádankách, Godwyn však vedel, na čo naráža. Eduard mal svojich „obľúbencov“, mladíkov, ktorých zahrnoval až neprirodzenou priazňou. Prvý z nich, Peter Gaveston, získal takú moc a také privilégiá, že vzbudil medzi barónmi žiarlivosť a závišť. Gavestona nakoniec obvinili z velezrady a popravili. Po ňom však prišli ďalší. Nikto sa nečudoval, že si kráľovná našla milenca. Aspoň tak sa povrávalo medzi ľuďmi.

„Čomusi takému nemôžem uveriť,“ povedala Cecilia, ktorá bola zo zásady rojalistka. „Možno je pravda, že sa podobným chúťkam oddávajú vyhnanci skrývajúci sa v lesoch, ale človek s kráľovskou krvou v žilách nemôže klesnúť až tak hlboko. Máme ešte z tej husaciny?“

„Áno,“ ubezpečil ju Godwyn, skrývajúc sklamanie. Odkrojil z husi posledný kus mäsa a naservíroval ho predstavenej.

Anthony pokračoval: „Aspoňže nikto neprotestuje proti novému kráľovi.“ Syna Eduarda II. a kráľovnej Izabely korunovali ako Eduarda III.

„Má štrnásť rokov a na trón ho dosadil Mortimer,“ poznamenala Cecilia. „Ale kto bude vládnuť v skutočnosti?“

„Šľachta je spokojná, lebo dosiahla stabilitu.“

„Spokojní sú predovšetkým Mortimerovi kamaráti.“

„Ako napríklad gróf Roland zo Shiringu, však?“

„Dnes pôsobil veľmi spokojne.“

„Nechceš azda naznačiť...“

„Že by mal čosi spoločné s kráľovým ‚pádom‘? Kdeže.“ Opátka dojedla posledný hlt. „Takú myšlienku by bolo nebezpečné čo len vysloviť, dokonca aj medzi priateľmi.“

„Veru.“

Ktosi zaklopal na dvere. Vošiel Saul Whitehead. Bol Godwynov rovesník. Že by bol on jeho sok? Bol inteligentný, schopný a mal výhodu, pretože bol vzdialený príbuzný grófa zo Shiringu; Godwyn však pochyboval, že by jeho ambície siahali až po Oxford. Bol to zbožný a plachý muž, ktorý pokoru a skromnosť nepokladal za cnosti, pretože ich pociťoval ako čosi prirodzené. Možné však bolo všetko.

„Do nemocnice prišiel rytier. Má sečnú ranu,“ oznamoval Saul.

„To je síce zaujímavé,“ povedal Anthony, „ale sotva také závažné, aby si vyrušoval predstaveného a predstavenú pri večeri.“

Saul sa zatváril vystrašene. „Ospravedlňujem sa, otec opát,“ vyjachtal. „Lenže nevieme sa dohodnúť, ako ho liečiť.“

Anthony vzdychol. „Nuž čože, hus sme už aj tak zjedli,“ povedal a vstal od stola.

Cecilia ho nasledovala, Godwyn so Saulom im vykročili v päťách. Vošli severnou bránou do katedrály, prešli cez miesto, kde sa križovali cesty, vyšli južnou bránou, prešli cez celý kláštor a vstúpili do nemocnice. Ranený rytier ležal na posteli hneď pri oltári, ako prislúchalo jeho stavu.

Opát Anthony vydal mimovoľný zvuk prezrádzajúci prekvapenie. V prvej chvíli sa mu na tvári zračil šok a úľak. Rýchlo sa však spamätal a jeho tvár zostala bez výrazu.

Cecilii však nič neuniklo. „Poznáš toho muža?“ spýtala sa Anthonyho.

„Tuším ho poznám. Je to sir Thomas Langley, jeden z mužov grófa z Monmouthu.“

Bol to pekný mladík, mal čosi viac ako dvadsať rokov, široké plecia a dlhé nohy. Bol po pás nahý, svalnatý trup mal poznačený jazvami z predchádzajúcich bitiek. Bol bledý a vyčerpaný.

„Prepadli ho na ceste,“ vysvetľoval Saul. „Podarilo sa mu premôcť útočníkov, ale potom sa celú mŕtvu či viac musel vliecť do mesta. Stratil veľa krvi.“

Rytier mal ľavé predlaktie rozseknuté od lakťa po zápästie. Rana bola čistá, očividne ju spôsobil ostrý meč.

Vedľa zraneného stál hlavný lekár kláštora brat Joseph. Joseph bol tridsiatnik, nevysoký muž s veľkým nosom a so skazenými zubami. Ozval sa: „Ranu by sme mali nechať otvorenú a hojiť ju mastičkami, aby sme vypudili hnis. Tak sa dostanú von zlé šťavy a rana sa vyhojí znútra smerom von.“ Anthony prikývol. „Takže v čom sú nezhody?“

„Matthew Barber je opačného názoru.“

Matthew bol holič a ránhojič z mesta. Doposiaľ stál naoko nesmelo v úzadí, teraz však vystúpil do popredia. V ruke mal kožené puzdro a v ňom drahé ostré nožíky. Bol to nevysoký chudý muž s jasnými belasými očami a s vážnym výrazom v tvári.

Anthony nezareagoval na Matthewa, len sa Josepha spýtal: „Čo tu robí tento človek?“

„Je to rytierov známy, poslal po neho.“

Anthony sa obrátil na Thomasa. „Ak sa chceš zveriť do rúk mäsiarovi, prečo si prišiel do kláštornej nemocnice?“

Po rytierovej bledej tvári preletel úsmešok, zdalo sa však, že je priveľmi unavený, aby sa zmohol na odpoveď.

Namiesto neho sa ozval Matthew. Prehovoril s prekvapujúcou sebadôverou. Zdalo sa, že Anthonyho pohrdanie sa ho vôbec nedotklo. „Na bojových poliach som videl množstvo podobných rán, otec opát,“ pove-

dal. „Najlepšia liečba je tá najjednoduchšia: vymyť ranu prevareným vínom, potom ju zašiť a zaviazať.“ Nebol taký nespomývateľný, ako sa zdal.

Prerušila ho matka Cecilia. „Rada by som vedela, aký názor majú naši dvaja mladí mníši,“ povedala.

Anthony sa zatváril netrepežlivo, lenže Godwyn dobre vedel, o čo tu ide. Bola to skúška. Možnože jeho sokom, s ktorým sa mal pobiť o peniaze, je Saul.

Odpoveď bola prostá, a preto s ňou Godwyn neváhal. „Brat Joseph študoval metódy starovekých liečiteľov,“ ozval sa. „Jeho spôsob musí byť preto správny. Nemyslím si, že by Matthew vôbec vedel čítať.“

„Viem, brat Godwyn,“ namietol Matthew. „A mám aj knihu.“

Anthony sa zasmial. Myšlienka, že holič má vlastnú knihu, sa mu zdala smiešna, pripadalo mu to, ako keby kôň vlastnil klobúk. „Akú knihu?“

„Avicennov Kánon, dielo veľkého islamského lekára. Preložené z arabčiny do latinčiny. Prečítal som ju celú, pomaly a pozorne.“

„A spôsob liečby, ktorý navrhuješ, pochádza od Avicennu?“

„To nie, ale...“

„Tak teda ako?“

Matthew sa nevzdával. „Viac ako z knihy som sa o hojení rán naučil, keď som putoval s vojskom a liečil zranených.“

Do rozhovoru zasiahla matka Cecilia. „A aký je tvoj názor, Saul?“

Godwyn čakal, že Saul príde s takým istým riešením, takže súboj dopadne nerozhodne. Avšak napriek tomu, že Saul pôsobil nervózne a placho, mal iný názor ako Godwyn. „Holič má asi pravdu,“ povedal. Godwyna jeho odpoveď potešila. Saul sa zaradil na nesprávnu stranu. „Liečba, akú navrhuje brat Joseph, sa hodí viac na pomliaždeniny a na rany, ktoré nemajú také ostré hrany. K takým poraneniam prichádza pri stavbách domov, keď sú koža a mäso okolo rany poškodené a v blízkosti rany by sa vnútri tela mohli predčasne vytvoriť a uzatvoriť zlé šťavy. Táto rana je čistá, a čím skôr sa uzatvorí, tým skôr sa vyhojí.“

„Nezmysel,“ komentoval jeho slová opät Anthony. „Ako by mohol mať mestský holič pravdu a vzdelaný mních sa mýliť?“

Godwynovi sa na perách zjavil triumfálny úškrn.

Rozleteli sa dvere a dnu vošiel mladý muž v kňazskom odeve. Godwyn v ňom spoznal Richarda zo Shiringu, mladšieho z dvoch synov grófa Rolanda. Kývol na pozdrav predstavenému aj predstavenej, ale tak povrchno, až to hraničilo s nezdvorilosťou. Pristúpil priamo k lôžku a obrátil sa na rytiera. „Čo sa, dočerta, prihodilo?“ spýtal sa. Thomas zdvihol nevládnú ruku a naznačil Richardovi, aby pristúpil bližšie. Mladý kňaz sa nahol nad pacienta. Thomas mu čosi zašepkal do ucha.

Otec Richard odskočil, ako keby do neho udel blesk. „V žiadnom prípade!“ povedal.

Thomas ho k sebe opäť privolať a celý proces sa zopakoval: ďalší šepot, ďalšia hnevľivá reakcia. S tým rozdielom, že tentoraz sa Richard spýtal: „Prečo nie?“

Thomas neodpovedal.

Ozval sa Richard: „Žiadaš čosi, čo nie je v našich silách. Nemôžeme ti to poskytnúť.“

Thomas rázne kývol, ako keby chcel povedať: Ale ba, je.

„Nedávaš nám na výber.“

Thomas slabučko pokrútil hlavou zboka nabok.

Richard sa obrátil na opáta Anthonyho: „Sir Thomas sa chce stať mníchom, chce vstúpiť do tohto kláštora.“

Rozhostilo sa ticho. Všetci onemeli od prekvapenia. Prvá zareagovala Cecilia. „Ale povolaním tohto človeka je činiť násilie!“

„No a čo?“ protirečil jej Richard netrepežlivo. „Vojak sa občas rozhodne, že sa vzdá života plného násilia a bude žiť životom, v ktorom sa bude usilovať nájsť odpustenie za svoje činy.“

„Možno v starobe,“ namietla Cecilia. „Ale tento mladý muž má sotva dvadsaťpäť rokov. Hľadá ochranu pred nejakým nebezpečenstvom.“ Premerala si Richarda tvrdým pohľadom. „Kto ho ohrozuje na živote?“

„Kroť svoju zvedavosť,“ zahriakol ju Richard hrubo. „Chce sa stať mníchom, nie mníškou, tak sa viac nevypytuj.“ Spôsob, akým sa zhováral s predstavenou, všetkými otriasol, lenže synovia grófov si takú hrubosť mohli dovoliť. Obrátil sa na Anthonyho. „Musíš ho prijať.“

Anthony sa však bránil. „Kláštor je priveľmi chudobný, aby prijímal nových mníchov. Pravda, ak by sme dostali dar, ktorý uhradí všetky výdavky...“

„To sa dá zariadiť.“

„Bude však musieť byť adekvátny potrebám...“

„Bude adekvátny!“

„Tak dobre.“

Cecilia však bola naďalej podozrievavá. Obrátila sa na Anthonyho: „Vieš o tomto človeku aj čosi viac, ako si mi prezradil?“

„Nevidím dôvod, aby som ho vyháňal.“

„Prečo si myslíš, že je to úprimný kajúcnik?“

Všetky zraky sa obrátili k Thomasovi. Oči mal zatvorené.

„Úprimnosť bude musieť preukázať počas noviciátu. Ako všetci ostatní,“ povedal Anthony.

Neuspokojilo ju to, lenže tentoraz ju Anthony nežiadal o nijaký fi-

nančný príspevok, takže nemohla nič robiť. „Mali by sme radšej pristúpiť k liečeniu jeho rany,“ povedala.

„Odmietol liečbu, ktorú mu naordinoval brat Joseph. Práve preto sme privolali otca opáta.“

Anthony sa nahol nad zraneného. Nahlas, ako keby sa zhováral s nahluchlým, povedal: „Musíš prijať liečbu, ako ju navrhuje brat Joseph. Vie najlepšie, ako ňu vyhojiť.“

Zdalo sa, že Thomas je v bezvedomí.

Anthony sa obrátil k Josephovi. „Už nenamieta.“

Holič Matthew povedal: „Môže prísť o ruku.“

„Bude lepšie, ak odídeš,“ navrhol mu Anthony.

Matthew sa s nahnevaným výrazom v tvári pobral preč.

Anthony potom navrhol Richardovi: „Možno by sme mohli zájsť do môjho domu na jablčný mušt.“

„Ďakujem.“

Pri odchode Anthony nakázal Godwynovi: „Zostaň tu a pomôž matke predstavenej. Pred nešpormi príď za mnou a poinformuj ma, ako sa rytierovi darí.“

Predstavený sa obyčajne nezaujímal, ako pokračuje liečba jednotlivých pacientov. Bolo zrejmé, že o tohto človeka má mimoriadny záujem.

Godwyn sledoval, ako brat Joseph nanáša masť na ruku rytiera, ktorého medzičasom opustilo vedomie. Nazdál sa, že si azda zabezpečil finančnú podporu od Cecílie tým, že správne odpovedal na otázku, ako najlepšie liečiť ranu, zároveň však dychtil dostať jej výslovný súhlas. Len čo brat Joseph skončil a Cecília začala Thomasovi umývať predlaktie ružovou vodou, ozval sa: „Dúfam, že tvoja odpoveď na moju žiadosť bude priaznivá.“

Ostro sa naňho pozrela. „Už ti môžem z mosta doprosta povedať, že som sa rozhodla dať tie peniaze Saulovi.“

Godwynom jej odpoveď otriasla. „Lenže ja som odpovedal správne!“

„Naozaj?“

„Hádam len nedávaš za pravdu tomu holičovi?“

Zdvihla obrvy. „Nebudeš ma vypočúvať, brat Godwyn.“

„Prepáč,“ zareagoval okamžite. „Iba tomu nerozumiem.“

„Ja viem.“

Rozhodla sa, že si svoje tajomstvo uchová. Nemalo preto zmysel ďalej sa na ňu obracať. Godwyn sa odvrátil, chvejúc sa od hnevu a sklamania. Tak ona tie peniaze poskytne Saulovi! Preto, že je to grófov príbuzný? Godwyn dospel k záveru, že to nie je správna odpoveď: mala priveľmi nezávislú myseľ. Usúdil, že miskú váh naklonila Saulova oči-

vidná úcta. Lenže Saul sa nikdy nikde nestane vodcom. Je to plytvanie. Godwyn premýšľal, ako asi zvestuje novinu matke. Rozzúri sa – koho však bude viniť? Anthonyho? Samého Godwyna? Keď si predstavil hnev, aký matku posadne, pocítil dobre známy strach.

Sotva na ňu pomyslel, už ju uvidel, ako vchádza a zostáva stáť pri dverách, ako čaká, kým príde až k nej. Šiel pomaly, usiloval sa vymyslieť, čo jej povie.

„Teta Rose umiera,“ oznámila mu Petranilla, len čo bol na dosluch.

„Boh nech je milostivý jej duši. Matka Cecilia mi o tom už povedala.“

„Vyzeráš otrasený – vieš predsa, aká je chorá.“

„Teraz nejde o tetu Rose. Mám ďalšiu zlú správu.“ Preglgol. „Nepôjdem do Oxfordu. Strýko Anthony mi tamojší pobyt nezaplatí a košom mi dala aj matka Cecilia.“

Nevybuchla hneď. Odľahlo mu. Ústa sa jej však zovreli do tenkej čiar. „Ale prečo?“ spýtala sa.

„Strýko nemá peniaze a matka opátka posielala radšej Saula.“

„Saula Whiteheada? Nikdy nič nedosiahne.“

„Nuž, ale bude z neho lekár.“

Pozrela sa mu priamo do očí, až sa celý scvrkol. „Myslím, že si to uchopil za nesprávny koniec,“ povedala. „Mal si to najprv predebatovať so mnou.“

Bál sa, že mu bude vyčítať práve toto. „Ako môžeš povedať, že som to zbabral?“ namietol.

„Mal si ma nechať, nech sa s Anthonym pohovárať najprv ja. Presvedčila by som ho.“

„Aj tak by mohol povedať nie.“

„A skôr, ako si sa obrátil na Ceciliu, mal si si overiť, či ju o čosi podobné nepožiadala aj niekto iný. Mohol si odstaviť Saula ešte skôr, ako by ju bol požiadala o pomoc on.“

„Ako?“

„Musí mať nejaké slabé stránky. Mal si zistiť, v čom sú jeho slabiny, a urobiť všetko, aby si ich všimla Cecilia. Potom, keby o ňom stratila ilúzie, si mal na scénu nastúpiť ty.“

Videl, že to, čo mu radí, dáva zmysel. „Nikdy som na také čosi ani nepomyslel,“ priznal. Sklonil hlavu.

Ovládla hnev, ktorý sa jej zmocnil, a povedala: „Vždy musíš všetko starostlivo napláňovať. Tak ako vojvodcovia plánujú bitku.“

„Už je mi to jasné,“ povedal a konečne sa odvážil pozrieť sa jej priamo do očí. „Takú chybu viac neurobím.“

„Aj ja dúfam.“

Pozrel sa na ňu. „A čo mám robiť teraz?“

„Ja sa nikdy nevzdávam.“ Na tvári sa jej zjavil dôverne známy odhodlaný výraz. „Zoženiem ti tie peniaze,“ prisľúbila mu.

Godwyn pocítil, ako ním prebehla vlna nádeje, napriek tomu si však nevedel predstaviť, akým činom sa matke podarí naplniť sľub, ktorý mu práve dala. „Kde ich zoženieš?“

„Predám dom a nasťahujem sa k bratovi Edmundovi.“

„Bude s tým súhlasiť?“ Edmund bol ušľachtilý človek, lenže občas sa so sestrou dostal do hádky.

„Myslím, že áno. Čoskoro z neho bude vdovec a bude potrebovať niekoho, kto sa mu postará o domácnosť. Nie že by Rose zastávala túto rolu nejakو výnimočne.“

Ale Godwyn len pokrútil hlavou. „Aj ty budeš potrebovať peniaze.“

„Načo mi budú? Edmund mi poskytne posteľ a jedlo a zaplatí aj za tých zopár nevyhnutných vecí, ktoré hádam budem potrebovať. Na revanš budem dávať príkazy jeho služobníctvu a vychovávať jeho dcéry. A ty dostaneš peniaze, ktoré som zdedila po tvojom otcovi.“

Hovorila pevne, ale Godwyn aj napriek tomu videl, ako jej trpkosť a ľútosť vykrúcajú ústa. Vedel, aká to bude pre ňu obeta. Bola pyšná na vlastnú nezávislosť. Patrila k význačným ženám mesta, bola dcéra bohatého človeka a sestra úspešného a váženého kupca s vlnou a na tento status bola hrdá. Rada pozývala popredných mužov a ženy Kingsbridgea na večere a na pohárik toho najlepšieho vína. Teraz prišla s návrhom, že sa presťahuje k bratovi a bude tam žiť ako chudobná príbuzná, pracovať v podstate ako slúžka a vo všetkom bude od neho závislá. Bude to pre ňu strašný pád.

„To nemôžeš urobiť,“ protestoval.

Tvár jej stvrdla. Máličko sa jej zachveli plecia, ako keby sa pripravovala vziať na ne ťažké bremeno. „Ale ba, môžem,“ povedala.

5

Gwenda nakoniec porozprávala otcovi o všetkom.

Odprisahala síce na krv Ježiša Krista, že tajomstvo zachová, takže teraz sa naisto dostane do pekla, lenže pekla sa bála oveľa menej ako vlastného otca.

Najprv sa jej začal vypytovať, odkiaľ má Skoka, nové šteniatko, a popritom mu musela porozprávať, ako prišiel o život Hop, až nakoniec vyklopila celý príbeh.

Na jej veľké prekvapenie ju otec nevyšľahal bičom. V skutočnosti sa jej zdalo, že sa potešil. Donútil ju, aby ho zaviedla na čistinu v lese, kde sa celá bitka odohrala. Nebolo ľahké znova nájsť to miesto, nakoniec sa jej to však podarilo, ba našli aj mŕtve telá dvoch ozbrojencov v zeleno-žltých uniformách.

Otec im najprv pootváral mešce. V oboch bolo dvadsať alebo tridsať pencí. Ešte viac ho potešili ich meče, ktoré mali vyššiu cenu ako niekoľko pencí. Potom začal z mŕtvol strhávať šatstvo. Bola to ťažká práca, lebo mal iba jednu ruku, preto mu Gwenda musela pomôcť. Telá bez života boli ťažké a zvláštne na dotyk. Otec ju donútil, aby im zobliekla všetko, čo mali na sebe, dokonca aj zablatené nohavice a špinavú bielizeň.

Zbrane zabalil do šiat a sformoval z nich akýsi handrový batoh. Potom celkom nahé telá odviekli s Gwendou späť do krovia.

Cestou do Kingsbridgea bol v povznesenej nálade. Vzal ju do Mäsiarskej priekopy, čo bola ulica blízko rieky, a tam vošli do veľkého, hoci špinavého hostinca s názvom Biely kôň. Gwende objednal pohár piva, aby popíjala, on zmizol v zadnej časti hostinca aj s hostinským, ktorého oslovoval „Davey, chlapče“. Gwenda už po druhý raz za jediný deň pila pivo. Otec sa o niekoľko minút objavil, ale už bez batoha.

Vrátili sa na hlavnú ulicu, kde sa stretli s mamou, Philemonom a bábkom v hostinci zvanom Zvon, ktorý sa nachádzal hneď vedľa brány vedúcej do opátstva. Otec zažmurkal na mamu a dal jej plnú hrst peňazí, aby ich ukryla do prikrývok, ktoré halili dieťaťko.

Bolo poludnie a väčšina návštevníkov bola už na spiatocnej ceste do svojich dedín; bolo však prineskoro, aby sa vrátili do Wigleighu, takže sa rozhodli, že celá rodina prenocuje v hostinci. Otec niekoľkokrát zopakoval, že tentoraz si to rodina môže dovoliť, napriek tomu, že mama ho nervózne varovala: „Nedávaj pred ľuďmi najavo, že máš peniaze!“

Gwenda bola už unavená. Vstávala zavčas rána a nachodila sa do úmoru. Lahla si na lavicu a v okamihu zaspala.

Prebudila sa, keď sa dvere hostinca s treskotom rozleteli a zostali doktorán. Zdvihla zrak a celá zdesená uvidela, ako dnu vchádzajú dvaja ozbrojenci. V prvej chvíli sa jej zamarilo, že sú to prízraky mužov, ktorých zabili v lese, a zakúsila okamih čírej hrôzy. Potom si uvedomila, že sú to celkom iní muži, hoci majú na sebe také isté uniformy, na jednej strane žlté, na druhej zelené. Mladší z nich mal v ruke dôverne známy handrový batoh. Starší sa obrátil priamo na otca. „Ty si Joby z Wigleighu, však?“

Gwendu v tej chvíli opäť pochytil strach. V mužovom hlase zaznela

jasná hrozba. Nič nepredstieral, vystupoval však rázne a vzbudzoval v nej dojem, že ak sa raz rozhodne, že čosi dosiahne, aj sa tak stane.

„Kdeže, nie som,“ klamal otec celkom automaticky. „Nadačili ste na nesprávneho.“

Nevšíмали si ho. Druhý muž položil batoh na stôl a rozbalil ho. Vnútri boli dve žltó-zelené tuniky, omotané okolo dvoch mečov a dvoch dýk. Pozrel sa na otca a spýtal sa: „Kde si k nim prišiel?“

„Nikdy predtým som ich nevidel. Prisahám na svätý kríž.“

Hlupák, zapiera, pomyslela si Gwenda plná strachu; dostanú z neho pravdu, tak ako ju on dostal z nej.

Starší z ozbrojencov pokračoval: „Davey, majiteľ Bieleho koňa, tvrdí, že toto všetko kúpil od Jobyho z Wigleighu.“ Hlas mu stvrdol, ozvala sa v ňom hrozba, a hŕstka návštevníkov, ktorá sa ocitla s nimi v miestnosti, postupne vstávala zo stoličiek a vytrácala sa z hostinca. Dnu zostala len Gwendina rodina. „Joby stadiaľto pred chvíľou odišiel,“ tvrdil otec, chytajúc sa lži ako topiaci sa slamky.

Chlap kývol hlavou. „Aj so ženou, s dvoma deťmi a s batofaťom.“

„Áno.“

Muž sa nečakane rýchlo pohol. Mocnou rukou zdrapil otca za tuniku na prsiach a oprel ho o stenu. Mama skríkla a dieťaťko sa rozplakalo. Gwenda zbadala, že muž má na pravej ruke rukavicu pokrytú retiazkovým brnením. Zahnal sa a udel otca do žalúdka.

Matka skríkla: „Pomoc! Vražda!“ Philemon sa nahlas rozplakal.

Otcovi spopolavela tvár od bolesti, celý ochabol, ale muž, čo ho udel, ho pridržoval pri stene, nedovolil mu zviesť sa na zem. Znova ho udel, tentoraz do tváre. Otcovi vytryskla krv z nosa a úst.

Gwenda chcela skríknúť, ústa mala doširoka otvorené, lenže z hrdla jej nevyšiel nijaký zvuk. Vždy si myslela, že jej otec je mocný chlap, aj keď veľmi často predstieral, že je slabý alebo mrzák, len aby v ľuďoch vzbudil súcit alebo aby od seba odvrátil hnev, a teraz ju desilo, že ho vidí takého bezmocného.

Vo dverách chodby, ktorá viedla do zadnej časti domu, zastal majiteľ hostinca. Bol to urastený tridsiatnik. Spoza neho vykúkalo malé buclaté dievčaťko. „Čo sa tu deje?“ spýtal sa autoritatívne.

Ozbrojenec sa na neho ani nepozrel. „Drž sa bokom,“ povedal a znova udel otca do žalúdka. Otec vyvrátil krv.

„Prestaň!“ povedal hostinský.

Ozbrojenec sa na neho oboril: „Čo si myslíš, kto si?“

„Volám sa Paul Bell a toto je môj dom.“

„Tak dobre, Paul Bell, bude najlepšie, ak sa budeš starať o svoje veci.“

„Myslíte si, že si môžete robiť, čo chcete, len preto, že máte na sebe uniformy.“ V Paulovom hlase sa ozvalo pohrdanie.

„Už je to raz tak.“

„Mimochodom, komu patrí tá uniforma?“

„Kráľovnej.“

Paul precedil ponad plece: „Bessie, bež a zavolaj Johna Constabla. Ak majú v mojom hostinci kohosi zavraždiť, chcem, aby to videl aj mestský strážnik.“ Dievčatko sa stratilo.

„Nikto tu nikoho nezabíja,“ povedal ozbrojenec. „Joby zmenil názor. Rozhodol sa, že ma zavedie na miesto, kde okradol dvoch mŕtvych – však, Joby?“

Otec sa nezmohol na odpoveď, len prikývol.

Muž prešiel pohľadom na zvyšok rodiny. „A to dieťa, čo videlo ten zápas...?“

Gwenda vykrikla: „Nie!“

Spokojne pokyvkal hlavou. „Jasné, dievča s potkaňou tvárou.“

Gwenda sa uchýlila pod ochranu matky. Mama povedala: „Mária, Matka Božia, ochraňuj moje dieťa.“

Chlap zdrazil Gwendu za ruku a hrubo ju odtiahol od matky. Rozplakala sa. Drsne jej prikázal: „Čuš, lebo s tebou zatočím ako s tvojím mizerným otcom.“

Gwenda zavrela ústa a prestala kričať. „Tak poď, Joby.“ Muž zdrazil otca a postavil ho na nohy. „Daj sa dokopy, pôjdeš na koni.“

Druhý muž pozbieral šatstvo a zbrane.

Odchádzali z hostinca a matka za nimi kričala: „Rob, čo ti rozkážu!“

Chlapi mali pred hostincom kone. Starší z nich vyložil Gwendu na koňa pred seba a otec sa ocitol v tej istej pozícii na druhom koni. Bol bezvládný, iba chrčal, a tak ich musela viesť Gwenda. Cestu si už pamätala veľmi presne, pretože dnes po nej prešla dvakrát. Na koňoch ubiehala cesta rýchlo, aj tak sa však už pomaly stmievalo, keď dorazili na čistinu.

Mladší z chlapov dozeral na Gwendu s otcom a starší vyťahoval spod krovia telá mŕtvych kamarátov.

„Ten Thomas musí byť úžasný bojovník, keď dostal aj Harryho a Alfreda,“ dumal starší z chlapov, hľadiac na mŕtve telá. Gwenda si spomenula, že o ostatných deťoch nevedia. Mala by sa priznať, že nebola sama a že jedného z ozbrojencov zabil Ralph, mala však priveľký strach ozvať sa. „Alfredovi takmer odsekol hlavu,“ pokračoval muž. Obrátil sa a pozrel sa na Gwendu. „Spomínali nejaký list?“

„Neviem!“ skríkla, pretože sa jej odrazu vrátil hlas. „Mala som zatvo-

rené oči, lebo som sa strašne bála, nepočula som, čo hovorili. Je to pravda, povedala by som ti o tom!“

„Ak by mu boli vzali list, zobral by si ho naspäť hneď po tom, čo ich zabil,“ povedal muž svojmu spoločníkovi. Zrakom premeral stromy okolo čistiny, ako keby list mohol visieť kdesi medzi zvädnutým lístím. „Pravdepodobne ho má pri sebe v kláštore a tam za ním nemôžeme, lebo by sme porušili posvätné miesto.“

Druhý povedal: „Prinajmenej môžeme priniesť správu o tom, čo sa stalo, vziať so sebou mŕtve telá a po kresťansky ich pochovať.“

Z ničoho nič nastal rozruch. Otec sa vykrútil druhému mužovi zo zovretia a rozbehol sa krížom cez čistinu. Ten, čo ho držal, sa už-už chcel rozbehnúť za ním, ale starší z ozbrojencov ho zadržal. „Nechaj ho bežať – aký zmysel má zabiť ho?“

Gwenda sa potichučky rozplakala.

„A čo s týmto deckom?“ spýtal sa mladší.

Určite ma zabijú, strachovala sa Gwenda. Cez slzy takmer nič nevidela. Z plných pľúc vzlykala, takže ani nevládala prosíkať o život. Umrie a dostane sa do pekla. Čakala, kedy nadíde koniec.

„Pusť ju, nech si ide,“ povedal starší z mužov. „Nenarodil som sa, aby som zabíjal malé dievčatká.“

Mladší ju pustil a postrčil ju. Potkla sa a spadla na zem. Vstala, poutierala si oči, aby lepšie videla, a tackavým krokom sa pobrala preč.

„No tak, utekaj,“ zakričal za ňou jeden z mužov. „Dnes máš šťastný deň!“

Caris nemohla zaspáť. Vstala z postele a pobrala sa do matkinej izby. Otec sedel na stoličke a uprene hľadel na nehybnú postavu na posteli.

Matka mala zatvorené oči a tvár sa jej vo svetle sviečky ligotala. Pokrýval ju tenký závoj potu. Zdalo sa, že sa jej ťažko dýcha. Caris ju chytila za bledú ruku: bola strašne studená. Držala ju zovretú v dlaniach a pokúšala sa ju zohriať.

„Prečo jej púšťali žilou?“ spýtala sa.

„Nazdali sa, že choroba pochádza z priveľkého množstva niektoej zo štiav, ktoré obsahuje ľudské telo. Dúfali, že spolu s krvou ju zbavia aj šťavy.“

„Lenže sa jej neuľavilo.“

„Nie. Ba zdá sa, že jej to priťažilo.“

Caris vstúpili do očí slzy. „Prečo si im to dovolil?“

„Kňazi a mnísi študujú diela starých filozofov. Vedia viac ako my.“

„Ja tomu neverím.“

„Je ťažké vedieť, čomu má človek veriť, iskrička.“

„Keby som bola lekár, robila by som len to, po čom sa ľudia cítia lepšie.“

Otec ju už nepočúval. Pozornejšie sa zahľadel na matku. Nahol sa dopredu, strčil ruku pod prikrývku a tesne pod ľavým prsníkom sa jej dotkol hrude. Caris videla, ako sa pod prikrývkou z jemnej vlnenej látky črtá obrys jeho veľkej ruky. Vydal zvuk, ako keby sa dusil, potom pohol rukou a pevnejšie ju pritlačil na matkin hrudník. Chvíľu tak ruku držal.

Zatvoril oči.

Zdalo sa, že pomaly padá dopredu, až sa celý zviesol vedľa postele, ďalej kľačal, ako keby sa modlil, veľkým čelom sa opieral o matkino stehno a ruku ešte vždy držal na jej hrudi.

Uvedomila si, že plače. Bolo to to najstrašnejšie, čo sa jej kedy prihodilo, naháňalo jej to oveľa väčší strach, než keď videla, ako zabíjajú toho muža v lese. Deti plakávali, plakávali aj ženy, nariekali slabí a bezmocní ľudia, ale otec neplakal nikdy. Mala pocit, ako keby nastal koniec sveta.

Musela zohnať pomoc. Pustila matkinu studenú ruku zo zovretia, ruka sa zviesla na prikrývku, kde zostala nehybne ležať. Vrátila sa do svojej spálne a podrmala za plece spiacu Alice. „Zobuď sa!“ povedala jej.

Alice spočiatku neotvárala oči.

„Ocko plače!“ oznamovala jej Caris.

Alice sa prudko posadila. „To nie je možné,“ odmietla uveriť.

„Vstávaj!“

Alice vyskočila z postele. Caris chytila staršiu sestru za ruku a spolu vošli do matkinej izby. Otec už stál, uprene hľadel na nehybnú tvár na poduške, ale líca mal ešte mokré od slz. Otraseená Alice sa mu pozrela priamo do tváre. Caris zašepkala: „Povedala som ti to.“

Na druhej strane postele stála teta Petranilla.

Otec zazrel obe dievčatá stojace na prahu dvier. Odstúpil od lôžka a prišiel k nim. Objal ich okolo pliec, privinul si ich k sebe a stisol. „Vaša mama odišla za anjelmi,“ povedal potichu. „Modlite sa za jej dušu.“

„Budte odvážne, dievčatá,“ oslovila ich Petranilla. „Od tejto chvíle budem vašou mamou ja.“

Caris si utrela oči od slz a pozrela sa na tetu. „Och, nie, nebudeš,“ povedala.

2. ČASŤ

Od 8. do 14. júna 1337

6

Na svätodušnú nedeľu, v čase, keď Merthin dovŕšil vek dvadsaťjeden rokov, zniesla sa na katedrálu v Kingsbridgei taká záplava vody, že pripomínala rieku. Z kamennej strechy sa valili hoto-
vé prúdy, voda prepĺňala odkvapy, z chrličov striekali hotové vodopády, po oporných stĺpoch stekali potoky vody, záplava sa valila cez oblúky a dolu po pilieroch, sochy svätých boli presiaknuté vodou. Obloha, veľký chrám a celé mesto naokolo boli len odlišné odtiene mokrej sivej farby.

Svätodušná nedeľa pripomínala chvíľu, keď na Ježišových učeníkov zostúpil Duch Svätý. Siedma nedeľa po Veľkej noci pripadala na májový alebo júnový dátum, nedlho po tom, čo v Anglicku ostrihali väčšinu oviec; bol to zároveň aj úvodný deň trhu s vlnou v Kingsbridgei.

Prúdmi vody, čo sa liali z oblakov, sa Merthin predieral ku katedrále, šiel na ranné bohoslužby. Kapucňu si stiahol až na oči, aby si udržal tvár v suchu. Keď sa chcel dostať do kostola, musel prejsť cez pozemok, na ktorom sa mal konať jarmok. Na širokej trávinatej ploche, ťahajúcej sa popri západnej strane chrámu, si už jarmočníci postavili stánky – vzápätí ich náhlivo poprikrývali vrecami napustenými olejom alebo plstеныmi plachtami, aby ich ochránili pred lejakom. Obchodníci s vlnou boli hlavnými postavami jarmoku, či už to boli drobní priekupníci, čo skupovali produkciu viacerých roztrúsených vidieckych chovateľov oviec, alebo veľkí podnikatelia, akým bol aj Edmund, ktorý mal sklad plný vrie s vlnou a všetky hodlal predať. Okolo nich sa hrčili stánky, v ktorých sa predávalo všetko ostatné, čo sa dalo kúpiť za peniaze: sladké rýnske víno, hodvábný, zlatom vyšívaný brokát z Luccy, sklené misky z Benátok, zázvor a korenie z miest na východe, ktorým ľudia ani nevedeli prísť na meno. A napokon tam boli aj obchodníci a predavači, ktorí zásobovali návštevníkov a majiteľov stánkov tým, čo potrebovali pre každodenný život: pekári, pivovarníci, cukrári, ale aj vykladačky kariet a prostitútky.

Majitelia stánkov statočne vzdorovali dažďu, žartovali, usilovali sa vytvoriť atmosféru, aká býva na karnevale; lenže dážď veľmi nepriaznivo vplýval na ich zisky. Niektorí z nich sa museli venovať obchodu, či pršalo, alebo svietilo slnko: talianski a flámski kupci potrebovali jemnú anglickú vlnu pre tisíce tkáčovní vo Florencii a v Bruggách. Príležitostní kupujúci však zostali sedieť doma: rytierova žena sa poľahky rozhodla, že sa zaobíde aj bez muškátového orieška a škorice; prosperujúcemu sedliakovi vydrží obnosený kabát ešte jednu zimu; advokát dospel k záveru, že jeho manželka sotva potrebuje k šťastiu zlatý príviesok.

Merthin nemal v úmysle nič kúpiť. Nemal peniaze. Bol učen, nič mu neplatili, býval u svojho majstra Elfrica Buildera, jedával za spoločným stolom s celou rodinou, spával v kuchyni na dlážke a obliekal si šaty, ktoré už dávno obnosil Elfric. Mzdu nedostával. Za dlhých zimných večerov vyrezával z dreva dômyselné hračky, ktoré potom predával za niekoľko pencí – skrinku na šperky s tajnými zásuvkami, kohúta, ktorý vyplazoval jazyk, keď ho potiahli za chvost – lenže v lete nemal voľného času nazvyš, pretože remeselníci pracovali až do zotmenia.

Učňovské roky sa mu chýlili ku koncu. Ani nie o šesť mesiacov, prvého decembrového dňa, sa stane právoplatným členom tesárskej gildy v Kingsbridgei. V ten deň bude mať dvadsaťjeden rokov. Ledva sa vedel dočkať.

Veľká západná brána katedrály bola dokonán otvorená, aby vládala prijať tisíce obyvateľov mesta a návštevníkov z vidieka, ktorí sa zúčastnia na dnešných bohoslužbách. Merthin vošiel dnu. Z odevu si striasol kvapky dažďa. Kamenná dlažba bola klzká od vody a blata. Za pekného počasia sa pod dotykom slnečných lúčov, ktoré prenikali dnu cez okná, ligotala, dnes však vnútri vládlo prítmie, vitrážové okná boli sivé, ľudia v premoknutom šatstve sa chúlili v tme. Čo bude s vodou, ktorá sa na nich rúti z oblohy? Okolo kostola neboli odvodňovacie jarky. Voda – tisíce a tisíce galónov tekutiny – vsakovala do zeme. Bude prenikať stále hlbšie, nižšie a nižšie, kým sa neprepadne priamo do pekla? Kdeže. Katedrála stála na svahu. Voda prúdila aj v podzemí, liala sa dolu svahom zo severu na juh. Základy veľkej kamennej budovy boli skonštruované tak, aby dovolili vode prúdiť, keby sa nahromadila v podzemí, mohlo by to byť nebezpečné. Všetok dážď sa takto nakoniec dostane do rieky tečúcej pozdĺž južnej hranice opátstva.

Merthinovi sa zdalo, že cíti, ako sa voda v podzemí hýbe, ako plynie, ako jej bubnujúce otrasy prechádzajú cez základy a zem pokrytú dlažbou, cítil ju priamo pod chodidlami.

Priskackal k nemu malý čierny pes, vrtel chvostom a radostne ho vítal. „Ahoj, Drobček,“ zvitál sa so sučkou a pohladil ju. Zdvihol zrak, aby zisťoval, kde je jej pani Caris, a srdce sa mu rozbúchalo o čosi prudšie.

Mala na sebe svetlošarlátový plášť, ktorý zdedila po matke. Bola to jediná jasná farba v ponurom prítmí. Merthin sa usmial od ucha k uchu, mal radosť, že ju vidí. Ťažko povedať, čo ju robilo takou krásnou. Mala malú okrúhlu tvár s úhľadnými, pravidelnými črtami, stredne tmavé hnedé vlasy a zelené oči so zlatými fliačikmi. Veľmi sa nelíšila od stoviek iných dievčat z Kingsbridgea. Klobúčik však nosila šibalsky posunutý na jednu stranu, v očiach jej svietilo huncútstvo zároveň s inteligenciou, hľadela naňho s nezbedníckym úsmevom, ktorý sľuboval nejasné, ale mučivé radosti. Poznal ju už desať rokov, ale iba pred niekoľkými mesiacmi si uvedomil, že ju miluje.

Zatiahla ho za stĺp a tam ho pobožkala na ústa. Špičkou jazyka mu jemne prešla po perách. Bozkávali sa vždy, keď sa im na to naskytla príležitosť: v kostole, na trhu, na ulici, keď sa stretli, a – vtedy to bolo najúžasnejšie – keď prišiel k nej domov a zostali sami. Miloval tie chvíle. Premýšľal o ich bozkoch, keď sa ukladal na spánok, aj potom, keď sa prebudil.

Chodil k nim dva-trikrát za týždeň. Jej otec Edmund ho mal rád, teta Petranilla nie. Edmund bol žoviálny človek, neraz pozval Merthina na obed a Merthin jeho ponuky s vďakou prijímal, pretože vedel, že to, čo sa ocitne na stole, bude oveľa lepšie ako jedlo, ktoré dostával u Elfrica. S Caris hrávali šach alebo dámu, alebo sa len zhovárali. Rád ju pozoroval, keď vykladala nejaký príbeh alebo mu čosi vysvetľovala. Rukami pritom kreslila do vzduchu obrazy, na tvári sa jej zračila veselosť alebo úžas, sľa herečka hrala každú časť príbehu. Pováčšine však vyčkával na chvíľu, keď jej bude môcť ukradnúť bozk.

Porozhliadal sa po chráme: nikto sa na nich nepozeral. Vklzol jej rukou pod kabát a dotkol sa jej cez tenké plátno šiat. Telo mala horúce. V ruke držal jej ňadro, bolo malé a okrúhle. Miloval spôsob, akým sa jej svalstvo poddávalo tlaku končekov jeho prstov. Ešte nikdy ju nevidel nahú, ale jej prsia poznal dôverne.

V snoch sa dostal dokonca ďalej. Ocítli sa v nich celkom osamote na čistine v lese alebo vo veľkej sieni na zámku; obaja boli nahí. Bolo však zvláštne, že jeho sny sa končili akosi priskoro; celý frustrovaný sa zobúdzal skôr, ako do nej stačil vstúpiť.

Raz, sľuboval si, jedného dňa.

O sobáší sa nezhovárali. Učni sa nemohli ženiť, takže musel čakať. Caris sama pre seba musela vyriešiť otázku, čo budú robiť, keď sa vyučí;

lenže podobné myšlienky nikdy nevyslovila nahlas. Zdalo sa, že jej vyhovuje brať život taký, aký je. Z debát o ich spoločnej budúcnosti mala až poverčivý strach. Hovorilo sa, že pútnici si nemajú priveľmi plánovať cestu, pretože sa dozvedia o toľkých nebezpečenstvách, že sa na ňu nakoniec nevydajú.

Okolo nich prešla mníška a Merthin s previnilým výrazom odtiahol ruku z Carisinho hrudníka; mníška si ich však nevšímala. V obrovských priestoroch katedrály sa dialo kadečo. Merthin videl párik zamilovaných, ako sa opretý o stenu v južnom výklenku katedrály v tme miluje – bolo to počas vianočnej bohoslužby. Nakoniec ich za to z kostola vyhodili. Premýšľal, či by tu s Caris mohli zostať počas bohoslužby a potajme sa milkovať.

Prišla však s inou myšlienkou. „Podme dopredu,“ navrhla mu. Vzala ho za ruku a ťahala ho pomedzi dav ľudí. Poznal mnohých z veriacich, hoci nie všetkých: Kingsbridge patrila k väčším anglickým mestám, mal asi sedemtisíc obyvateľov, a tak sa všetci navzájom nepoznali. Nasledoval Caris až na miesto, kde sa pretínali cestičky chrámu a kde sa hlavná loď stretávala s priečnou loďou. Dostali sa až k drevenej zábrane, ktorá zamedzovala vstup do východnej časti chrámu, kde bol priestor vyhradený len pre kňazov.

Merthin sa ocitol hneď vedľa Buonaventuru Caroliho, najvýznamnejšieho spomedzi všetkých talianskych kupcov, zavalitého muža v bohato prešívanom kabáte z ťažkej vlnenej látky. Pochádzal z Florencie, tvrdil o nej, že je to najväčšie mesto kresťanského sveta, azda až desaťkrát väčšie ako Kingsbridge –, teraz však žil v Londýne a viedol veľký rodinný obchod, ktorý sa zaoberal výkupom vlny od anglických producentov. Caroliovci boli takí bohatí, že poskytovali pôžičky viacerým kráľom. Buonaventura bol príjemný a skromný človek, aj keď mnohí ľudia o ňom tvrdili, že v obchode nepozná brata.

Caris sa s ním zviatala spôsobom, akým bolo v ich rodine zvykom: ten človek býval v ich dome. Merthinovi priateľsky kývol, hoci podľa Merthinovho veku a obnosených šiat celkom určite vedel, že je len učeň.

Buonaventura si obzeral architektúru chrámu. „Chodím do Kingsbridgea už päť rokov,“ povedal, aby reč nestála, „ale až do dnešného dňa som si nevšimol, že okná v priečnej lodi sú oveľa väčšie ako inde v chráme.“ Hovoril po francúzsky a do reči sa mu primiešali aj slová z dialektu, akým sa hovorilo v talianskom regióne nazývanom Toskánsko.

Merthin mu však bez problémov porozumel. Ako väčšina synov anglických rytierov vyrastal v rodine, v ktorej sa hovorilo normanskou francúzštinou, s vrstovníkmi sa zasa zhováral po anglicky; navyše, zmy-

sel mnohých talianskych slov prosto vycítil, pretože u mníchov v škole sa učil aj po latinsky. „Môžem ti vysvetliť, prečo sú tie okná také,“ povedal. Buonaventura zdvihol obočie, prekvapený, že obyčajný učeň môže mať také vedomosti.

„Chrám postavili pred dvesto rokmi, keď boli úzke lomené okná, aké sú v hlavnej lodi a v presbytériu, revolučnou architektonickou novinkou,“ pokračoval Merthin. „Potom, o sto rokov neskôr, sa biskup rozhodol pre vyššiu vežu a pri tej príležitosti dal prestavať aj priečnu loď. Zasadili do nej väčšie okná, aké medzičasom prišli do módy.“

Merthinov výklad urobil na Buonaventuru dojem. „A ako si sa to dozvedel?“

„V kláštornej knižnici sa nachádzajú aj dejiny opátstva, nazývajú sa Timothyho kniha, a v tej knihe sa dá nájsť všetko o stavbe katedrály. Väčšiu časť spísali za čias významného opáta Philippa, ale veľa napísali aj neskorší autori. Čítal som ju ešte ako dieťa, keď som chodil k mníchom do školy.“

Buonaventura vrhol na Merthina skúmový pohľad, ako keby si chcel pripomenúť jeho tvár, potom akoby mimochodom povedal: „Je to pekná stavba.“

„Sú budovy v Taliansku veľmi odlišné?“ Merthina fascinovali rozhovory o cudzích krajinách, o tom, ako sa tam žije, a predovšetkým o ich architektúre.

Buonaventura sa zatváril zamyslene. „Som presvedčený, že princípy, podľa ktorých sa stavia, sú všade rovnaké. V Anglicku som však nikde nevidel kupoly.“

„Čo je to kupola?“

„Okrúhla strecha, ako polovica gule.“

Merthin užasol. „O ničom takom som ešte nepočul! Ako sa to dá postaviť?“

Buonaventura sa zasmial. „Mladý muž, ja obchodujem s vlnou. Viem, ktorá vlna pochádza z cotswoldskej ovce a ktorá z lincolnskej, stačí, ak ju pomädľím medzi palcom a ukazovákom. Neviem však ani toľko, ako sa stavia kurník, nieto ešte kupola.“

Prišiel Merthinov majster Elfric. Bol to prosperujúci muž oblečený v drahých šatách, hoci na ňom pôsobili, ako keby patrili komusi inému. Ako typický pochlebovač si vôbec nevšimol Caris ani Merthina, ale Buonaventurovi sa hlboko poklonil a povedal: „Je mi ctou zasa ťa vidieť v našom meste, pane.“

Merthin sa musel odvrátiť.

„Čo myslíš, koľko existuje jazykov?“ spýtala sa ho Caris.

Zakaždým jej zišla na um nejaká pochabosť. „Päť,“ odpovedal Merthin bez premýšľania.

„Hovor vážne,“ napomenula ho. „Angličtina, francúzština a latinčina, to sú tri. Florentánia a Benátčania hovoria odlišne, hoci majú viaceré slová spoločné.“

„Máš pravdu,“ povedal, prijímajúc hru. „Spolu je ich päť. Navyše tu je flámčina.“ Iba málokto rozlišoval jazyky, ktorými hovorili kupci, čo prichádzali do Kingsbridgea z textilných miest z Flámska: z Ypres, Brúgg, Gentu.

„Aj dánčina.“

„Aj Arabi majú svoj vlastný jazyk, a keď píš, nepoužívajú také isté litery ako my.“

„Matka Cecilia mi povedala, že každý barbarský národ má vlastnú reč, hoci nikto nevie, ako sa vyjadruje písmom – Škóti, Walesania, Íri a možno aj iné. Dokopy jedenásť, a to možno ešte existujú národy, o ktorých sme ani nepočuli!“

Merthin sa usmial. Takéto reči sa nedali viesť s nikým iným, len s Caris. Spomedzi ich priateľov a rovesníkov nikto nerozumel, čo za vzrušenie sprevádzalo fantazírovanie o iných, zvláštnych ľuďoch a o odlišnom spôsobe ich života. Vedela klásť originálne otázky: Aké je žiť celkom na konci sveta? Mýlia sa kňazi, keď hovoria o Bohu? Ako vieš, že v tejto chvíli nespíš? Vydávali sa aj na pomyselné cesty a súťažili, kto z nich prinesie najvýnimočnejšie poznatky.

Ruch, ktorý spôsobovala vrava v chráme, sa odrazu utíšil. Merthin si všimol, že mnísi a mníšky už sedia na svojich miestach. Nakoniec sa zjavil aj chórmajster, Slepý Carlus. Hoci nevidel, bez akejkoľvek pomoci sa pohyboval po kostole aj po kláštorných budovách. Chodil pomaly, ale s takou istotou ako ktorýkoľvek vidiaci človek; poznal každý kameň aj pilier. Zvučným barytónom udal tón a zbor začal spievať.

Merthin potajme prechovával skepsu voči kléru. Kňazi mali moc, ktorá bola nie vždy v súlade s ich vedomosťami – podobne ako to bolo v prípade jeho zamestnávateľa Elfrica. Napriek tomu však do kostola chodil celkom rád. Bohoslužby ho uvádzali do vytrženia. Hudba, architektúra a latinské piesne mu učarovali, cítil sa, akoby sníval s otvorenými očami. Znova mal pocit, ako keby mu pod nohami prúdila rieka plná dažďovej vody.

Zrakom blúdil po troch úrovniach hlavnej lode – po arkádach, galérii a strešnom nadstavci. Vedel, že keď stavali stĺpy, kládli jeden kameň na druhý, lenže na prvý pohľad pôsobil každý kameň iným dojmom. Bloky kameňa boli otesané, takže každý stĺp vyzeral ako hromada jednotli-

vých kameňov. Pohľadom sledoval, ako sa jeden zo štyroch obrovských stĺpov podopierajúcich hlavnú loď týči do výšky – od masívneho štvorcového podstavca, na ktorom pilier stál, až potiaľ, kde sa jeden stĺp odkláňal na sever, aby vytvoril oblúk ponad bočnú loď, potom ďalej na úroveň vyvýšenej galérie, odkiaľ odbočoval ďalší stĺp na západ, aby tam vytvoril arkádu nad galériou; potom smeroval ďalej na západ, odsakujúc od oblúka, ktorý vytváral základ strechy, až sa nakoniec stĺpy ako strapec kvetov celkom rozišli a premenili sa na oblúkovité rebrá stropu vysoko nad nimi. Zo stredného výrastku v najvyššom bode stropu pokračovalo rebro späť dolu k príľahlému pilieru presne na opačnej strane križovatky.

V tej chvíli sa stalo čosi zvláštne. Obraz pred očami sa mu akoby rozmazal; zdalo sa mu, že východná časť priečnej lode sa pohla.

Ozval sa tichý hukot, taký hlboký, až ho takmer nebolo počuť, a zem pod nohami sa im zachvela, ako keby sa v blízkosti zrútil strom.

Spev zamrel.

V južnej stene presbytéria, v bezprostrednej blízkosti piliera, ktorý Merthin sledoval zrakom, sa zjavila trhlina. Ani nevedel ako, len sa obrátil ku Caris. Kútikom oka zazrel, ako na chór a na križovatku lodí dopadá murivo. Chrám zaplnili zvuky: škrek žien, výkriky mužov, ohlušujúci rachot obrovských kameňov dopadajúcich na zem. Všetko trvalo len chvíľu; zdala sa mu však nekonečná. Keď sa nakoniec všade rozhostilo ticho, Merthin zistil, že drží Caris v náručí, ľavou rukou jej objíma plec a tisne si ju k sebe, pravou rukou jej zasa chráni hlavu, a celé jeho telo sa nachádza presne medzi ňou a miestom, kde sa časť veľkého chrámu ocitla v ruinách.

Bolo zrejmé, že len zázrakom nikto nezahynul.

Najväčšmi poškodená bola južná časť bočnej uličky presbytéria, ktorá bola počas bohoslužby prázdna. Veriacich do tejto časti kostola nepúšťali a kňazi sedeli v strednej časti, nazývanej aj chór. Niekoľko mníchov ušlo smrti iba o vlások, čo len zmnožilo reči o zázraku, iným pád spôsobil tržné rany a podliatiny – na vine boli lietajúce úlomky kameňa. Veriaci utrpeli len niekoľko škrabancov. Bolo zrejmé, že ich ochraňovali nadprirodzené sily, predovšetkým svätý Adolf, ktorého kosti opatrovali pod hlavným oltárom; jeho skutky zahrnovali niekoľko zázračných uzdravení chorých a záchranu ľudí pred smrťou. Všetci napospol sa však zhodli, že Boh zoslal obyvateľom Kingsbridgea varovanie. Nebolo však jasné, čoho sa mali vyvarovať.

Hodinu nato už štyria ľudia vyšetrovali, k akým škodám prišlo. Brat Godwyn, Carisin bratranec, bol kostolník, mal na starosti chrám a všetky jeho poklady. Pod ním slúžil ako matrikulár, ktorý mal na starosti prestavby a opravy, brat Thomas; pred desiatimi rokmi to ešte bol pán Thomas Langley. Zmluvu na údržbu a opravy katedrály mal Elfric, vyučený tesár, ktorý pôsobil aj ako hlavný staviteľ. Merthin v celej záležitosti figuroval ako Elfricov učeň.

Stĺpy rozdeľovali východnú časť katedrály na štyri časti, ktoré sa nazývali polia. Kolaps postihol dve polia najbližšie ku križovatke. Kamený strop bol v prvom poli nad južnou chodbou zničený úplne a v druhom čiastočne. Trhliny sa nachádzali aj na vyvýšenej galérii a z okien podstrešia popadali kamene.

„Klenba sa porušila preto, lebo bola slabá malta,“ povedal Elfric, „a to potom spôsobilo trhliny aj vyššie.“

Merthinovi sa jeho úsudok nezdal správny, ale nemal pre to iné vysvetlenie.

Merthin svojho majstra nenávidel. Spočiatku bol učňom u Elfricovho otca Joachima, staviteľa s rozsiahlymi skúsenosťami, ktorý staval chrámy a mosty v Londýne aj v Paríži. Starec Merthinovi ochotne vysvetľoval princípy murárskeho kumštu – nazývali ich svojimi „tajomstvami“ a boli to zväčša aritmetické vzorce, podľa ktorých sa stavali budovy, napríklad správny pomer medzi výškou budovy a hĺbkou jej základov. Merthin mal čísla rád a hltal všetko, čomu sa od Joachima dalo naučiť.

Potom Joachim umrel a na jeho miesto nastúpil Elfric. Elfric vychádzal z presvedčenia, že to hlavné, čo sa má učeň naučiť, je poslušnosť. Merthin túto zásadu prijímal len s vypätím všetkých síl a Elfric ho za neposlušnosť trestal menšími dávkami jedla, tenším šatstvom a za zlého počasía prácou pod holým nebom. Aby bolo všetko ešte horšie, Elfricova buclatá dcéra Griselda, ktorá mala toľko rokov čo Merthin, dostávala dostatok jedla a teplé oblečenie.

Pred tromi rokmi umrela Elfricovi žena. Oženil sa s Alice, Carisinou staršou sestrou. Ľudia vo všeobecnosti súdili, že Alice je krajšia z oboch sestier, naozaj mala pravidelnejšie črty, nemala však schopnosť podmaniť si ľudí, aká zdobila Caris. Merthin ju pokladal za prázdnu. Odjakživa sa zdalo, že Merthin sa Alice páči rovnako ako jej sestre, dúfal preto, že u Elfrica zariadi, aby s ním zaobchádzal vládnejšie. Lenže stal sa pravý opak. Alice očividne dospela k záveru, že jej povinnosťou manželky je pridať sa k Elfricovi a trýzniť Merthina ešte viac.

Merthin dobre vedel, že aj iní učni trpia a nikto proti tomu neprotestuje, pretože vyučiť sa bol jediný spôsob, ako sa dostať k dobre platené-

mu remeslu. Remeselnícke spolky boli v tom čase na vzostupe. Nikto nemohol v meste vykonávať remeslo, ak sa nestal členom remeselníckeho spolku, gildy. Dokonca aj kňaz alebo mních či žena z domácnosti, ktorí by chceli obchodovať s vlnou alebo variť pivo a predávať ho, museli vstúpiť do gildy. Navyše práce mimo mesta nebolo: sedliaci si stavali domy sami a sami si aj šili košeľe.

Po skončení učňovských rokov zostávala väčšina učňov pracovať u svojho majstra. Pracovali za mzdu ako tovariši. Niektorí skončili ako spoločníci svojich majstrov a po ich smrti prebrali celý podnik. Lenže to nemal byť Merthinov prípad. Elfric priveľmi nenávidel. Len čo sa mu naskytne vhodná príležitosť, odíde.

„Pozrime sa na to zhora,“ navrhol Godwyn.

Pobrali sa na východný koniec. Elfric povedal: „Rád vidím, že si sa vrátil z Oxfordu, brat Godwyn. Určite ti však chýba spoločnosť toľkých učených ľudí.“

Godwyn kývol hlavou. „Profesori a učitelia sú tam naozaj úžasní.“

„A ostatní študenti – nazdám sa, že to musia byť pozoruhodní mladí ľudia. Hoci dostali sa sem aj chýry, že nie všetci sa dobre správajú.“

Godwyn sa zatváril ľútostivo. „Obávam sa, že niektoré príhody sú naozaj pravdivé. Keď sa mladý kňaz alebo mních ocitne po prvý raz mimo domova, môže podľahnúť pokušeniu.“

„Ale aj tak – sme šťastní, že máme v Kingsbridgei ľudí, ktorí vyštudovali v Oxforde.“

„Si milý, že to hovoríš.“

„Och, veď je to pravda.“

Merthinovi sa žiadalo skríknúť: Pre všetko na svete, buď ticho! Lenže Elfric mal také spôsoby. Bol to obyčajný remeselník, jeho práca nestála za veľa a úsudok mal pochybný, vedel však, ako sa ľuďom votrieť do priazne. Merthin ho už neraz pristihol, videl, ako si počína, vždy znova a znova – pretože Elfric sa správal vtieravo práve k ľuďom, od ktorých čosi potreboval, a ako grobian k tým, od ktorých nepotreboval nič. Oveľa viac však Merthina prekvapil Godwyn. Ako to, že taký inteligentný a vzdelaný človek do Elfrica nevidí? Možnože človeku, ktorý je objektom jeho vtieravosti, jeho správanie tak nebije do očí.

Godwyn otvoril dvierka a začal vystupovať po úzkom točitom schodisku ukrytom v stene. Merthin pocítil vzrušenie. Rád vstupoval do tajných chodieb katedrály. Jeho zvedavosť vzbudzoval aj dramatický kolaps, dychtil prísť na jeho príčinu.

Bočné lode boli jednoduché prízemné štruktúry, ktoré na každej strane vyčnievali z hlavného tela chrámu. Mali stropy s rebrami. Nad klen-

bou vystupovala nízka strecha vedúca od vonkajšieho rohu výklenku až k základom podstrešia. Pod stúpajúcou strechou bola trojuholníková dutina, ktorej dlažba tvorila skrytú časť alebo rub klenbového stropu bočnej lode. Do tohto priestoru sa vyškriabali štyria ľudia, aby z výšky zhodnotili rozsah spôsobených škôd.

Cez okenné otvory vnikalo dnu svetlo, navyše predvídavý Thomas zobrať so sebou olejovú lampu. Merthin si ihneď všimol, že klenby, na ktoré teraz videli zvrchu, nie sú v každom poli rovnaké. Klenba vedúca východným smerom mala plochejší oblúk ako susedná a ďalšia – sčasti zničená – vyzerala, akoby bola takisto odlišná.

Šli popri rube klenby, držali sa blízko okraja, kde bola klenba silnejšia, až sa dostali k zrútenej časti tak blízko, ako sa len dalo. Rovnako ako inde v kostole aj tu bola klenba zhotovená z kameňov pospájaných maltou, s tým rozdielom, že kamene v stropnej časti boli tenšie a ľahšie. Spočiatku bola takmer zvislá, ale ako sa dvíhala, nakláňala sa dovnútra, až sa stretla s murivom z opačnej strany.

Elfric poznamenal: „Najprv bude treba obnoviť klenbu nad prvými dvoma poľami, čo sa nachádzajú nad bočnými loďami.“

Thomas bol skeptický. „Odvtedy, čo niekto v Kingsbridgei staval klenbu s rebrami, uplynulo veľa času.“ Obrátil sa na Merthina: „Dokázal by si urobiť debnenie?“

Merthin vedel, čo má na mysli. Na okraji klenby, kde sa múr dvíhal takmer kolmo, budú kamene držať na mieste vlastnou váhou, lenže vyššie, kde začne krivka naberať horizontálny smer, bude treba postaviť oporu, aby sa všetko udržalo na mieste, kým zaschne malta. Obvyklým postupom bolo zhotoviť drevené podpery, nazývané debnenie, a na ne klásť kamene.

Pre tesára to bola výzva, pretože krivky museli byť presné. Thomas vedel, že Merthin odvádza kvalitnú prácu, pretože už niekoľko rokov mal príležitosť pozorovať výsledky Merthinovej aj Elfricovej práce na katedrále. Aj tak sa však dopustil netaktnosti, keď oslovil učňa, a nie majstra. Elfric okamžite zareagoval. „Pod mojím dohľadom sa do toho môže pustiť.“

„Urobím to debnenie,“ povedal Merthin, ktorý už premýšľal, ako celú formu zaistiť podperami a ako postaviť lešenie, na ktorom budú stáť murári. „Lenže tieto klenby nepostavili za pomoci debnenia.“

„Nerozprávaj nezmysly, chlapče,“ zahriakol ho Elfric. „Pravdaže postavili. Nič o tom nevieš.“

Merthin dobre vedel, že by nebolo múdre prieť sa so svojím zamestnávateľom. Na druhej strane, už o šesť mesiacov bude s Elfricom súpe-

riť o zákazky, a tak potreboval, aby ľudia ako brat Godwyn vedeli o jeho schopnostiach. Popudilo ho aj pohŕdanie v Elfricovom hlase, preto pocítoval neodolateľné nutkanie dokázať, že sa jeho majster mylí. „Pozri sa na okraje,“ povedal nezdvorilo. „Po tom, čo dokončili jedno pole, by murári to isté debnenie použili aj pri druhom. V takom prípade by si klenby zachovali rovnakú krivku. Lenže v skutočnosti sú odlišné.“

„Zrejme to debnenie už znova nepoužili,“ odvrkol Elfric podráždene.

„A prečo by ho nemali použiť?“ trval Merthin na svojom. „Potrebovali ušetriť stavebné drevo, ani nehovoriac o tom, že by museli znova platiť tesárov.“

„Nie je možné, aby klenbu postavili bez debnenia.“

„Ale ba, je,“ prel sa ďalej Merthin. „Existuje spôsob...“

„To stačí,“ zahriakol ho Elfric. „Si tu na to, aby si sa učil, nie poučoval.“

Vtom zasiahol Godwyn. „Vyčkaj chvíľu, Elfric. Ak má chlapec pravdu, kláštor ušetrí kopu peňazí.“ Pozrel na Merthina. „Čo si nám to chceš povedať?“

Merthin si už želal, aby sa do tejto témy nebol pustil. Zaplatí za to peklom. Cúvnuť však bolo neskoro. Ak by nepokračoval, nazdali by sa, že nevie, o čom hovorí. „Je to opísané v jednej knihe, ktorá sa nachádza v kláštornej knižnici, a je to veľmi jednoduché,“ povedal. „Ako sa kladú kamene, každý sa omotá povrazom. Jeden koniec povrazu sa prichyť o stenu, druhý sa zaťazí kusom dreva. Povraz tvorí na hrane kameňa pravý uhol a zabráňuje mu, aby vypadol z lôžka v murive a spadol na zem.“

Nastala chvíľa ticha, všetci sa sústreďovali a usilovali sa predstaviť si, ako to vyzerá v skutočnosti. Nakoniec Thomas prikývol. „Mohlo by to fungovať,“ povedal.

Elfric zúrilo.

Godwyn prejavil záujem. „Čo je to za knihu?“

„Volá sa *Timothyho kniha*,“ odpovedal mu Merthin.

„Viem o nej, ale nikdy som ju nečítal. Zrejme som mal,“ obrátil sa Godwyn na ostatných. „Videli sme toho dosť?“

Elfric s Thomasom prikývli. Ako všetci štyria schádzali z podkrovia, Elfric zahundral Merthinovi do ucha: „Uvedomuješ si, že si sa pripravil o niekoľkotýždňovú prácu? Stavím sa, že keby si bol sám sebe majstrom, nič podobné by si neurobil.“

Na také čosi Merthin nepomyslel. Elfric má pravdu: dokázal, že debnenie nie je potrebné, a tým sa pripravil o prácu. Lenže na spôsobe, akým premýšľal Elfric, bolo naozaj čosi choré. Bolo nečestné dovoliť,

aby ktosi utrácal peniaze bez dôvodu, len aby si človek uchoval prácu. Merthin nechcel žiť na úkor iných ľudí.

Zišli dolu točitým schodiskom do presbytéria. Elfric sa obrátil na Godwyna. „Prídem zajtra. Vypočítam, koľko to všetko bude stáť.“

„Dobre.“

Potom požiadal Merthina: „Ty zostaň tu a spočítaj kamene v klenbe. S výsledkom príď ku mne domov.“

„Áno.“

Elfric s Godwynom odišli. Thomas sa však nemal na odchod. „Dostal som ťa do problémov,“ povedal.

„Chcel si ma podržať.“

Mních pokrčil plecami a pravou rukou urobil gesto, ktoré malo znamenať „čo sa dá robiť“. Lavú ruku mu pred desiatimi rokmi amputovali v lakti, pretože dostal infekciu z rany utrženej v bitke, ktorej bol Merthin svedkom. Merthin si už sotva spomínal na tú zvláštnu scénu, ktorá sa odohrala v lese, zvykol si na Thomasa v mníšskej kutni, ale teraz si na ňu spomenul znova: ozbrojenci, deti skrývajúce sa v kroviskách, luk a šíp, zakopaný list. Thomas sa k nemu zakaždým správal milo; Merthin tušil, že preto, čo sa vtedy prihodilo. „Nikomú som o tom liste nepovedal,“ zašepkal.

„Ja viem,“ odvetil Thomas. „Ak by si povedal, už by si bol mŕtvy.“

Väčšinu veľkých miest ovládali kupecké gildy, organizácie skladajúce sa z popredných občanov. Pod kupeckými gildami boli početné remeselnícke gildy, združujúce ľudí zaoberajúcich sa určitým remeslom: murárov, tesárov, garbiarov, tkáčov, krajčírov. Nasledovali farské gildy, čiže menšie skupiny občanov združujúce sa okolo miestnych chrámov: zbierali peniaze na kňazské rúcha a posvätné ornamenty, na podporu vdov a sirôt.

V mestách, kde mali katedrálu, to bolo iné. Kingsbridge ovládali podobne ako St Albans alebo Bury St Edmunds kláštory, ktoré vlastnili takmer všetku pôdu v meste a okolí. Predstavení kláštorov vždy odmietali povoľovať kupecké gildy. Najvýznamnejší remeselníci a obchodníci v Kingsbridgei boli členmi farskej gildy svätého Adolfa. Nebolo pochyb, že táto gilda kedysi v dávnej minulosti začínala ako zbožná skupina ľudí, ktorá zbierala peniaze na katedrálu, lenže dnes to bola najvýznamnejšia organizácia v meste. Formulovala pravidlá, ktorým podliehal obchod, a volila aldermana, akéhosi starostu, a šesť strážcov, ktorí dbali, aby sa dodržiavali v praxi. V gilde sa tvorili miery, podľa kto-

rých sa štandardizovala váha vriec s vlnou, šírka balu látky a objem súdka pre všetky obchody v Kingsbridgei. Na druhej strane však kupci nemohli usporadúvať trhy a jarmoky a presadzovať právo tak, ako sa to dialo v susedných mestách – tieto práva si opäť kláštora v Kingsbridgei vyhradil pre seba.

Popoludní na svätodušnú nedeľu sa v zasadacej sieni gildy konal banket pre najvýznamnejších kupcov, ktorí zavítali do mesta. Aldermanom bol Edmund Wooler. Caris mu pomáhala obsluhovať hostí, takže Merthin sa musel zaobiť bez nej.

Našťastie, na bankete bol aj Elfric s Alice, takže mohol sedieť v kuchyni, počúvať bubnovanie dažďa a premýšľať. Nebolo chladno, napriek tomu však založil oheň, aby bolo na čom variť. Červený plameň vrhal do miestnosti príjemné svetlo. Počul Elfricovu dcéru Griseldu, ako ide hore schodmi. Dom bol pekný, hoci menší ako Edmundov. Na prízemí bola len hala s kuchyňou. Schodisko viedlo na otvorenú plošinu, kde spávala Griselda, a k zatvorenej spálni, v ktorej nocoval majster so ženou. Merthin spával v kuchyni.

Ešte pred tromi-štyrmi rokmi Merthina v noci mučili predstavy, ako sa zakráda hore schodmi, vkláza pod prikrývky a túli sa ku Griseldinmu mäkkému teplému telu. Lenže Griselda si namýšľala, že je čosi viac ako on, zaobchádzala s ním ako so sluhom a ani raz ho neposmelila.

Merthin sedel na lavici, upieral zrak do ohňa a predstavoval si drevené lešenie, čo bude stavať pre murárov, ktorí budú rekonštruovať zrútenú klenbu v katedrále. Drevo bolo drahé a dlhé kmene sa vyskytovali len vzácné – majitelia lesov zvyčajne podľahli pokušeniu predať drevo skôr, ako celkom dozrelo. A tak sa stavitelia pokúšali minimalizovať veľkosť lešenia. Šetrili drevom, radšej ho vešali na existujúce steny, ako keby ho mali postaviť od zeme.

Zatiaľ čo premýšľal, Griselda zišla dole a načapovala si zo súdka pohár piva. „Dáš si aj ty?“ spýtala sa. Merthin súhlasil, prekvapený, aká je k nemu zrazu milá. Prekvapila ho aj po druhý raz – posadila sa na stoličku priamo oproti nemu. Napila sa.

Pred troma týždňami Griselde zdúchol milenec Thurstan. Nečudo, že sa cítila osamelá a zatúžila po Merthinovej spoločnosti. Nápoj mu zohrial žalúdok a uvoľnil ho. Hľadal, čo by povedal, až z neho vyšlo: „Čo sa stalo s Thurstanom?“

Pohodila hlavou ako bujná kobyľa. „Povedala som mu, že sa za neho nevydám.“

„A prečo nie?“

„Je pre mňa primladý.“

Merthinovi sa nezdalo, že by sa veci mali naozaj tak. Thurstan mal sedemnášť rokov, Griselda dvadsať, lenže nebola mimoriadne vyzretá. Pravdepodobne išlo skôr o to, dumal, že Thurstan je z nižšej spoločenskej triedy. Do Kingsbridgea prišiel pred niekoľkými rokmi nevedno skadiaľ a pracoval ako nevyučený robotník pre viacerých remeselníkov v meste. Oveľa pravdepodobnejšie bolo, že ho Griselda zunovala alebo sa mu zne-páčilo samo mesto Kingsbridge, a tak sa jednoducho pobral ďalej.

„Kam odišiel?“

„Neviem, a ani sa o to nestarám. Mala by som sa vydať za kohosi v mojich rokoch, kto vie, čo je to zodpovednosť, možno za muža, ktorý jedného dňa prevezme podnik môjho otca.“

Merthinovi zišlo na um, že azda hovorí o ňom. Celkom isto to tak nebude, usúdil nakoniec, vždy sa na mňa pozerala zvrchu. Potom vstala, prišla k nemu a posadila sa na lavicu vedľa neho.

„Môj otec sa k tebe správa hanebne,“ povedala. „Odkiaľživa som bola toho názoru.“

Merthina to zaskočilo. „Nuž, trvalo ti, kým si na to prišla – veď u vás bývam už šesť a pol roka.“

„Ťažko sa môžem stavať proti vlastnej rodine.“

„Ale prečo je ku mne taký zlý?“

„Podľa neho si myslíš, že si lepší ako on, a dávaš mu to aj pocítiť.“

„Možno som naozaj lepší.“

„Vieš, ako to myslím?“

Zasmial sa. Po prvý raz ho rozosmiala.

Posunula sa na lavičke ešte bližšie k nemu, takže sa stehnom pod vlne-nou látkou celkom pritlačila k jeho stehnu. Mal na sebe obnosenú plá-tennú košeľu s nohavicami, aké nosili všetci chlapi, ale aj tak cítil, ako teplo jej tela preniká cez oba odevy. Prečo to všetko? Nedôverčivo sa na ňu pozrel. Mala zamatové tmavé vlasy a hnedé oči. Jej tvár bola príťaž-livo buclatá. Pery mala ako stvorené na bozkávanie.

Ozvala sa: „Som rada vonku, keď prší. Na daždi sa cítim príjemne.“

Cítil, ako sa ho zmocňuje vzrušenie, a radšej od nej odvrátil zrak. Čo by si pomyslela Caris, keby tak vošla dnu, zišlo mu na um? Pokúsil sa skryť túžbu, ale všetko sa len zhoršilo.

Znova sa pozrel na Griseldu. Pery mala vlhké a trochu pootvorené. Nahla sa k nemu. Pobozkal ju. Okamžite mu strčila jazyk do úst. Bola to náhla, šokujúca intímnosť, ktorá ho ešte väčšmi vzrušila. Odpovedal rovnakým spôsobom. Toto nebolo ako bozkávať sa s Caris.

Myšlienka na ňu ho zastavila. Odtiahol sa od Griseldy a vstal.

„Čo ti je?“ spýtala sa.

Nehodlal vyjsť s pravdou von, namiesto toho jej povedal: „Nikdy som sa ti nepáčil.“

Zatvárla sa nahnevane. „Už som ti povedala, musela som držať s otcom.“

„Veľmi rýchlo si zmenila mienku.“

Vstala a pohla sa k nemu. Ustupoval, až narazil chrbtom do steny. Vzala jeho ruku a položila si ju na prsia. Mala ich okrúhle a ťažké a on nevládal odolať pokušeniu ohmatať ich.

Spýtala sa ho: „Ty si to ešte nikdy nerobil – tamtie veci – s dievčaťom?“

Stratil reč, a tak len prikývol.

„Pomyslel si niekedy na to, že by si to mohol robiť so mnou?“

„Áno,“ dostal zo seba.

„Tak sa do toho môžeš pustiť, ak chceš, kým nie sú doma. Pôjdeme hore a ľahneme si do mojej postele.“

„Nie.“

Pritisla sa k nemu celým telom. „Bozkávala som sa s tebou a to ma rozhorúčilo. Som celá vlhká.“

Odtisol ju. Pohyb bol drsnejší, ako zamýšľal, takže odletela dozadu a pristála na guľatom zadku. „Daj mi pokoj,“ povedal jej.

Sám si nebol istý, či to myslí naozaj, ale ona ho vzala za slovo. „Choď teda do pekla,“ zakliala. Vstala a zamierila hore schodmi.

Zostal na mieste a vzrušene dýchal. Odmietol ju a teraz mu to prišlo ľúto.

Učni neboli pre mladé ženy ničím príťažliví, dievčatám sa nechcelo čakať na nich dlhé roky, kým si ich budú môcť vziať. Napriek tomu Merthin dvoril viacerým dievčatám z Kingsbridgea. Jedna z nich, Kate Brownová, ho mala natoľko rada, že bola ochotná dovoliť mu jedného letného popoludnia v otcovej záhrade naozaj všetko. Potom jej otec odrazu umrel a matka sa aj s rodinou odsťahovala do Portsmouthu. Bolo to jediný raz, čo Merthin spal so ženou. Zošalel, keď teraz odmietol Griseldu?

Navrával si, že so šťastím unikal. Griselda bola stelesnená zlomyseľnosť a v skutočnosti ho vôbec nemala rada. Mal by byť hrdý, že odolal pokušeniu. Nepodvolil sa inštinktom ako hlúpy zver; rozhodol sa ako chlap.

Začul, ako Griselda narieka.

Jej plač nebol veľmi hlasitý, napriek tomu ho však bolo počuť. Zašiel k zadnému vchodu. Ako za všetkými domami v meste, aj za Elfricovým sa rozkladal dlhý, úzky pás zeme, kde sa nachádzal záchod a smetisko. Väčšina gazdín chovala na dvorčekoch kurčatá a prasce, pestovala zelestinu a ovocie. Elfricov dvor slúžil ako sklad dreva a kameňov, kľbiek

povrazov, vedier, fúrikov a rebríkov. Merthin sledoval, ako dážd' padá na dvor, ale Griseldin nárek mu aj tam dorážal do uší.

Rozhodol sa, že odíde z domu, dostal sa však len po vstupnú bránu; nevedel, kam by šiel. V dome, kde bývala Caris, bola doma len Petranilla, pre ktorú by veru nebol vítaný hosť. Premýšľal, že by mohol zájsť za rodičmi, boli to však poslední ľudia, ktorých mal chuť navštíviť, keď bol v takomto stave. Mohol sa pohovárať s bratom, lenže Ralph mal prísť do Kingsbridgea až koncom týždňa. Navyše si uvedomil, že nemôže odísť z domu bez kabáta, ani nie preto, že by sa bál dažďa, ale pre guču na prednej strane nohavíc, ktorá nie a nie zmiznúť.

Pokúsil sa myslieť na Caris. Určite popíja víno, premýšľal, je pečenú hovädzinu a biely chlieb. Rád by vedel, čo si obliekla. Jej najkrajšie šaty boli ružovo-červené so štvorcovým výstrihom, ktorý odhaľoval bielu pokožku na štíhlom krku. Lenže Griseldin plač jednostaj rušil jeho myšlienky. Rád by ju utíšil, rád by jej povedal, ako mu je ľúto, že sa jeho vinou cíti odvrhnutá, vysvetlil jej, že je príťažlivá osôbka, ale že sa k sebe nehodia.

Posadil sa, potom zasa vstal. Bolo neznesiteľné počúvať žalostiacu ženu. Kým jej plač naplňuje dom, nemôže premýšľať o lešení. Nemôže zostať, nemôže odísť, nemôže pokojne sedieť.

Vyšiel hore schodmi. Ležala dolu tvárou na slamníku, ktorý jej slúžil ako posteľ. Šaty mala vyhrnuté až na mäsité stehná. Pokožku na zadnej strane nôh mala veľmi bielu a na pohľad mäkkú.

„Prepáč,“ povedal.

„Chod' preč.“

„Neplač.“

„Nenávidím ťa.“

Kľakol si k nej a pohladil ju po chrbte. „Nemôžem len tak sedieť v kuchyni a počúvať, ako nariekaš.“

Prevalila sa a pozrela sa na neho, tvár mala celú mokrú od slz. „Som škaredá a tučná a ty ma nenávidíš.“

„Necítim k tebe nenávisť.“ Chrbtom ruky jej poutieral mokré líca.

Chytila ho za zápästie a pritiahla k sebe. „Naozaj? Je to pravda?“

„Je. Ale...“

Položila mu ruku na zátylok, pritiahla si ho k sebe a pobožkala ho. Zachrčal, vzrušenejší ako predtým. Lahol si na slamník vedľa nej. Len chvíľu, a odídem, sľuboval si. Trochu ju uteším, potom vstanem a zídem dolu.

Vzala ho za ruku a prešla si ňou po sukni. Potom si ju zastrčila medzi nohy. Cítil jej pružné ochlpenie, mäkkú kožu pod ním a nakoniec vlhkú štrbinu a vedel, že je stratený. Drsne ju pohladil a prenikol prstom dnu. Mal pocit, že každú chvíľu praskne. „Už nemôžem prestať,“ povedal.

„Rýchlo,“ posúrila ho dychčiac. Vytiahla mu košeľu, stiahla nohavice a on sa na ňu prevalil. Keď mu rukou pomáhala nájsť správny smer, mal pocit, že nad sebou stráca kontrolu. Výčitky prišli ešte skôr, ako bolo po všetkom. „Och, nie,“ povedal. Výbuch nastal s prvým pohybom dnu a v nasledujúcej chvíli bolo po všetkom. Zvädol na nej, zatvoril oči. „Och, Bože,“ vydýchol. „Kiežby som bol mŕtvy.“

7

V pondelok po raňajkách, na druhý deň po bankete, ktorý sa konal v zasadacej sieni miestnej gildy, prišiel Buonaventura Caroli so šokujúcim oznámením.

Už keď si Caris v jedálni otcovského domu sadala za dubový stôl, cítila čudnú neistotu. Bolela ju hlava a chvel sa jej žalúdok. Aby ho upokojila, zjedla za misku teplého mlieka s nadrobeným chlebom. Spomenula si, že na bankete jej zachutilo víno, a teraz si robila starosti, či ho nevypila priveľa. Bolo to pľuštenie, nedobrá stav, ktorý nastupoval na druhý deň ráno a o ktorom žartovali chlapci, keď sa chvastali, koľko a akého silného nápoja vypili?

Otec s Buonaventurom jedli studenú baraninu a teta Petranilla spomínala na mladosť. „Keď som mala pätnásť rokov, zasnúbili ma so synovcom grófa zo Shiringu,“ vykladala. „Pokladali to za výhodné spojenie. Jeho otec bol nevelmi významný rytier a môj zasa bohatý kupec s vlnou. Potom však gróf a jeho jediný syn zahynuli v Škótsku v bitke pri Loudon Hille. Môj snúbenec Roland sa stal grófom – a vzápätí náš zväzok zrušil. Dodnes je gróf. Ak by som si bola Rolanda vzala ešte pred tou osudnou bitkou, dnes by som bola grófka zo Shiringu.“ Po týchto slovách si namočila opečený chlebík do piva.

„Možno si to Boh neželal,“ poznamenal Buonaventura. Hodil Drobčekovi kosť a pes sa na ňu vrhol, ako keby nežral celý týždeň. Potom sa Buonaventura obrátil na otca: „Priatefu, rád by som sa s tebou o čomsi pohováral, a to ešte skôr, ako pristúpime k obchodným záležitosťiam.“

Podľa tónu, akým tieto slová vyslovil, Caris poznala, že má zlé správy. Jej otec musel mať rovnaký pocit, pretože povedal: „Zdá sa, že to nebude príjemná debata.“

„Náš obchod sa za posledné roky scvrkáva,“ pokračoval Buonaventu-

ra. „Moja rodina predáva každý rok menej látok a zároveň každý rok nakupuje menej anglickej vlny.“

„V obchode to už tak chodí,“ povedal Edmund. „Raz si hore, potom zasa dole, a nikto nevie, prečo je to tak.“

„Lenže tentoraz sa do obchodu zamiešal váš kráľ.“

Bola to pravda. Eduard III. vedel, že obchod s vlnou vynáša celkom slušné peniaze, a preto sa rozhodol, že koruna z nich musí dostať väčší podiel. Stanovil preto novú daň na vrece vlny. Vreca malo štandardizovanú váhu 364 libier a predávalo sa približne za štyri libry; daň navyše tvorila celú štvrtinu ceny vlny. Bolo to priveľa.

Buonaventura pokračoval: „A čo horšie, sťažil vývoz vlny z Anglicka. Musím dávať čoraz viac úplatkov.“

„Zákaz exportu čoskoro odvolajú,“ usiloval sa ho presvedčiť Edmund. „Kupci z Vlnárskej spoločnosti už rokujú v Londýne s kráľovskými úradníkmi...“

„Kiežby si mal pravdu,“ prerušil ho Buonaventura. „Lenže za súčasného stavu dospela moja rodina k názoru, že v tejto časti krajiny už nepotrebujem navštevovať dva rozličné trhy s vlnou.“

„Celkom správne!“ zvolal Edmund. „Zostaň tu a na trh v Shiringu zabudni.“

Mesto Shiring bolo vzdialené dva dni cesty od Kingsbridgea. Bolo približne rovnako veľké a hoci nemalo katedrálu ani opátstvo, pýšilo sa šerifovým kaštieľom a okresným súdom. Raz za rok usporadúvalo konkurenčný trh s vlnou.

„Obávam sa, že tu nie je dostatok rozmanitých druhov vlny. Zdá sa mi, že trh s vlnou v Kinsbridgei upadá. Čoraz viac predávajúcich sa presúva do Shiringu. Tamojší trh preto ponúka oveľa viac typov a rozmanitejšiu kvalitu.“

Caris pocítila sklamanie. Pre otca to mohlo mať katastrofálne následky. Zamiešala sa do rozhovoru: „A prečo predávajúci uprednostňujú Shiring?“

Buonaventura len pokrčil plecami. „Kupeckej gilde sa podarilo urobiť tamojší trh príťažlivejším. Pred mestskými bránami sa netvoría dlhé zástupy, obchodníci si môžu prenajať aj stany, aj stánky, priamo na trhu stojí budova, kde možno uzatvárať obchody, aj keď prší ako teraz tu...“

„To všetko môžeme urobiť aj my,“ povedala Caris.

Otec odfrkol. „Len či.“

„A prečo by sme nemohli, ocko?“

„Shiring je nezávislé mesto, má vlastnú samosprávu a privilégiá krá-

lovského mesta. Kupecká gilda môže zabezpečovať všetko tak, aby sa to dialo na prospech obchodníkov s vlnou. Kingsbridge patrí opátstvu...”

Ozvala sa Petranilla: „Na slávu Božiu.“

„O tom nepochybujem,“ poznamenal Edmund. „Lenže naša farská gilda nemôže podniknúť nič bez súhlasu opátstva – a opáti sú opatrní a konzervatívni ľudia. Môj brat nie je výnimka. Výsledkom je, že väčšinu plánov na zlepšenie situácie zamietli.“

Buonaventura pokračoval: „Moja rodina má s tebou, Edmund, a ešte predtým mala s tvojím otcom dlhoročné kontakty. To bol dôvod, prečo sme chodili do Kingsbridgea. Lenže keď nastanú ťažké časy, city musia nabok.“

„Len mi dovoľ, aby som ťa požiadal o malú láskavosť, aspoň pre tie dlhoročné kontakty,“ odpovedal Edmund. „Nerob definitívne rozhodnutie. Nechaj si otvorené zadné dvierka.“

To je múdry návrh, pomyslela si Caris. Zapôsobilo na ňu, ako často predtým, aký vedel byť jej otec pri rokovaníach prefikáný. Neprehováral Buonaventuru, aby zmenil rozhodnutie, tak by sa ešte väčšmi zafal. Takto bolo oveľa pravdepodobnejšie, že Talian sa zatiaľ nerozhodne s konečnou platnosťou. K ničomu ho to nezaväzovalo, ale dvere zostali poodchýlené.

Taký návrh mohol Buonaventura len ťažko odmietnuť. „Dobre, ale kam to povedie?“

„Chcem, aby sa aj u nás zlepšili podmienky na obchodovanie, najmä aby sme urobili poriadok s mostom,“ odpovedal Edmund. „Ak budeme môcť v Kingsbridgei ponúknuť lepšie podmienky ako v Shiringu, ak pritiahneme ďalších predávajúcich, budeš k nám chodiť aj naďalej alebo nie?“

„Pravdaže budem.“

„Viem, čo musíme urobiť.“ Vstal. „Hneď pôjdem navštíviť brata. Pod so mnou, Caris. Nech sa pozrie na zástup, ktorý sa tvorí na moste. Nie, počkaj, zober so sebou aj toho svojho múdrego staviteľa Merthina. Možno budeme potrebovať jeho odborný názor.“

„Určite pracuje.“

„Povedz jeho majstrovi, že s chlapcom sa chce zhovárať alderman farskej gildy,“ zamiešala sa Petranilla. Hrdila sa tým, že jej brat je alderman, a spomínala to pri každej príležitosti.

Mala však pravdu. Elfric bude musieť Merthina uvoľniť. „Pôjdem ho pohľadať,“ povedala Caris.

Obliekla si plášť s kapucňou a vyšla von. Ešte vždy pršalo, hoci už nie tak husto ako včera. Elfric býval podobne ako väčšina významných občanov mesta na hlavnej ulici, ktorá viedla od mosta po bránu opátstva.

Široká ulica bola plná ľudí a vozíkov, ľudia mierili na trh, trmácali sa cez kaluže a prúdy dažďa. Ako vždy, aj teraz sa tešila, že sa stretne s Merthinom. Zamilovala si ho už pred desiatimi rokmi na Sviatok všetkých svätých, keď sa zjavil na tréningu lukostrelcov s podomácky vyrobeným lukom. Bol múdry a bola s ním zábava. Podobne ako ona, aj on vedel, že svet je väčšie a úžasnejšie miesto, ako si vie väčšina obyvateľov Kingsbridgea čo len predstaviť. Pred šiestimi mesiacmi však objavili čosi, čo bolo ešte vzrušujúcejšie, ako len byť priateľmi.

Caris sa bozkávala s chlapcami aj pred Merthinom, hoci sa to nestávalo často: nikdy v tom nevidela nijaký zmysel. Bozkávať sa s ním bolo však čosi celkom iné, vzrušujúce a príťažlivé. Mal v sebe čosi z uličníka, čo spôsobovalo, že všetko, čo robil, dostávalo príchut' zakázaného ovocia. Mala rada, keď sa dotýkal jej tela. Chcela ísť ďalej – radšej však o tom nepremýšľala. „Ďalej“ znamenalo svadbu, a potom sa už manželka musí podriaďovať manželovi, ktorý sa stane jej pánom – a podobnú myšlienku Caris nenávidela. Našťastie, ešte sa tým nemusela zapodievať, pretože Merthin sa aj tak nemohol ženiť. Musel vyčkať, kým sa mu skončí učňovská doba, a tá mala trvať ešte šesť mesiacov.

Prišla k Elfricovmu domu a vošla dnu. Jej sestra Alice bola v prednej izbe. Sedela za stolom s nevlastnou dcérou Griseldou. Jedli chlieb s medom. Za tri roky, odvtedy, čo sa vydala za Elfricu, sa Alice zmenila. Hrubosťou sa odjakživa ponášala na Petranillu a pod vplyvom manžela sa navyše stala podozrievavou, závistlivou a malichernou.

Dnes sa však Carisinej návšteve potešila. „Sadni si, sestrička,“ ponúkla ju. „Máme čerstvý chlebič.“

„Ďakujem, nebudem. Hľadám Merthina.“

Alice sa zatvárila nesúhlasne. „Tak zavčasu?“

„Otec ho potrebuje.“ Caris prešla cez kuchyňu k zadnému vchodu a nazrela na dvor. Na spustnuté smetisko za staviteľovým domom pršalo. Jeden z Elfricových robotníkov ukladal na káru mokré kamene. Po Merthinovi nebolo ani chýru, ani slychu. Vrátila sa dnu.

„Najskôr bude v katedrále,“ oznámila jej Alice. „Robí tam dvere.“

Caris si spomenula, že Merthin sa jej o tom zmienil. Dvere na severnej strane spráchniveli a Merthin pracoval na nových.

Griselda dodala: „Vyrezáva panny.“ Uškrnula sa a vložila si do úst kus chleba s medom.

Caris vedela aj o tom. Staré dvere zdobil výjav, na ktorom Ježiš na Olivovej hore kázal o múdrej a hlúpej panne, a Merthin mal urobiť jeho kópiu. Lenže v Griseldinom úškľabku bolo čosi nedobré. Aspoň sa to Caris zdalo. Takmer ako keby sa jej vysmievala, že je ešte panna.

„Skúsím ho pohľadať v katedrále,“ povedala Caris, zľahka im zamávala a odišla.

Prešla po hlavnej ulici a dostala sa až ku katedrále. Prechádzala po medzi stánky trhovníkov a zdalo sa jej, že vo vzduchu visí čosi bezútešné. Sú to iba predstavy, následok toho, o čom hovoril Buonaventura? Určite nie. Spomenula si na trh s vlnou z čias jej detstva a zazdalo sa jej, že vtedy tu bolo rušnejšie, že sa tu tmolilo oveľa viac ľudí. V tamtých dňoch priestory opátstva nevládali pojať celý trh a pulty a stánky stáli aj vo vedľajších uličkách, kde sa predávalo bez povolenia, občas to bol len malý stolík plný čačiek, navyše tu boli pouliční predavači s plnými podnosmi dobrôt, žongléri, vykladačky kariet, muzikanti a potulní mníši, ktorí vyzývali hriešnych, aby činili pokánie. Teraz sa jej zdalo, že na pôvodnej ploche, kde sa kedysi rozkladal trh, zostalo priveľa prázdneho miesta. Zmestili by sa tam aj ďalšie stánky. „Buonaventura má určite pravdu,“ povedala si. „Trh sa scvrkáva.“ Jeden z obchodníkov ju obdaril čudným pohľadom a ona si uvedomila, že svoje myšlienky vyslovuje nahlas. Bol to jej zlovyk: ľudia sa nazdali, že sa zhovára s duchmi. Naučila sa už, ako tomu zabrániť, ale občas, najmä keď mala strach, sa predsa len pozabudla.

Obišla veľký chrám a zamierila na jeho severnú stranu.

Merthin pracoval na kolonáde, čo bol rozľahlý priestor, kde sa konali zhromaždenia. Dvere stáli vzpriamené v masívnom drevenom ráme, ktorý ich držal, kým na nich pracoval. Za jeho novým dielom, pod oblúkom, kde bolo ich miesto, stáli staré dvere plné prasklín, už sa rozpadávali. Merthin bol k nej obrátený chrbtom, aby mu svetlo dopadalo ponad plec na drevo, čo mal pred sebou. Nevidel ju, navyše dážď stlmil jej kroky, takže chvíľu ho mohla nezbadaná pozorovať.

Bol pomenší, len o málo vyšší ako ona. Veľká hlava prezrádzala inteligenciu. Sedela na pružnom tele. Malé ruky sa pri vyrezávaní zručne pohybovali; keď tvaroval figúry, ostrý nôž zanechával po sebe jemné skrútené stružliny. Mal bielu pokožku a na hlave záplavu červených vlasov. „Nie je to krásavec,“ ocenila ho Alice, pohrdavo krútiac perami, keď sa jej Caris priznala, že sa do neho zamilovala. Je pravda, že Merthin nevyzeral tak švihácky ako jeho brat Ralph, Caris však bola presvedčená, že jeho tvár je doslova úžasná: nepravidelná, svojská a navyše múdra, samý smiech – taká, aký bol v skutočnosti aj on.

„Ahoj,“ povedala a on nadskočil. Zasmiala sa. „Netušila som, že ťa tak poľahky vystraším.“

„Naozaj si ma vydesila.“ Zaváhal, potom ju pobožkal. Zdalo sa, že nie

je vo svojej koži, ale to sa mu občas stávalo, najmä keď sa sústreďoval na prácu.

Pozrela sa na rezbu. Na každej strane dverí bolo päť panien, múdre sa hostili na svadbe, hlúpe trčali vonku a držali v rukách lampy tak, aby bolo vidieť, že v nich nemajú olej. Merthin vyrezával podľa predlohy, podľa rezby na pôvodných dverách. Malé zmeny si však neodpustil. Panny stáli v rade, päť na jednej, päť na druhej strane, ako piliere podopierajúce katedrálu, ale na nových dverách si neboli navzájom podobné. Merthin dal každej postave pečať originality. Jedna bola pekná, iná mala brčkavé vlasy, jedna plakala, iná prižmurovala jedno oko, ako keby uličnícky žmurkala. Boli to skutočné postavy zo života a výjav na starých dverách vyzeral teraz v porovnaní s novým meravý a bez života. „Je to nádherné,“ ocenila ho Caris. „Ktovie, či si o tom pomyslia mnísi.“

„Bratovi Thomasovi sa rezba páči,“ odvetil Merthin.

„A čo opäť Anthony?“

„Ešte ju nevidel. Ale prijme ju. Nebude predsa platiť dvakrát.“

To je pravda, pomyslela si Caris. Jej strýko Anthony nebol síce podnikavý, ale bol šetrný. Zmienka o opátovi jej pripomenula dôvod, pre ktorý za ním prišla. „Môj otec chce, aby si sa stretol s ním a s opátom. Na moste.“

„Nepovedal kvôli čomu?“

„Myslím, že chce opäta požiadať, aby dal postaviť nový most.“

Merthin odložil nástroje do koženého puzdra, nové dvere narýchlo omietol, piliny a stružliny zamietol aj z kolonády. V daždi potom spolu s Caris prešli cez trh a po hlavnej ulici prišli až k drevenému mostu. Caris mu zopakovala, čo povedal Buonaventura pri raňajkách. Merthin mal rovnako ako ona pocit, že trh už tak neprekypuje životom ako za jeho detských čias.

Napriek tomu čakalo na vstup do Kingsbridgea ešte množstvo ľudí aj vozov. Pri bližšom konci mosta stál malý strážny domec. Sedel v ňom mních a vyberal poplatok – jednu pencu od každého obchodníka, ktorý do mesta privážal tovar na predaj. Most bol úzky, takže ľudia v zástupe sa nemohli predbiehať, no na druhej strane tí, čo neplatili, najmä obyvatelia mesta, museli rovnako stáť v rade a čakať. Na dôvažok boli už niektoré z dosiek, ktoré tvorili plochu mosta, vyduté alebo dolámané. Vozy preto museli prechádzať po moste len pomaly. Výsledok bol, že rad sa ťahal do diaľky pozdĺž cesty medzi chatrčami na predmestí a mizol v daždi. Most bol aj prikrátky. Nebolo pochyb, že oba jeho konce kedy si kládli na suchú zem, lenže odvtedy sa alebo rozšírilo koryto rieky, alebo – a to bolo pravdepodobnejšie – zástupy vozov a ľudí za desaťročia,

ba stáročia vyšliapali brehy, takže ľudia sa museli na oboch koncoch brodiť hlbokým blatom.

Caris videla, ako si Merthin prezerá štruktúru mosta. Poznala ten pohľad, ktorý sa mu zjavil v očiach: premýšľal, ako to všetko funguje. Často ho prichytila, ako sa takto pozerá, najmä v katedrále, ale niekedy aj pred hociktorým domom, ba dokonca tak hľadel aj na výtvory prírody, napríklad rozkvitnutý ružový krík alebo letiaceho krahulca. Znehybnel, zrak mal jasný a ostrý, ako keby vysielal na temné miesto svetlo a usiloval sa zistiť, čo tam je. Ak sa ho na to spýtala, odpovedal, že sa pokúša nazrieť do vnútra vecí.

Sledovala jeho zrak a usilovala sa predstaviť si, čo vidí na starom moste. Od jedného konca po druhý meral šesťdesiat stôp a bol to najdlhší most, aký kedy videla. Mostné teleso podopierali masívne dubové piliere vedúce v dvoch radoch, podobne ako piliere, ktoré lemovali obe strany hlavnej lode katedrály. Pilierov bolo päť párov. Dva krajné páry na mieste, kde bola voda plytká, boli krátke, ale tri páry uprostred vyčnievali pätnásť stôp nad hladinu.

Každý pilier sa skladal zo štyroch dubových trámov, ktoré tvorili zväzok a spolu ich držali spony z fošní. Legenda hovorila, že kráľ venoval opátstvu v Kingsbridgei dvadsaťštyri najlepších dubov Anglicka, aby sa z nich dali vytesať tri páry stredových pilierov. Ich vršky lemovali trámy ťahajúce sa v dvoch rovnobežných líniiach. Kratšie trámy spájali dva rady pilierov a tvorili cestné lôžko, tie dlhšie vytvárali povrch mosta. Na oboch stranách bolo drevené zábradlie, ktoré slúžilo ako tenký parapet. Zhruba raz za dva roky nejaký opitý sedliak na voze prerazil toto zábradlie a utopil sa v rieke aj s koňom.

„Na čo sa pozeráš?“

„Na praskliny.“

„Nijaké nevidím.“

„Drevo na oboch stranách centrálnych pilierov je rozštiepené. Vidno miesta, kde ich Elfric spevňoval železnými sponami.“

Teraz, keď jej ich ukázal, videla aj Caris ploché železné pásy priklincované krížom cez praskliny. „Tuším máš obavy,“ povedala.

„Predovšetkým neviem, prečo tie piliere popraskali.“

„Záleží na tom?“

„Pravdaže.“

Dnes ráno mu nebolo veľmi do reči. Chcelo sa jej spýtať, prečo je taký, ale predbehol ju. „Ide tvoj otec.“

Prebehla zrakom ulicu. Dvaja bratia tvorili čudasný pár. Vysoký Anthony si úzkostlivo dvíhal okraj mníšskej kutne a obchádzal kaluže.

Na tvári bledej od ustavičného pobytu vnútri sa mu zračila nechúť. Edmund pôsobil oveľa živším dojmom aj napriek tomu, že bol starší, mal červenú tvár a dlhú neučesanú sivú bradu; vykračoval si bezstarostne, chromú nohu vliekol blatom, zaujato rečnil a oboma rukami živo gestikuloval. Keď Caris zazrela otca z diaľky tak, ako sa mohol javiť cudziemu človeku, uvedomila si, ako veľmi ho má rada.

Keď došli až k mostu, debata bola v plnom prúde a oni v nej bez prestávky pokračovali. „Len sa pozri na ten zástup!“ kričal Edmund. „Stovky ľudí na trhu nepredávajú ani nekupujú, pretože sa tam ešte nedostali! A môžeš si byť istý, že za ten čas, čo tu premárnia vyčkávaním, polovica z nich čosi predá alebo kúpi, a pritom ani nevškročila do mesta!“

„To je nezákonný obchod,“ namietal Anthony.

„Mal by si medzi nich zájsť a vysvetliť im to. Pravda, musel by si sa najprv dostať cez most, lenže to sa nedá, pretože je príúzký! Počúvaj, Anthony, ak Taliani odídu, trh s vlnou už nikdy nebude, čím býval. Tvoja aj moja prosperita je založená na tom trhu – nesmieme ho len tak pustiť k vode.“

„Nemôžeme Buonaventuru donútiť, aby robil obchody práve tu.“

„Môžeme však urobiť náš trh príťažlivejším ako je trh v Shiringu. Musíme prísť s novým, symbolickým projektom, a to hneď teraz, tento týždeň. S čím si, čo ich presvedčí, že trh s vlnou u nás nie je v koncoch. Musíme im oznámiť, že chceme strhnúť starý most a postaviť nový, dvakrát taký široký.“ Bez výstrahy sa obrátil na Merthina. „Mladý muž, koľko by to mohlo trvať?“

Merthin sa zatváril zaskočene, ale odpovedal. „Bude ťažké nájsť vhodné stromy. Potrebujeme veľmi dlhé kladky, navyše vyzreté. Potom bude treba zatĺcť do dna rieky piliere – je to ťažká práca, pretože ju bude treba urobiť v tečúcej vode. A potom sú tu tesárske práce. Všetko by mohlo byť hotové okolo Vianoc.“

„Ani tak si nemôžeme byť istí, že ak aj postavíme nový most, zmení rodina Caroliovcov plány,“ namietal Anthony.

„Ale ba, zmení,“ povedal Edmund energicky. „Ručím za to.“

„Napriek všetkému si nemôžem dovoliť postaviť nový most. Nemám na to peniaze.“

„Nemôžeš si dovoliť *nepostaviť* nový most,“ zreval Edmund. „Zničíš seba aj mesto.“

„To vôbec neprichádza do úvahy. Ja neviem dokonca ani to, kde zoberiem peniaze na opravu južnej lode.“

„Tak čo budeš robiť?“

„Zverím sa Bohu.“

„Tí, čo veria v Boha a sejú semiačka, môžu čakať žatvu. Ale ty nijaké zrnó neseješ.“

Anthony sa začal durdiť. „Viem, že to ťažko pochopíš Edmund, ale opátstvo v Kingsbridgei nie je obchod. Sme tu na to, aby sme vzývali Boha, nie zarábali peniaze.“

„Ak nebudete mať čo do úst, dlho Boha vzývať nebudete.“

„Boh sa o nás postará.“

Edmundovi od hnevu očervenela tvár, celá spurpurovela. „Keď si bol ešte dieťa, živila aj šatila ťa otcova práca a z tej práce zaplatili aj náklady na tvoje vzdelanie. Odkedy si mních, držia ťa pri živote obyvatelia tohto mesta a sedliaci z okolitých dedín, lebo ti platia dane, desiatky, poplatky za stánky na trhu, poplatky za použitie mosta a tucet ďalších rozličných platieb. Celý život si žiješ ako blcha v kožuchoch ťažko pracujúcich ľudí. A teraz máš odvahu povedať nám: Boh sa o nás postará!“

„Rúhaš sa.“

„Nezabúdaj, že ťa poznám od narodenia, Anthony. Vždy si dobre vedel, ako sa vyhnúť robote.“ Edmundov hlas, ktorý tak často prerastal do kriku, teraz poklesol – pre Caris to bol znak, že naozaj zúri. „Keď bolo treba vyčistiť chliev, zaliezol si do postele a na druhý deň si nešiel do školy. Otec ťa zasvätil Bohu, a preto si vždy dostával to najlepšie, hoci si si to ničím nezaslúžil. Najvýživnejšiu stravu, najteplejšiu izbu, najlepší odev – ako jediný chlapec som nosil šatstvo, čo obnosil jeho mladší brat!“

„A nikdy mi to nezabudneš!“

Caris čakala na príležitosť, kedy bude môcť zasiahnuť a prerušiť ten príval slov. Teraz sa jej naskytla. „Musí sa nájsť nejaké východisko.“

Obaja sa na ňu pozreli, zaskočení, že ich prerušila.

Pokračovala: „Nemôžu postaviť most napríklad obyvatelia mesta?“

„Nebud' smiešna,“ zahriakol ju Anthony. „Mesto patrí opátstvu. Sluha nezariaďuje dom svojho pána.“

„Ak by o to však požiadali, nemal by si príčinu odmietnuť takú žiadosť.“

Anthony sa nevyslovil priamo proti jej návrhu a to jej dodalo odvahy; Edmund však krútil hlavou. „Nemyslím si, že by sa mi podarilo presvedčiť ich, aby sa na ten most zozbierali,“ povedal. „Pravdaže, bolo by to v ich záujme, aj keď výsledok by sa nedostavil okamžite, lenže keď ide o ich peniaze, ľudia neradi premýšľajú o vzdialenej budúcnosti.“

„Ha,“ povedal Anthony. „A ty odo mňa chceš, aby som myslel na budúcnosť, ktorá je míle ďaleko.“

„Máš predsa do činenia so životom večným, či nie?“ odrazil Edmund útok. „Zo všetkých ľudí by si mal práve ty dovidieť ďalej ako na koniec budúceho týždňa. Okrem toho vyberáš pencu od každého, kto prejde po moste. Dostaneš svoje peniaze späť, aj viac, ak pôjdu obchody lepšie.“

Opäť zasiahla Caris. „Lenže strýko Anthony sa zaoberá duchovnými vecami, má pocit, že toto nie je jeho úloha.“

„Vlastní však mesto!“ búril sa otec. „Iba on jediný to môže urobiť!“ Potom sa pozrel na Caris spýtavým pohľadom, pretože si uvedomil, že mu neprotirečí bez príčiny. „Ako si to myslela?“

„Predpokladajme, že mesto postaví most a zaplatia mu za to z poplatkov za prechod cezeň.“

Edmund otvoril ústa, aby vyslovil námietku, nijaká mu však nezišla na um.

Caris sa pozrela na Anthonyho.

Anthony povedal: „Keď bolo opátstvo ešte celkom nové, jeho jediný príjem pochádzal z mosta. Nemôžem sa tých poplatkov vzdať.“

„Pomysli však na to, čo získaš, ak trh s vlnou a bežné trhy, ktoré sa konajú každý týždeň, nadobudnú pôvodný rozsah: nebude to už len mýtna, budú to aj peniaze od majiteľov a nájomcov stánkov, percentá zo všetkých obchodov, ktoré sa uskutočnia na trhu, a aj milodary pre katedrálu.“

Edmund dodal: „A zisk z vášho vlastného predaja: z vlny, obilia, koží, kníh, zo sošiek svätých...“

„Ty si si to naplánoval už dávno, však?“ povedal Anthony a obviňujúco namieril prst na staršieho brata. „Poradil si svojej dcére aj tomu mladíkovi, čo majú hovoriť. Sám by si na taký nápad nikdy neprišiel. A Caris je obyčajná žena. Všetko nesie tvoje znamenie. Celé je to sprisahanie a jeho cieľom je okradnúť ma o mýtnu. Nuž, nepodarilo sa. Chvála Bohu, nie som až taký hlúpy.“ Obrátil sa a dal sa brodiť blatom.

Edmund si povzdychol. „Neviem, ako mohol môj otec splodiť kohosi takého hlúpeho.“ A aj on sa pobral preč.

Caris sa obrátila na Merthina. „No,“ povedala, „čo si o tom myslíš?“

„Neviem, čo si mám o tom myslieť.“ Odvrátil zrak a vyhol sa jej pohľadu. „Bude lepšie, ak sa vrátim k práci.“ Odišiel, ani ju nepobozkal.

„Také čosi!“ povedala, keď ju už nemohol počuť. „Čo ho to, doparoma, posadlo?“

8

Vutorok toho týždňa, keď sa konal trh s vlnou, zavítal do Kingsbridgea gróf zo Shiringu. Doviedol so sebou oboch synov, ďalších členov rodiny a celú suitu rytierov a vidieckych šľachticov. Ľudia, ktorí mu robili predvoj, vyprázdnilí most; hodinu pred jeho príchodom naň nesmel nikto vkročiť, aby nemusel strpieť potupu, že by čakal v spoločnosti obyčajných ľudí. Ľudia v jeho sprievode mali na sebe typické červeno-čierne rovnošaty, prihnali sa s rozvinutými zástavami a kopytá ich koní striekali na ľudí stojacich popri ceste vodu a blato. Gróf Roland za posledných niekoľko rokov zbohatol – najprv za vlády kráľovnej Izabely a potom za jej syna Eduarda III. – a chcel to dať svetu náležite na známosť, ako mali bohatí ľudia vo zvyku.

V jeho spoločnosti sa nachádzal aj Ralph, syn sira Geralda a Merthinov brat. Keď sa Merthin dostal do učenia k Elfricovmu otcovi, stal sa Ralph panošom na dvore grófa Rolanda a odvtedy bol šťastný. Mal dobrú stravu, dobre sa obliekal, naučil sa jazdiť na koni a bojovať. Väčšinu času trávil na poľovačkách, pri športe a hrách. Za šesť a pol roka od neho nikto nechcel, aby prečítal alebo napísal jediné slovo. Niesol sa na koni v grófovom sprievode, prechádzal pomedzi stánky na trhu s vlnou, sledoval tváre, na ktorých sa zračila závišť aj žiarlivosť, a ľutoval pritom kupcov a obchodníkov, ktorí si musia zarábať na živobytie uprostred toľkého blata.

Gróf zoskočil z koňa pred domom na severnej strane katedrály, v ktorom býval opát. Jeho mladší syn Richard zoskočil tiež. Richard bol biskup z Kingsbridgea a katedrála bola teoreticky jeho chrámom. Biskupov palác sa však nachádzal v okresnom meste Shiring, vzdialenom dva dni jazdy. Biskupovi to vyhovovalo, pretože mal nielen náboženské, ale aj politické povinnosti, a vyhovovalo to aj mníchom, ktorí nemali radi, ak ich ktosi ustavične a systematicky kontroloval.

Richard mal ešte len dvadsaťosem rokov, lenže jeho otec bol blízky kráľov spojenec a to zavážilo viac ako vek a skúsenosti.

Zvyšok sprievodu sa pobral na južný koniec nádvorja katedrály. Grófov starší syn William, lord z Casteru, prikázal ľuďom zo sprievodu, aby tu ustajnali kone, zatiaľ čo sa poltucet rytierov ubytoval v kláštornej nemocnici. Ralph sa poponáhlal pomôcť Williamovej manželke lady Philippe zosadnúť z koňa. Bola to vysoká príťažlivá žena s dlhými nohami a vyvinutými ňadrami a Ralph ju beznádejne miloval.

Keď ustajnali kone, Ralph sa poponáhlal navštíviť matku s otcom.

Bývali v juhozápadnej časti mesta v malom dome, oslobodenom od nájomného, hneď pri rieke, v oblasti, kde neznesiteľne zapáchali garbiarske dielne. Ako sa Ralph vo svojej červeno-čiernej uniforme blížil k rodičovskému domu, čoraz viac ho sužovala hanba. Bol rád, že lady Philippa nevidí, v akom nedôstojnom prostredí žijú jeho rodičia.

Nevidel sa s nimi už celý rok a teraz sa mu zdali starší. Matka mala vo vlasoch oveľa viac sivej farby a otec strácal zrak. Ponúkli ho jablčným muštom, ktorý vyrábali mnísi, a lesnými jahodami, čo nazbierala matka. Otec sa dal obdivovať jeho odev. „Neurobil z teba ešte gróf rytiera?“ spýtal sa s dychtivosťou v hlase. Ambíciou každého panoša bolo stať sa rytierom, lenže Ralph za tým prahol oveľa viac ako iní. Otec sa dodnes nevedel preniesť cez poníženie, aké zažil pred desiatimi rokmi, keď ho degradovali na človeka závislého od opátstva. Ralphovo srdce zasiahol v ten deň ostrý šíp. Bolest' neprejde, kým rodine nevráti stratenú česť. Lenže nie zo všetkých panošov sa stávali rytieri. Napriek tomu sa otec nazdával, že Ralphov rytiersky stav je len otázkou času.

„Ešte nie,“ odpovedal Ralph. „Nebude to dlho trvať a pravdepodobne pôjdeme do vojny s Francúzskom. Tam sa mi naskytne príležitosť.“ Povedal to akoby nič, nechcel dávať najavo, ako veľmi túži vyznamenať sa v boji. Matka sa zatvárila znechutene. „Prečo králi vždy chcú vojnu?“

Otec sa zasmial. „Muži sú pre ňu stvorení.“

„Nie, kdeže, nie je to tak,“ odvetila zostra. „Keď som v bolestiach a utrpení porodila Alpha, nedala som mu život nato, aby mu nejaký Francúz odsekol hlavu mečom alebo prebodol srdce šípom z kuše.“

Otec len nesúhlasne hodil rukou a Ralphovi povedal: „Prečo si myslíš, že by mala byť vojna?“

„Francúzsky kráľ Filip zabral Gaskonsko.“

„Aha. A to nechceme dovoliť.“

Anglickí králi ovládali Gaskonsko po celé generácie. Kupcom z Bordeaux a Bayonne udelili obchodné výsady a tí obchodovali viac s Londýnom ako s Parížom. Ťažkosti nie a nie sa skončiť.

Ralph pokračoval vo vysvetľovaní: „Kráľ Eduard poslal svojich vyslancov do Flámska, aby dali dokopy alianciu.“

„Spojenci budú chcieť peniaze.“

„Práve preto prišiel gróf Roland do Kingsbridgea. Kráľ chce od kupcov s vlnou pôžičku.“

„Koľko?“

„Hovorí sa o dvestotisíc librách z celej krajiny a má to byť preddavok na daň z vlny.“

Matka povedala z mosta doprosta: „Kráľ by nemal z obchodníkov s vlnou zodrať všetku kožu.“

Otec nesúhlasil. „Tí, čo obchodujú s vlnou, majú more peňazí – len sa pozri, ako nádherne sa obliekajú.“ V jeho hlase sa ozvala trpkosť. Ralph si všimol, že otec má na sebe obnosenú plátennú košeľu a staré topánky. „Kupci od nás zasa chcú, aby sme francúzskemu námorníctvu zabránili mariť im obchody.“ V posledných rokoch útočili francúzske lode na mestá na južnom pobreží Anglicka, plienili prístavy a zapalovali kotviace lode.

„Francúzi útočia na nás, tak pre zmenu zaútočíme my na Francúzov,“ čudovala sa matka. „Aký to dáva zmysel?“

„Ženy tomu nikdy neporozumejú,“ zahriakol ju otec.

„Ale taká je pravda,“ nehodlala matka ustúpiť.

Ralph radšej zmenil tému. „Ako sa má braček?“

„Je z neho dobrý remeselník,“ odpovedal otec a Ralphovi sa zazdalo, že to hovorí ako obchodník s koňmi, ktorý kupujúceho presviedča, že vychudnutý poník sa hodí za jazdeckého koňa pre ženu.

„Chodí s dcérou Edmunda Woolera,“ povedala matka.

„S Caris?“ Ralph sa usmial. „Odjakživa sa mu páčila. Ako deti sme sa spolu hrávali. Bola to taká papuľnatá malá bosorka, ale Merthinovi to, zdá sa, neprekážalo. Zoberie si ju?“

„Dúfam,“ odpovedala matka. „Len čo sa mu skončia učňovské roky.“

„Bude sa mať čo obracať.“ Ralph vstal. „Čo myslíte, kde je teraz?“

„Pracuje v katedrále na severnej kolonáde,“ odpovedal otec. „Ale možno práve obeduje.“

„Nič to, nájdem ho.“ Ralph oboch pobožkal a pobral sa preč.

Vrátil sa do opátstva a cestou prešiel cez trh. Dážď ustal a cez mračná začínalo svietiť slnko, jeho lúče sa odrážali od vody v kalužiach a z vlhkých prikrývk na stánkoch začala stúpať para. Zazrel známy profil a pravidelný tep jeho srdca sa badateľne zrýchlil. Rovný nos a pevná čeľusť patrili lady Philippe. Bola staršia ako Ralph, mala približne dvadsaťpäť rokov, aspoň tak jej hádal. Stála pri jednom zo stánkov a prezerala si rolku hodvábu z Talianska. Vpíjal sa zrakom do tých partií jej postavy, kde letné šaty lascívne obopínali krivky bokov. Urobil zbytočne vyumelkovanú poklonu.

Zdvihla zrak a akoby mimochodom mu kývla.

„Krásne látky,“ povedal, usilujúc sa nadviazať rozhovor.

„Áno.“

V tej chvíli sa pri nich zjavila drobná postava s neučesanými vlasmi mrkvovej farby: Merthin. Ralph sa potešil, že sa s ním stretáva. „Toto je môj múdry starší brat,“ predstavil ho Philippe.

Merthin Philippe okamžite poradil: „Kúpte si svetlozelenú – hodí sa vám k očiam.“

Ralph zažmurkal. Merthin sa jej nemal prihovoriť takým familiárnym spôsobom.

Zdalo sa však, že ju to vôbec netrápi. Odpovedala tónom miernej výčitky: „Ak chcem, aby mi poradilo nejaké chlapčľa, obraciam sa na svojho syna,“ lenže zároveň s týmito slovami sa na neho usmiala, akoby s ním chcela flirtovať.

„Ty hlupák, veď to je lady Philippa!“ zahriakol ho Ralph. „Ospravedlňujem sa za trúfalosť svojho brata, mylady.“

„Ako sa volá tvoj brat?“

„Volám sa Merthin Fitzgerald a som vám k službám vždy, keď zaváhate nad nejakou hodvábnou látkou.“

Ralph ho schmatol za ruku a odtiahol preč, kým mohol vysloviť nejakú ďalšiu bezočivosť. „Neviem, ako to robíš,“ povedal a v hlase sa miešal hnev s obdivom. „Hodí sa jej k očiam, čo? Keby som jej povedal čosi podobné ja, dala by ma zbičovať.“ Preháňal, pravda však bola taká, že Phillippa na trúfalosť odpovedala obyčajne veľmi zostra. Nevedel, či sa má zabávať, alebo zloštiť nad tým, aká bola k Merthinovi zhovievavá.

„To som celý ja,“ vysvetľoval mu Merthin. „Sen všetkých žien.“

Ralph začul v jeho hlase trpkosť. „Stalo sa ti čosi?“ spýtal sa. „Ako sa má Caris?“

„Urobil som hlúposť,“ odpovedal Merthin. „Neskôr ti o tom porozprávam. Porozhliadnime sa, skôr ako zájde slnko.“

Ralph si všimol stánok, v ktorom mních s vlasmi bielymi ako popol predával syr. „Sleduj ma,“ prikázal Merthinovi. Prikročil k stánku a spýtal sa: „Určite je to chutný syr, brat – odkiaľ pochádza?“

„Dorábame ho v St-John-in-the-Forest. Je to malý kláštor, skôr pobočka kingsbridgeského opátstva. Som tam opát – volám sa Saul Whitehead.“

„Pri pohľade na ten syr mi škŕka v žalúdku. Rád by som si z neho kúpil – ale gróf nás necháva bez haliera.“

Mních odrezal z bochníka plátok syra a podal ho Ralphovi. „Tak tu máš kúsok zdarma, v mene Ježišovom,“ povedal.

„Ďakujem ti, brat Saul.“

Ako odchádzali, Ralph sa uškrnul na Merthina a povedal: „Videl si? Lahšie ako vziať dieťaťu jablko.“

„A rovnako hodné obdivu,“ poznamenal Merthin.

„Prečo je taký hlúpy a dá syr hocikomu, kto za ním príde so srdcevrúcou historkou?“

„Možno si myslí, že je lepšie riskovať, že ho budú pokladať za hlupáka, ako odmietnuť jedlo hladujúcemu.“

„Si dnes akýsi mrzutý. Ako to, že ty si dovoľíš laškovať so šľachticnou a ja nemôžem oklamať hlúpeho mnícha, aby mi dal zadarmo syr?“

Prekvapilo ho, že Merthin sa usmial. „Presne tak, ako keď sme boli malí chlapci, čo?“

„Presne tak!“ Ralph nevedel, či sa má hnevať, alebo smiať. Skôr ako sa rozhodol, pristúpila k nemu pekná dievčina s podnosom, na ktorom mala vajíčka. Bola štíhla, pod šatami z doma utkanej látky sa jej črtali neveľké prsia a on si v tej chvíli predstavil, že jej prsníky musia byť biele a oblé ako vajíčka, ktoré ponúkala. Usmial sa na ňu: „Za koľko?“ spýtal sa, hoci vajíčka mu boli nanič.

„Tucet za pencu.“

„A sú dobré?“

Ukázala na neďaleký stánok. „Zniesli ich tamtie sliepky.“

„A obslúžil tie sliepky dobrý, zdravý kohút?“ Ralph videl, ako Merthin pri jeho poznámke obracia oči k oblohe v predstieranom zdesení.

Ale dievčina sa nedala. „Pravdaže, pane,“ povedala s úsmevom.

„Šťastné sliepočky, však?“

„To ja neviem.“

„Pravdaže nevieš. Dievčence takým veciam nerozumejú.“ Ralph si ju celú prezrel. Mala pekné vlasy a noštek trochu obrátený dohora. Hádal jej osemnásť.

Privrela oči a povedala: „Nepozerajte sa tak na mňa, prosím.“

Spoza stánku zavolať akýsi sedliak – najskôr to bol otec dievčiny: „Annet! Pod' sem!“

„Takže ty sa voláš Annet,“ povedal Ralph.

Ignorovala otcovu výzvu.

„Kto je tvoj otec?“ vypytoval sa Ralph ďalej.

„Perkin z Wigleighu.“

„Naozaj? Môj priateľ Stephen je pán z Wigleighu. Je k tebe Stephen dobrý?“

„Pán Stephen je spravodlivý a láskavý,“ povedala dievčina akoby z povinnosti.

Otec na ňu zavolať druhý raz. „Annet! Potrebujeme ťa tu.“

Ralph dobre vedel, prečo sa ju Perkin pokúša privolať k sebe. Nemal by nič proti tomu, keby si panoš vzal jeho dcéru za ženu: bol by to pre ňu krok smerom hore po spoločenskom rebríčku. Mal však strach, že Ralph sa chce s jeho dcérou akurát pohrať a potom sa jej zbaviť.

„Nechod', Annet Wigleighová,“ zdržiaval ju Ralph.

„Neodídem, kým si nekúpите, čo vám ponúkam.“

Merthin vedľa neho zaúpel. „Jedna ako druhá.“

Ralph kul železo zahorúca. „Prečo neodložíš tie vajíčka a nejdeš so mnou? Mohli by sme sa poprechádzať popri rieke.“

Medzi riekou a múrom oddeľujúcim pozemok, ktorý patril opátstvu, sa ťahal široký breh, v tomto ročnom období pokrytý kvetmi a krovím, kam sa tradične uchýľovali zamilované páriky.

Lenže s Annet to nebolo také ľahké. „Môjho otca by to nepotešilo.“

„Žiadne strachy.“ Nenašlo by sa veľa sedliakov ochotných postaviť sa proti panošovi, ak sa pre čosi rozhodol, najmä keď mal na sebe livrej veľkého grófa. Pre grófa by bolo urážkou, keby ktosi položil ruku na niektorého z jeho služobníkov. Sedliak sa mohol pokúsiť odhovoriť svoju dcéru, bolo by však riskantné nútiť ju k tomu násilím. Lenže na pomoc prišiel Perkinovi ktosi iný. Ozval sa akýsi mladistvý hlas. „Haló, Annet, si v poriadku?“

Ralph sa obrátil a ocitol sa zoči-voči osobe, čo práve prišla. Bol to asi šestnásťročný mladík, takmer rovnako vysoký ako Ralph, so širokými plecami a veľkými rukami. Bol až zarážajúco pekný, mal pravidelné črty, ako keby ich vytesal sochár, čo zhotovil sochy do katedrály. Mal husté žltohnedé vlasy a začínala mu pučať brada rovnakej farby.

„Dočerta, kto je to?“ zahučal Ralph.

„Som Wulfric z Wigleighu, pane.“ Wulfric bol zdvorilý, ale nejavil strach. Obrátil sa k Annet a oznámil jej: „Prišiel som ti pomôcť predávať vajíčka.“

Chlapcove svalnaté plecia sa ocitli medzi Ralphom a Annet. Svojím postojom chránil Annet a zároveň bránil Ralphovi dostať sa priamo k nej. Bolo to tak trochu drzé a Ralph pocítil, ako ho preniká hnev. „Nezavadzaj, Wulfric z Wigleighu,“ zahrnel. „Nikto ťa nevolal.“

Wulfric sa opäť obrátil a pozrel mu priamo do očí. „Som s touto dievčinou zasnúbený, pane,“ povedal. Aj tentoraz sa mu v hlase ozýval rešpekt, ale v jeho postoji sa nezračil strach.

Zasiahol Perkin. „Je to pravda, pane – majú sa brať.“

„Nerozprávaj mi, aké máte vy sedliaci obyčaje,“ zavrátil ho Ralph s pohrdaním. „Je mi jedno, či je vydatá za tohto trpáka.“ Nahnevalo ho, že sa s ním takýmto spôsobom zhovárajú podriadení ľudia. Nemali právo rozkazovať mu, čo má robiť.

Merthin sa zamiešal medzi nich. „Podme, Ralph,“ oslovil ho. „Som hladný a Betty Baxterová predáva teplé koláče.“

„Koláče?“ posmešne sa spýtal Ralph. „Viac ma zaujímajú vajíčka.“ Vzal jedno z vajec ležiacich na podnose a veľavýznamne ho poobracal

v ruke, potom ho odložil a dotkol sa ľavého prsníka dievčiny. Končekmi prstov pocítil, že je pevný a okrúhly ako vajíčko.

„Čo si to dovoľujete?“ Hlas dievčiny bol pobúrený, neodtiahla sa však.

Jemne stisol prsník a vychutnával si ten pocit. „Skúmam kvalitu ponuky.“

„Dajte odo mňa ruky preč.“

„Ešte chvíľu.“

Vtedy ho Wulfric rázne odstrčil.

Ralph bol zaskočený. Nečakal, že ho napadne obyčajný sedliak. Zatačkal sa, potkol a s buchotom dopadol na zem. Počul, ako sa ktosi zasmial, a namiesto prekvapenia vzápätí pocítil poníženie. Rozzúrený vyskočil.

Nemal pri sebe meč, za pásom mu však visela dlhá dýka. Na druhej strane by však bolo nedôstojné použiť na potrestanie sedliaka s holými rukami zbraň. Mohol by prísť o rešpekt grófových rytierov a ostatných pánov. Wulfrica bude musieť potrestať päťami.

Spoza stánku vybehol Perkin, ktorý rýchle drkotal: „Stal sa nepríjemný omyl, pane, on to nechcel, tomu chlapcovi je to náramne ľúto, ubezpečujem ťa...“

Jeho dcéra však neprejavila nijaký strach. „Chlapci, chlapci!“ povedala s predstieranou ľútosťou v hlase, ale zdalo sa, že v skutočnosti je skôr potešená.

Ralph si nevšimol ani jedného z nich. Urobil krok k Wulfricovi a zdvihol pravú päšť. Potom, keď Wulfric zdvihol obe predlaktia, aby si chránil tvár pred úderom, ho Ralph prudko udrel ľavou päťou do brucha.

Nebolo také mäkké, ako čakal. Napriek tomu sa však Wulfric nahol dopredu, tvár mu skrivilo od bolesti a oboma rukami si siahol kamsi do prostred tela; Ralph ho medzitým z celej sily zasiahol do tváre, do lícnej kosti. Ruka ho zabolela, ale úspešný úder ho potešil.

Zaskočilo ho, že Wulfric mu úder vrátil.

Sedliacky chlapec sa nezvalil na zem a nečakal, že ho tam dokope, ale uštedril mu ranu pravou päťou, do ktorej vložil všetku silu, čo mal v ramene. Zdalo sa, že Ralphovi vybuchol nos, vyvalila sa z neho krv a nasledovala prenikavá bolesť. Zreval od zúrivosti. Wulfric ustúpil; ako keby si uvedomoval, že sa dopustil čohosi strašného, spustil obe ruky a vztýčil dlane.

Lenže ľutovať bolo neskoro. Ralph ho zasiahol oboma päťami do tváre aj do tela, nasledoval celý príval rán, ktorému sa Wulfric iba chabo bránil tým, že zdvihol ruky a chránil si hlavu. Ako ho Ralph udieral, čudoval sa, že ten chlapec neujde. Zrejme predpokladal, že trest ho stihne okamžite, čo bolo oveľa lepšie, ako keby mal neskôr čeliť oveľa ťaž-

šiemu potrestaniu. Má odvahu, uvedomil si Ralph, ale to poznanie ho uvádzalo do ešte väčšej zúrivosti. Udieral ho silnejšie, znova a znova, a pocit, ktorý ho naplňal, bola spolovice zúrivosť a spolovice vytrženie. Merthin sa pokúsil zasiahnuť. „Pre rany Božie, stačí,“ povedal a položil Ralphovi ruku na plece, Ralph ju však striasol.

Wulfricovi nakoniec ochabli ruky, zviezli sa mu k bokom, chlapec sa zatackal akoby v mrákotách, peknú tvár mu zaliala krv, oči mal zatvorené a nakoniec spadol na zem. Ralph sa rozbehol, že ho kopne. V tej chvíli sa na mieste činu zjavil statný muž v kožených nohaviciach. Autoritatívnym hlasom povedal: „Hádam len toho chlapca nezabiješ, mladý Ralph.“

Ralph v mužovi spoznal mestského strážnika. Odvrkol: „Napadol ma!“

„No dobre, ale už na teba viac neútočí, všakže, pane? Leží na zemi a má zatvorené oči.“ John zastal pred Ralphom. „Bol by som radšej, keby sme celú vec vyriešili tu a keby nikoho nemusel vypočúvať sudca.“

Okolo Wulfrica sa zhromaždili ďalší ľudia: Perkin, Annet, ktorá celá očervenela od vzrušenia, lady Philippa a niekoľko náhodných okolo-idúcich.

Ralpha opustilo nadšenie. Nos ho pekne bolel. Dýchať mohol iba ústami. Na jazyku cítil krv. „Ten zver ma udel do nosa,“ povedal a jeho hlas znel, ako keby bol poriadne prechladnutý.

„Tak ho musíme potrestať,“ povedal John.

Na scéne sa zjavili dvaja muži, ktorí sa ponášali na Wulfrica: určite jeho otec a starší brat, usúdil Ralph. Pomohli Wulfricovi vstať a na Ralpha vrhali pohľady plné zloby.

Ozval sa Perkin. Bol to tučný muž s prešibanou tvárou. „Prvý udel panoš,“ vyhlásil.

Ralph sa bránil. „Ten sedliak do mňa úmyselne sotil.“

„Panoš urazil Wulfricovu budúcu ženu.“

Zasiahol strážnik. „Nezáleží na tom, čo azda panoš povedal, Wulfric si mal dobre rozmyslieť, či má položiť ruku na služobníka lorda Rolanda. Povedal by som, že gróf by nástojil na exemplárnom potrestaní.“

Ozval sa Wulfricov otec. „Existuje nejaký nový zákon, John Constable, podľa ktorého si chlap, čo má na sebe livrej, môže robiť, čo sa mu zachce?“

Z neveľkého davu ľudí, ktorí sa zhrčili okolo, sa ozval súhlasný mrmot. Mladí panoši tu páchali veľa neplechty a trestu unikali najčastejšie len preto, že mali na sebe odevy vo farbách ktoréhosi z tunajších uro-

dzených pánov. Obchodníci a sedliaci, ktorí sa držali zákonov, hľadeli na ich počínanie a beztriestnosť s hlbokým odporom.

Zasiahla lady Philippa. „Som grófova nevesta a všetko som videla.“ Hlas mala hlboký a melodický, hovorila však autoritatívne ako vysoko postavená osoba. Ralph čakal, že sa ho zastane, sklamlalo ho však, keď pokračovala: „S lútosťou musím povedať, že všetko bola len Ralphova vina. Ohmatkával telo tej ženy, a to spôsobom, ktorý vzbudzoval hnev.“

„Ďakujem, mylady,“ povedal John Constable s úctou. Potom stíšil hlas, aby sa s ňou poradil. „Ale grófovi by sa možno nepáčilo, keby ten sedliak vyviazol zo všetkého bez trestu.“

Zamyslene prikývla. „Nechcem, aby sa celá záležitosť stala predmetom dlhých dišpút. Zatvorte toho chlapca na dvadsaťštyri hodín niekam do skladu. V jeho veku mu to veľmi neublíži a všetci uvidia, že sa spravodlivosti učinilo zadosť. A uspokojí to aj grófa – ručím za neho.“

John zaváhal. Ralph videl, že len nerád prijíma príkazy od kohosi iného ako od svojho pána, a tým bol opät z Kingsbridgea. Vedel však, že Philippino rozhodnutie uspokojí obe strany. Ralph by, pravdaže, rád videl, ako Wulfrica zbičujú, tušil však, že sa mu nepodarí vyjsť z celej záležitosti ako hrdinovi, a keby žiadal tvrdší trest, dostalo by ho to do ešte horšieho svetla. Po chvíli John povedal: „Veľmi dobre, lady Philippa, ak za všetko preberáte zodpovednosť, urobíme po vašom.“

„Preberám.“

„Tak dobre.“ John vzal Wulfrica za rameno a odviedol ho preč. Chlapec sa rýchlo pozbieral a vládal normálne ísť. Za nimi sa vybrala celá ich rodina. Do skladu, kým tam bude zatvorený, mu určite budú nosiť jedlo a pitie a ubezpečia sa, že ho tam nebijú.

Merthin sa obrátil na Ralpha: „Ako sa cítiš?“

Ralph mal pocit, ako keby mu stred tváre opuchol ako nafúknutý mechúr. Tmilo sa mu pred očami, hovoril akoby nosom a všetko ho bolelo. „Je mi dobre,“ povedal. „Nikdy mi nebolo lepšie.“

„Poďme do kláštora, niektorý mních ti ošetrí nos.“

„Nie.“ Ralph sa nebál nijakej bitky, nenávidel však všetko, čo podnikali liečitelia: púšťanie žilou, prikladanie baniek a rezanie ostrými nožikmi. „Potrebujem len fľašu silného vína. Zaveď ma do nejakého hostinca.“

„Dobre,“ súhlasil Merthin, ale ani sa nepohol. Premeriaval si Ralpha skúmavým pohľadom.

Ralph sa ho spýtal: „Čo je to s tebou?“

„Vôbec si sa nezmenil, však?“

Ralph pokrčil plecami. „A prečo by som sa mal zmeniť?“

9

Godwyn bol Timothyho knihou doslova unesený. Boli to dejiny kingsbridgeského opátstva a ako väčšina podobných dejepisných kníh, aj táto sa začínala tým, ako Boh stvoril nebo a zem. Jej väčšia časť sa venovala ére opáta Philipa spreď dvoch storočí, keď postavili katedrálu – mnísi tieto časy vo všeobecnosti pokladali za zlatý vek. Autor, brat Timothy, tvrdil, že legendárny Philip bol zástanca prísnej disciplíny, ale na druhej strane aj muž plný vášni. Godwyn netušil, ako sa to mohlo spájať v jednom človeku.

V stredu uprostred jarmočného týždňa sedel Godwyn na vysokej stoličke v kláštornej knižnici a na stolčeku pred sebou mal otvorenú knihu. Do sexty, pobožnosti, chýbala ešte hodina. Knižnica bola jeho najobľúbenejšia miestnosť v celom kláštore: bola obrovská, cez okná vnikal dostatok svetla a v zamknutej skrini bola takmer stovka kníh. Obyčajne tu bolo úplné ticho, tentoraz však k nemu od vzdialeného konca katedrály doliehal tlmený ruch z trhu – tisícka ľudí tam nakupovala a predávala, dohadovala ceny a hádala sa, nahlas ponúkala tovar a povzbudzovala súperov v kohútích zápasoch alebo revala, keď psi dráždili medveďa.

V ďalšej časti knihy zas iní autori venovali pozornosť nasledovníkom staviteľov katedrály až po dnešné dni. Godwyna navyše potešilo a, pravdupovediac, aj prekvapilo, že kniha potvrdzovala teóriu jeho matky, podľa ktorej je potomkom Toma Buildera, a to prostredníctvom Tomovej dcéry Marthy. Premýšľal, aké rodinné väzby sa odvíjali z Tomovej vetvy. Dospel k záveru, že staviteľ musel byť aj prešibaný obchodník, a Godwynov starý otec aj strýko Edmund takýmito vlastnosťami naozaj oplývali. Aj sesternica Caris prejavovala obchodné schopnosti. Možno aj Tom mal také isté zelené oči so žltými fliačkami, možno ich mali spoločné.

Godwyn sa dočítal aj o nevlastnom synovi Toma Buildera Jackovi, architektovi katedrály v Kingsbridgei, ktorý si vzal za ženu lady Alienu a stal sa zakladateľom dynastie grófov zo Shiringu. Bol to predok Carinho miláčika Merthina Fitzgeralda. Dávalo to zmysel: mladý Merthin ako tesár preukazoval nenapodobiteľnú zručnosť. V Timothyho knihe sa dokonca spomínalo, že Jack mal červené vlasy, ktoré po ňom zdedili aj sir Gerald a Merthin, ale Ralph nie.

Najväčšmi ho však zaujala tá časť knihy, v ktorej sa písalo o ženách. Zdalo sa, že za čias opáta Philipa mníšky v Kingsbridgei nežili. Ženy mali prísne zakázané vstupovať do priestorov kláštora. Autor, citujúc

Philipa, tvrdil, že mních pravdepodobne nesmel ani len spočínúť zrakom na žene, a to v mene pokoja mysle. Philip neschvaľoval spojenie mužského a ženského kláštora a tvrdil, že takéto spojenie ponúka diablovi príležitosť na zasievanie semien pokušenia. A tam, kde sa v jednej lokalite vyskytujú kláštory oboch druhov, má byť oddelenie mníchov od mníšok také prísne, ako sa len v daných pomeroch dá dosiahnuť, dodával autor.

Godwyn pocítil vzrušujúce uspokojenie: potvrdzovalo sa presvedčenie, ku ktorému dospel už skôr. V Oxforde mu padlo dobre, že v kingsbridgeskom kolégiu mal okolo seba iba mužov. Na univerzite vyučovali iba muži a študenti boli bez výnimky takisto len muži. Za sedem rokov sa sotva zhováral s nejakou ženou a keď kráčal mestom so sklopeným zrakom, mohol sa dokonca vyhnúť aj pohľadu na ne. Keď sa vrátil do opátstva, časté stretnutia s mníškami ho rušili. Hoci mali vlastný kláštor, jedáleň, kuchyňu aj ostatné budovy, jednostaj sa s nimi stretával v kostole, v nemocnici a v ostatných spoločných zariadeniach. Aj v tejto chvíli bola v knižnici spolu s ním mladá mníška menom Mair, len niekoľko stôp od neho si prezerala ilustrovanú knihu o liečivých rastlinách. A ešte ťažšie mu padlo stretávať sa s dievčatami z mesta, oblečenými v priľiehavých šatách, s dráždivými účesmi, ktoré občas prichádzali na územie opátstva s rôznymi posolstvami, nosili zásoby do kuchyne alebo navštevovali nemocnicu.

Je zrejmé, usúdil napokon, že opátstvo od Philipových čias upustilo od prísnych zásad – čo bol ďalší príklad uvoľnenosti mravov, ku ktorému prišlo za vlády Godwynovho strýka Anthonyho. Ale možno sa mu podarí čosi s tým urobiť.

Zvon začal zvolávať na pobožnosť. Godwyn zatvoril knihu. Sestra Mair urobila to isté. Usmiala sa na neho, jej sýtočervené pery sa pri tom sformovali do ľúbeznej krivky. Odvrátil zrak a radšej rýchlo odišiel z miestnosti.

Počasie sa zlepšilo, medzi prehánkami sa na oblohe zjavilo slnko. Vitrážové okná v chráme striedavo jasnili a temneli podľa toho, ako po oblohe prechádzali dažďové oblaky. Godwynova myseľ bola rovnako nepokojná. Od modlitieb ho odvádzali predstavy o využití Timothyho knihy ako inšpirácie na obnovu života v opátstve. Rozhodol sa, že túto otázku prednesie na zhromaždení v kapitule, na ktorom sa mníši schádzali každý deň.

Všimol si, že murári sa schuti pustili do opravy presbytéria, ktoré sa zrútilo minulú nedeľu. Odpratali trosky a celý priestor ohradili povrazmi. V priečnej lodi sa všíla kopa tenkých ľahkých kameňov. Robotníci